

Suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Nordiske betänknings
Pohjoismaiset mietinnöt
Norraen nefndarálit
Nordiske utredninger
Nordiska utredningar

Nordisk
utredningsserie

1975:26

Tornion- ja
Muonionjokien
sekä Könkämä-
enon suvereni-
teettisaaret

Suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

**Betänkande avgivet av den finsk-svenska
utredningen om suveränitetsholmarna**

Styrfrämjelseboken
Torne, Alvar
och Kärnkärna Älvar

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet, Sverige
Regeringen och ministeriet för utrikesärendena, Finland

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1973 tillkallades den 29 mars 1973 numera justitiekanslern Ingvar Gullnäs att i samråd med motsvarande finska utredning utreda vissa frågor om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar. Motsvarande förordnande som utredningsman har den 7 februari 1973 av den finska regeringen (ministeriet för utrikesärendena) meddelats för professorn Veikko O. Hyvönen.

Att som experter biträda den svenske utredningsmannen förordnades den 29 mars 1973 numera biträdande överlantmätaren Jan-Olof Hedström, departementssekreteraren Lennart Lindgren och byråchefen Börje Persson samt den 28 september 1973 distriktslantmätaren Birger Simu.

Till sekreterare förordnades på svensk sida den 29 mars 1973 hovrättsassessorn Lars K. Beckman och på finsk sida den 27 juni 1973 numera t. f. biträdande professorn Erkki Hollo.

För utredningen har antagits den gemensamma benämningen finsk-svenska utredningen om suveränitetsholmarna.

Enligt medgivande av statsrådet Lidbom den 6 juni 1974 och motsvarande medgivande i Finland har utredningen genom länsstyrelsen i Norrbottens län och länsstyrelsen i Lapplands län under år 1974 låtit utföra dels en naturinventering dels en kulturhistorisk undersökning av suveränitetsholmarna.

Sedan utredningens uppdrag nu slutförts

får utredningen härmed överlämna betänkande med förslag till överenskommelse mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar. Betänkandet och förslaget till överenskommelse har avfattats på både svenska och finska språken.

I betänkandet läggs också fram författningsförslag för genomförande av utredningens förslag till överenskommelse. För dessa författningsförslag svarar utredningsmännen var och en för sitt land.

Rovaniemi den 4 september 1975

Ingvar Gullnäs *Veikko O. Hyvönen*

/Lars K. Beckman

/Erkki Hollo

Innehåll

<i>Skrivelse med överlämnande av betänkandet</i>	3	5	<i>Suveränitetsholmarnas fastighetsrättsliga behandling</i>	29
<i>Förslag till överenskommelse mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar</i>	7	5.1	Svenska holmar i Finland	29
<i>Författningsförslag</i>	11	5.2	Finska holmar i Sverige	29
<i>Sammanfattning</i>	12	5.3	Särskilda fastighetsrättsliga problem	30
<i>Summary</i>	14		5.3.1 Uppgrundningar	30
			5.3.2 Skog	31
			5.3.3 Bebyggelse	31
			5.3.4 Andra åtgärder berörande fast egendom	32
1 <i>Inledning</i>	16	6	<i>Aktuella fastighetsförhållanden</i>	33
1.1 Utredningens uppdrag	16	6.1	Översikt	33
1.2 Utredningens arbete	17	6.2	Svenska holmar i Finland	33
2 <i>Suveränitetsholmarnas tillkomst</i>	19	6.3	Finska holmar i Sverige	34
2.1 Fredsfördraget i Fredrikshamn 1809	19	7	<i>Naturvårds- och kulturhistoriska frågor</i>	36
2.2 Gränsregleringstraktaten 1810	20	7.1	Inledning	36
2.3 Ägoutbyteskonventionen 1821	20	7.2	Något om holmarnas kulturhistoria	36
2.4 1823 års kungörelse	21	7.3	Naturvårdsinventering	38
3 <i>Översyner av riksgränsen</i>	22	7.4	Tidigare naturvårdsbedömningar	40
3.1 Äldre gränsöversyner	22	8	<i>Överväganden och förslag</i>	42
3.2 1955–57 års gränsöversyn	22	8.1	Bakgrund	42
4 <i>Framställning av 1955 års delegationer för översyn av riksgränsen</i>	24	8.2	Allmänna överväganden	42
4.1 Ändring av riksgränsen vid vissa suveränitetsholmar	24	8.3	Utredningens förslag	45
4.2 Utredning om samtliga suveränitetsholmar	27	8.4	Kostnader	47
		8.5	Författningsförslag	47

Bilagor

1	Utdrag ur fredsfördraget i Fredrikshamn 1809 (art. V, X och XV) . .	48
2	Utdrag ur gränsregleringstraktaten 1810 (art. I, II, IV och V)	51
3	Utdrag ur ägoutbyteskonventionen 1821 (art. I–VI) med tillhörande lantmätarinstruktion (§§ 11 och 15)	56
4	Deklaration den 26 september 1823 om fastställelse av riksgräns-ägoutbytet	62
5	Kommissariernas protokoll den 3 september 1823 med däri intagen kungörelse	63
6	1823 års förteckning över suveränitetsholmarna	65
7	Aktuell förteckning över suveränitetsholmarna med arealuppgifter . .	70
8	Svensk fastighetsförteckning	72
9	Finsk fastighetsutredning	85
10	Utvärdering av holmarnas skyddsvärde samt förslag till skyddsåtgärder (Motsvarar bilaga 5 i 1974 års naturinventerig)	90
11	Den svenska expropriationslagen (ExL)	92
12	Den finska expropriationslagstiftningen	97
13	Översiktskarta	
14–17	Detaljkartor	

Förslag till överenskommelse mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Sveriges regering och Finlands regering har i syfte att säkerställa ett sådant utnyttjande av suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar, som står i bästa möjliga överensstämmelse med de båda rikenas och gränsbygdens intressen, överenskommit om följande.

Artikel 1

Suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar skall genom inlösen tagas i anspråk av svenska staten i vad avser holmar belägna i Finland och av finska staten i vad avser holmar belägna i Sverige.

Inlösen enligt första stycket skall avse de områden som utgör suveränitetsholmar med därtill hörande uppgrundningar.

Artikel 2

I fråga om inlösen enligt denna överenskommelse för svenska staten skall den svenska expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar lända till efterrättelse, i den mån avvikande bestämmelser icke meddelas i artikel 3. Den svenska staten företrädes av länsstyrelsen i Norrbottens län.

I fråga om inlösen enligt denna överenskommelse för finska staten skall den finska lagen om expropriation av fast egendom för allmänt behov 14.7.1898 i tillämpliga delar

Ehdotus sopimukseksi Suomen ja Ruotsin välillä Tornion- ja Muonionjoissa sekä Könkämäenossa olevista suvereniteettisaarista

Suomen hallitus ja Ruotsin hallitus varmistakseen Tornion- ja Muonionjoissa sekä Könkämäenossa olevien suvereniteettisaarten sellaisen käytön, joka mahdollisimman hyvin vastaa kummankin valtion ja rajaseudun etuja, ovat sopineet seuraavaa.

1 artikla

Tornion- ja Muonionjoissa sekä Könkämäenossa olevat suvereniteettisaaret lunastaa Suomen valtio Ruotsissa olevien saarten osalta ja Ruotsin valtio Suomessa olevien saarten osalta.

Edellisessä momentissa tarkoitettu lunastaminen kohdistuu suvereniteettisaarten ja niihin kuuluvien maatunien muodostamaan alueeseen.

2 artikla

Toimeenpantaessa lunastusta tämän sopimuksen nojalla Ruotsin valtion lukuun noudatetaan soveltuvin osin Ruotsin pakkolunastuslakia (1972:719), mikäli 3 artiklasta ei muuta johdu. Ruotsin valtiota edustaa Norrbottenin lääninhallitus.

Toimeenpantaessa lunastusta tämän sopimuksen nojalla Suomen valtion lukuun noudatetaan soveltuvin osin lakia kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tar-

lända till efterrättelse, i den mån avvikande bestämmelser icke meddelas i artikel 4. Den finska staten företrädes av länsstyrelsen i Lapplands län.

Inlösen skall ske såsom om holmarna vore belägna i den stat för vilken de inlöses.

Artikel 3

Frågan om inlösen för svenska staten skall fullföljas genom ansökan om stämning till den tingsrätt som är fastighetsdomstol för Norrbottens län inom fem år från det denna överenskommelse träder i kraft. Föreligger särskilda skäl, kan tidsfristen förlängas genom beslut av svenska regeringen. Ansökan om förlängning skall göras före utgången av den löpande fristen.

4 kap. 3 § expropriationslagen (1972:719) skall äga tillämpning i fråga om värdeökning som kan ha ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol, dock ej i fråga om värdeökning som ägt rum före utgången av juni 1971.

Genom inlösen upphör all särskild rätt till de inlösta områdena samt områdenas ansvar för fordran.

När inlösen är fullbordad, skall införelse i fastighetsregistret ske som vid expropriation av del av fastighet samt lagfart meddelas för den svenska staten.

Artikel 4

Frågan om inlösen för finska staten skall fullföljas genom förordnande av länsstyrelsen i Lapplands län inom fem år från det denna överenskommelse träder i kraft. Föreligger särskilda skäl, kan tidsfristen förlängas genom beslut av statsrådet. Ansökan om förlängning skall göras före utgången av den löpande fristen.

Genom expropriationen upphör all särskild rätt till de inlösta områdena samt

peeseen 14.7.1898, mikäli 4 artiklasta ei muuta johdu. Suomen valtiota edustaa Lapin lääninhallitus.

Lunastus tapahtuu ikäänkuin saaret sijaitisivat siinä valtiossa jonka lukuun ne lunastetaan.

3 artikla

Lunastaminen Ruotsin valtion lukuun saatetaan vireille tekemällä haastehakemus sille oikeudelle, joka toimii kiinteistötuomioistujina Norrbottenin läänissä, viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta. Erityisistä syistä Ruotsin hallitus voi päätöksellään pidentää määräaika. Pidentämishakemus on tehtävä ennen määräajan umpeenkulumista.

Pakkolunastuslain (1972:719) 4 luvun 3 §:ää sovelletaan sellaisen arvonnousun osalta, joka on saattanut tapahtua kymmenen vuoden aikana ennen kanteen vireilletuloa tuomioistuimessa, ei kuitenkaan, jos arvonnousu on tapahtunut ennen kesäkuun päättymistä vuonna 1971.

Lunastuksen seurauksena lakkaavat kaikki lunastettuihin alueisiin kohdistuneet erityiset oikeudet sekä alueiden vastuu saatavista.

Kun lunastus on suoritettu loppuun, tehdään merkintä kiinteistörekisteriin kuten pakkolunastettaessa osa kiinteistöstä ja annetaan lainhuuto Ruotsin valtiolle.

4 artikla

Lunastaminen Suomen valtion lukuun saatetaan vireille Lapin lääninhallituksen antamasta määräyksestä viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta. Erityisistä syistä valtioneuvosto voi pidentää määräaika. Pidentämishakemus on tehtävä ennen määräajan umpeenkulumista.

Pakkolunastuksen seurauksena lakkaavat kaikki lunastettuihin alueisiin kohdistuneet

områdenas ansvar för fordran.

När expropriationen är fullbordad, skall fastigheter bildas samt lagfart meddelas för den finska staten.

Artikel 5

Regeringarna kommer att senare träffa särskild överenskommelse om utbyte mellan staterna av suveränitetsholmarna och om deras framtida användning.

Artikel 6

De båda ländernas regeringar är ense om att riksgränsen skall flyttas till gränsälvens djupfåra vid följande holmar, nämligen

- a) Keskinensaari (Isosaari) och Alanensaari (Alasaari) i Pajala socken i Sverige,
- b) Kuusisaari, Isosaari och Koivusaari i Pajala socken i Sverige,
- c) Pappilanseltingi (Pappilansältinki) och Kortetsaruka (Huukkilanlika) vid Ylitorion kommun i Finland.

samt att verka för att äganderättsförhållandena anpassas till riksgränsens nya läge.

Regeringarna kommer att genom noteväxling träffa särskild överenskommelse om tidpunkten för flyttning av riksgränsen enligt första stycket.

Artikel 7

Denna överenskommelse, som är avfattad i två exemplar på svenska och finska språken, skall ratificeras. Ratifikationshandlingarna skall snarast möjligt utväxlas i Stockholm.

De svenska och finska texterna har samma vitsord.

Artikel 8

Överenskommelsen träder i kraft vid det årsskifte som inträffar närmast efter det att

erityiset oikeudet sekä alueiden vastuu saatavista.

Kun pakkolunastus on suoritettu loppuun, muodostetaan alueet kiinteistöiksi ja annetaan lainhuuto Suomen valtion lukuun.

5 artikla

Hallitukset tekevät myöhemmin eri sopimuksen suvereniteettisaarten vaihtamisesta valtioiden kesken ja niiden vastaisesta käytöstä.

6 artikla

Kummankin maan hallitukset ovat yksimielisiä siitä, että valtakunnanraja siirretään rajana olevan joen syväväylään seuraavien saarten kohdalla, nimittäin

- a) Keskinensaari (Isosaari) ja Alanensaari (Alasaari) Ruotsin Pajalan pitäjässä,
- b) Kuusisaari, Isosaari ja Koivusaari Ruotsin Pajalan pitäjässä sekä
- c) Pappilanseltingi (Pappilansältinki) ja Kortetsaruka (Huukkilanlika) Suomen Ylitorion kunnan luona,

ja että toimitaan omistussuhteiden sopeuttamiseksi valtakunnanrajan uuteen sijaintiin.

Hallitukset tulevat erikseen noottienvaihdolla tekemään sopimuksen 1 momentin mukaisen valtakunnanrajan siirron ajankohdasta.

7 artikla

Tämä sopimus, joka on laadittu kahtena kappaleena suomen ja ruotsin kielellä, ratifioidaan. Ratifioimisasiakirjat vaihdetaan mahdollisimman pian Tukholmassa.

Suomenkieliset ja ruotsinkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

8 artikla

Sopimus tulee voimaan sen kalenterivuoden alusta, joka lähinnä seuraa ratifioimisasiakir-

ratifikationshandlingarna har utväxlats.
Till bekräftelse härav har nedanstående
befullmäktigade ombud undertecknat denna
överenskommelse.
Som skedde i Helsingfors den

jojen vaihtamista.
Tämän vahvistukseksi ovat allamainitut
valtuutetut alle kirjoittaneet sopimuksen.
Helsingissä

Förslag av den svenske utredningsmannen till Lag med anledning av överenskommelsen den 197 mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Härigenom föreskrives som följer.

Artiklarna 1-4 i överenskommelsen den 197 mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar skall gälla som svensk lag. Överenskommelsen har den lydelse som härvid fogad bilaga utvisar. Denna lag äger motsvarande tillämpning i fråga om sådan inlösen för svenska staten av vatten och fiske inom Pajala socken som kan bli nödvändig för att äganderättsförhållandena skall anpassas till riksgrensens nya läge enligt artikel 6 i nämnda överenskommelse.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Förslag av den finske utredningsmannen till Lag om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan Finland och Sverige av den 197 om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Given i Helsingfors den 197
I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas:

Bestämmelserna i överenskommelsen mellan Finland och Sverige av den 197 om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar gäller, såvitt de berör lagstiftningens område, som överenskommet är.

Närmare bestämmelser rörande verkställandet och användningen av denna lag lämnas vid behov medels förordning.

Helsingfors den 197

Förslag av den finske utredningsmannen till Förordning om bringande i kraft av överenskommelsen mellan Finland och Sverige av den 197 om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Given i Helsingfors den 197

Sedan de bestämmelser i den i Helsingfors den 197 med Sverige ingångna överenskommelsen om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar, som kräver riksdagens samtycke, av riksdagen bringats i kraft genom en idag utfärdad lag och överenskommelsen ratificerats samt ratifikationsinstrumenten i den 197 utväxlats, stadgas på föredragning av ministern för utrikesärendena, att sagda överenskommelse är i kraft såsom därom avtalats.

Helsingfors den 197

Sammanfattning

Genom freden i Fredrikshamn år 1809 mellan Sverige och Ryssland kom Torne, Muonio och Könkämä älvar att utgöra gräns mellan Sverige och Finland. Från rysk sida ville man att riksgränsen även skulle utgöra gräns mellan fastigheter. Hemmanen längs de nya gränsälvarna hade emellertid i mycket stor utsträckning ägor på båda sidor om älven och på holmar i älven. Genom ett stort riksgränsägotbytte som fastställdes år 1823 försökte man att samla de svenska resp. finska fastighetsägarnas ägor på den egna sidan om gränsen. Enligt överenskommelse som träffades redan år 1810 fick ägor på holmarna som inte kunde bytas ut fortfarande innehas av fastighetsägare i det andra landet. På detta sätt kom enligt år 1823 upprättade förteckningar svenska medborgare att ha rätt till 15 holmar i Finland, varav fyra dock endast delvis, samt finska medborgare att ha rätt till 36 holmar i Sverige, varav en endast delvis. Holmarnas totala areal utgör nu ungefär 500 hektar (eller fem miljoner kvadratmeter) i vardera landet.

Som bevis på att holmarna tillhörde det andra landet skulle innehavarna erlægga en suveränitetsavgift, härav benämningen suveränitetsholme. Avgiften, som i dagens penningvärde är enbart symbolisk, utgjorde från början 48 kopek resp. 8 skillingar per holme, vilket sedermera ansetts motsvara 25 öre per holme. Den så vitt bekant sista suveränitetsavgiften torde ha utgått från Koivukylä by. Betalningen upphörde så sent som 1969.

Holmarna har fastighetsrättsligt behandlats helt olika i Sverige och i Finland. I Sverige har holmar som tillkommer svenska fastigheter beaktats vid fastighetsbildningsåtgärder och meddelade lagfarter och inteckningar omfattar även de i Finland belägna holmarna. I Finland har de i Sverige belägna holmarna helt lämnats utanför vid skiften m. m. Holmarna har i stället sämjedelats.

Holmarna, som ursprungligen ofta utgjorde de för försörjningen värdefullaste ägorna, brukas numera i endast obetydlig utsträckning. Den tilltagande igenväxningen på holmarna är till skada för den öppna landskapsbilden i Tornedalen.

Utredningen anser att konstruktionen med suveränitetsholmar bör avskaffas och har övervägt tre huvudalternativ till lösning som innebär att konstruktionen försvinner. Ändring av riksgränsen är i och för sig det naturligaste alternativet men skulle innebära betydande avsteg från den hittills tillämpade principen att riksgränsen skall följa djupfåran i gränsälvarna och skulle enligt utredningens mening med säkerhet medföra olägenheter som avsevärt överstiger fördelarna. Utredningen föreslår däremot att riksgränsen flyttas till djupfåran i tre fall där riksgränsen vid den senaste gränsöversynen gick fram i en uppgrundad gren av älven. Denna flyttning berör några suveränitetsholmar.

Ett andra alternativ är överföring av suveränitetsholmarna till innehavarnas fulla äganderätt. Detta alternativ skulle innebära att

man lägger på fastighetsägarna det besvär som det kan innebära att ha särskilda fastigheter i ett annat land. Det skulle inte heller lösa de finska äganderättsproblemen och skulle på sikt skapa oklara äganderättsförhållanden även för de svenska holmarna. Utredningen anser alltså att detta alternativ inte kan förordas.

Utredningen föreslår i stället att staterna löser in holmarna, vilket skulle ge staterna fria händer att gemensamt komma överens om naturvårdande åtgärder på holmarna och om holmarnas framtida användning. Ett inlösenförfarande skulle också åstadkomma fullständig ordning i fastighetsförhållandena.

Utredningen föreslår att den svenska staten skall lösa in de svenska holmarna med tillämpning av den svenska expropriationslagen och att den finska staten skall lösa in de finska holmarna med tillämpning av den finska expropriationslagen samt att länderna därefter träffar särskild överenskommelse om utbyte av holmarna och om deras framtida användning.

Utredningen har uppskattat kostnaden för ett inlösenförfarande till 2–4 miljoner kronor för varje land.

Summary

Finland was part of the Swedish kingdom until 1809 when Finland was ceded to Russia. By the Peace of Fredrikshamn of 1809 between Sweden and Russia the Torne, Muonio and Könkämä Rivers were to form a boundary between Sweden and Finland. The Russians wanted the frontier line also to form a boundary between real estates. The homesteads along the new boundary rivers had, however, to a large extent land on both sides of the river and on islets in the river. Endeavours were made, by means of a large exchange of boundary land, which was fixed in 1823, to collect the land of the Swedish and Finnish real-estate owners on their side of the river respectively. According to an agreement concluded already in 1810, the land on the islets which could not be exchanged was still to be in the possession of real-estate owners in the other country. In this way, according to lists compiled in 1823, Swedish citizens had the right to possess 15 islets in Finland, of which, however, four only partly, and Finnish citizens the right to possess 36 islets in Sweden, of which one only partly. The total area of the islets is at present about 500 hectares (or five million square metres) in each country.

As evidence to prove that the islets belonged to the other country, the holders were to pay a "sovereignty charge" from which derives the denomination "sovereignty islets". The charge, which is only symbol-

ic in present day value of money, was in the beginning 48 copek and 8 skillings per islets respectively, which subsequently has been considered to correspond to 25 öre per islets. So far as is known, the last payment of "sovereignty charge" should have come from the Koivukylä village. The payment ceased as late as in 1969.

The islets have been dealt with quite differently in Sweden and in Finland. Islets which belong to Swedish citizens have been taken into consideration in Sweden in connection with real-estate transactions and issued certificates of registration of title to property and mortgages have included also the islets situated in Finland. In Finland the islets situated in Sweden have been completely disregarded in connection with real-estate transactions. The islets have been partitioned by private agreement instead.

The islets, which originally constituted the most valuable land for the maintenance, are nowadays cultivated only on an insignificant scale. The increasing overgrowth on the islets is detrimental to the open inland scenery of the Torne valley.

The Commission considers that the arrangement of having "sovereignty islets" should be abolished and it has discussed three main alternatives for solving the problem, which would imply that the arrangement disappears. Changing the frontier is in itself the most natural alternative, but would imply considerable departure from the prin-

ciple applied hitherto to the effect that the frontier line should run down the mid-channel of the boundary rivers ("Thalweg") and would, in the opinion of the Commission, undoubtedly result in drawbacks which substantially exceed the advantages. The Commission recommends, on the other hand, that the frontier should be moved to the mid-channel of the river in three cases where the frontier line, at the latest boundary inspection, ran down a silted-up branch of the river. This moving would affect a few of the "sovereignty islets".

A second alternative is to transfer the "sovereignty islets" to the sole right of ownership of the holders. This alternative should imply that the inconvenience which it implies to have real-estate in another country would be imposed on the real-estate owners. Nor would it solve the Finnish right of ownership problems and should in the long run create indistinct ownership conditions also for the Swedish islets. The Commission therefore considers that this alternative cannot be recommended.

The Commission recommends instead that the States should redeem the islets which should give the States a free hand to mutually agree on environmental protection measures on the islets and on the future use of the islets. A redemption procedure should also achieve complete order in real-estate matters.

The Commission proposes that the Swedish Government should redeem the Swedish islets by the application of the Swedish expropriation law and that the Finnish Government should redeem the Finnish islets by the application of the Finnish expropriation law and that the countries should thereafter conclude a special agreement on the exchange of the islets and on their future use.

The Commission has estimated the cost of the redemption procedure at 2-4 million kronor for each country.

1 Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

I anförande till statsrådsprotokollet den 16 mars 1973 anförde statsrådet Lidbom följande (se 1974 års svenska riksdagsberättelse s. 86–89).

I fredstraktaten i Fredrikshamn den 17 september 1809 stadgades att gränsen mellan Sverige och Ryssland skulle i Torne och Muonio älvar gå i strömfåran, att öster om fåran belägna öar skulle tillhöra Ryssland och väster om fåran belägna öar tillhöra Sverige. Byarna vid de nya gränsälvarna hade i avsevärd utsträckning ägor på båda stränderna och på holmarna i älvarna. Det krävdes därför särskilda åtgärder för att upphäva ägoblandningen. Enligt gränsregleringstraktaten den 20 november 1810 skulle ägor på fasta landet utbytas så långt som möjligt och andra erforderliga jordöverlåtelse skulle ske inom viss tid. Beträffande holmarna föreskrevs att de skulle få behållas av de dåvarande ägarna men också beträffande holmarna skulle utbyten ske så att de om möjligt kom att i sin helhet tillhöra ettdera riket. För de holmar beträffande vilka sådant utbyte ej kunde genomföras skulle innehavarna erlagga en s. k. suveränitetsavgift till bevis om att de erkände 'att det område, varav de hava nyttjanderätten, tillhör den andra regeringen'. Holmarna benämnes därför suveränitetsholmarna.

De avtalade ägoregleringarna mötte åtskilliga svårigheter och tog lång tid. Efter förhandlingar mellan särskilda kommissarier överenskoms (konvention den 17 januari 1821) att erforderliga utbyten skulle ske vid förrättningar. Sedan dessa slutförts hölls överläggningar för att avgöra tvistefrågor och

verkställa fastställelseprövning. Vissa beslut rörande holmarna intogs i ett protokoll den 3 september 1823. Dessa beslut innebar bl. a. att 'egarne' till holmarna är berättigade endast till marken och därav följande avkomst men icke till fiskevattnet invid holmarna och att inga andra hus än sådana som är nödvändiga för inbärgandet av gröda må uppföras på holme inom det andra riket.

Antalet suveränitetsholmar torde f. n. uppgå till ca 50 och den sammanlagda arealen till ca 1 000 hektar, varav ungefär hälften belöper på svenska holmar i Finland och ungefär hälften på finska holmar i Sverige.

I fastighetsbildningshänseende är förhållandena olika i Finland och Sverige. De av svenskar innehavda holmarna i Finland ingår i innehavarnas svenska fastigheter och har vid skiften m. m. behandlats såsom tillhörigheter till dessa. De inom Sverige belägna suveränitetsholmarna, vilka i Sverige redovisas i jordregistret såsom särskilda enheter, har vid lantmåteriförrättningar i Finland konsekvent hållits utanför delningar av de finska fastigheter vartill de nyttjas. Holmarna har i stället i stor utsträckning samskjedats.

Den rätt varmed suveränitetsholmarna besittes är säregen. I 1810 års gränsregleringstraktat användes uttryck som tyder på att rätten betraktades som äganderätt men det talades också om nyttjanderätt. Det sätt varpå rätten i skilda sammanhang behandlats talar dock för att den rätt varmed holmarna besittes ur praktiska synpunkter är att jämställa med äganderätt. Detta har också kommit till uttryck på så sätt att lagfart och inteckning å svensk fastighet till vilken hör holme i Finland ansetts omfatta holmen och

vid lantmåteriförrättningar i Sverige har holmarna betraktats som delar av svenska fastigheter. Inom Sverige belägna holmar tillhörande finska fastigheter har upptagits i svenskt jordregister men inte berörts av lantmåteriförrättningar på de finska fastigheterna.

Översyn av gränsen mellan Sverige och Finland verkställdes år 1956 under ledning av svenska och finska delegationer. Sedan översynen slutförts redovisade den svenska delegationen sitt arbete med skrivelse den 9 maj 1957. Delegationen hemställde därvid att till särskilt övervägande måtte upptagas frågan om en flyttning av riksgränsen på tre platser, där gränsen nu framgår i en uppgrundad gren av älvfåran. En sådan flyttning skulle beröra vissa suveränitetsholmar och därför vara förenad med olika svårigheter främst sammanhängande med äganderätten till och fastighetsbildningen inom holmarna och angränsande vattenområden.

I en särskild framställning den 9 maj 1957 hemställde den svenska gränsdelegationen, att Kungl. Maj:t gemensamt med Finlands regering ville överväga att närmare utreda förutsättningarna för att överföra samtliga suveränitetsholmar till innehavarnas fulla äganderätt. Till stöd för framställningen åberopades bl. a. de svårösta situationer som kan uppkomma om — såsom här i viss mån skett — ett lands lagstiftning, domstolsväsende och förvaltning utsträcks till ett annat lands territorium. Vidare skulle en åtgärd av föreslagen beskaffenhet innebära att suveränitetsavgifterna kunde avskaffas.

Motsvarande framställningar har av den finska gränsdelegationen överlämnats till vederbörande ministerium i Finland.

Vid remissbehandlingen av den svenska gränsdelegationens framställningar har uttalats starka sympatier för en utredning om suveränitetsholmarnas rättsliga ställning och framtida status. En sådan utredning anses nödvändig även med hänsyn till behovet av åtgärder för avhjälpan av ägosplittringen.

I beslut den 17 februari 1961 godkände Kungl. Maj:t den verkställda gränsöversynen. Beträffande framställningarna om ytterligare åtgärder för riksgränsens förflyttning till djupfåran i särskilda fall och om utredning beträffande suveränitetsholmarna förklarade sig Kungl. Maj:t vilja meddela beslut senare.

Den 16 september 1971 träffades en gränsöversynskommelse mellan Sverige och Finland. Överenskommelsen har trätt i kraft den 1 januari 1972. För tillämpning av överenskommelsen har inrättats en gemensam

finsk-svensk gränsöversynskommision med kansli i Haparanda.

Frågan om suveränitetsholmarna i Torne älv har år 1972 aktualiserats i den svenska riksdagen. I mot. 1972:741 anförs att holmarna tidigare har utnyttjats för slätter men att så inte längre är fallet. Holmarna befinner sig enligt motionärerna nu i ett mer eller mindre framskridet igenväxningsstadium. Motionärerna understryker behovet av naturvårdande åtgärder i syfte att återställa suveränitetsholmarnas öppna landskapsbild och framhåller att finsk-svenska gränsöversynskommisionen bör vara ett lämpligt samrådsorgan. Med bifall till motionen har riksdagen (JoU 1972:12, rskr 1972:103) hos Kungl. Maj:t anhållit att motionen överlämnas till gränsöversynskommisionen. Denna fråga handläggs inom jordbruksdepartementet.

Efter överläggningar med företrädare för det finska utrikesministeriet har jag kommit till den uppfattningen att frågan om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar bör bli föremål för en förutsättningslös och allsidig utredning. Jag förordar, att en särskild sakkunnig tillkallas för att i samråd med motsvarande finska utredning göra en sådan. Beträffande den föreslagna flyttningen av riksgränsen i särskilda fall har den svenska gränsdelegationen visserligen verkställt viss utredning men det är uppenbart att de problem som uppkommer i detta sammanhang kommer att bli ytterligare belysta genom en utredning av hela frågan om suveränitetsholmarnas ställning. Något ställningstagande till förslaget om flyttning av riksgränsen i vissa fall bör därför inte ske förrän denna utredning slutförts. Utredningen bör omfatta även den av riksdagen aktualiserade frågan om naturvårdande åtgärder. I denna fråga har jag samrått med chefen för jordbruksdepartementet.

Kungl. Maj:t (jordbruksdepartementet) förordnade den 11 maj 1973 att den i direktiven nämnda motionen 1972:741 jämte jordbruksutskottets betänkande nr 1972:12 skulle överlämnas till den svenske utredningsmannen.

I Finland har några särskilda direktiv för den finske utredningsmannen inte meddelats.

1.2 Utredningens arbete

För utredningen har antagits den gemensamma benämningen finsk-svenska utredningen

om suveränitetsholmarna. Utredningen har beslutat att avge ett gemensamt betänkande avfattat på både svenska och finska språken. I vad avser frågan om svensk resp. finsk lagstiftning för genomförande av utredningens förslag till överenskommelse svarar dock utredningsmännen var och en för sitt land.

Genom tillmötesgående av den svenska rikspolisstyrelsen har utredningen den 1 och 2 oktober 1973 kunnat med helikopter företa en resa längs gränsälvarna från Haparanda till den nordligaste holmen (2 mil norr om Karesuando). Under denna resa besiktigades flertalet av suveränitetsholmarna. Utredningen har i anslutning till denna resa också sammanträffat med företrädare för ordsbefolkningen i Sverige och Finland.

Enligt medgivande av statsrådet Lidbom den 6 juni 1974 och motsvarande medgivande i Finland har utredningen genom länsstyrelsen i Norrbottens län och länsstyrelsen i Lapplands län under år 1974 låtit utföra dels en naturinventering dels en kulturhistorisk undersökning av suveränitetsholmarna.

2 Suveränitetsholmarnas tillkomst

2.1 Fredsfördraget i Fredrikshamn 1809

Enligt artikel V i fredsfördraget mellan Sverige och Ryssland år 1809 (*se bilaga 1*) skulle Ålands hav, Bottniska viken samt Torne och Muonio älvar utgöra gränsen mellan rikena. Vid Torne älvs utlopp skulle ön Björkö, hamnen Reutehamn och den halvö på vilken Torneå stad är belägen utgöra de ryska besittningarnas yttersta punkter. I övrigt skulle gränsen följa Torne och Muonio älvar förbi vissa angivna orter ända till gränsen mot Norge. I Torne och Muonio älvar skulle öster om strömfåran belägna öar tillhöra Ryssland och öar väster om strömfåran tillhöra Sverige. I den franska texten används ordet "Thalweg" (strömfåra). Frågan om vad som skulle gälla vid ändringar av strömfåran berörs inte i fördraget.

Enligt artikel X i fredsfördraget hade de svenska eller ryska undersåtar som bosatt sig i Sverige eller Finland under en tid av tre år från ratifikationen full frihet att bosätta sig i det andra landet. De var emellertid skyldiga att under treårsperioden sälja eller avhända sig sina egendomar i det land de önskade lämna till någon undersåte i det landet. Om så inte skedde skulle egendomen säljas på auktion och betalningen lämnas till ägarna.

Enligt artikel XV i fredsfördraget skulle svenska och ryska undersåtar ha rätt att genom arv eller på annat sätt förvärva egendom i den andra staten. I fråga om

egendom i Finland skulle emellertid artikel X gälla, vilket innebar att ägarna antingen fick bosätta sig i Finland eller också sälja eller avhända sig sina egendomar där inom tre år från förvärvet.

Bestämmelserna är ett uttryck för att man från rysk sida inte ville att svenska undersåtar skulle äga fastigheter i Finland men de skulle också hindra ägare till stora egendomar i Finland att behålla egendomarna men flytta till Sverige och stimulera de som bodde i Sverige men ägde stora egendomar i Finland att flytta över till Finland.

Frågor i anslutning till den svensk-finska gränsen under åren 1809–1824 har behandlats av Erkki K. Osmonsalo i Suomen rajapolitiikka Venäjän vallan aikana. I. Ruotsin-vastaista rajaa koskevat kysymykset 1809–1824 (Helsinki 1933). Boken är inte översatt till svenska men är försedd med en utförlig sammanfattning på tyska. Suveränitetsholmarna behandlas dock endast i förbigående.

Suveränitetsholmarna behandlas däremot av justitierådet Väinö Ahla i en uppsats "Tornion ja Muonion joissa olevat n.s. suvereniteettisaaret" i tidskriften Maanmittaus, häfte 3–4 för år 1953. Uppsatsen finns tillgänglig i en maskinskriven översättning till svenska i svenska justitiedepartementets akt dnr 597/57.

2.2 Gränsregleringstraktaten 1810

När delegationer från Sverige och Ryssland under år 1810 besökte gränsbygden konstaterades att byar längs Torne, Muonio och Könkämä älvar i stor utsträckning hade ägor på båda sidor om gränsälven samt på öar i älven. Ett genomförande av artikel X i fredsfördraget skulle ha varit förödande för befolkningen i gränsbygden. Den svenska delegationen ville att bönderna skulle få behålla sina ägor på ömse sidor om gränsen. Den ryska delegationen var villig att göra medgivanden endast i fråga om öarna. Delegationerna enades emellertid om att man skulle försöka få till stånd ägoutbyten. Som resultat av överläggningar mellan delegationerna i Torneå under år 1810 tillkom gränsregleringstraktaten den 20(8) november 1810 (se bilaga 2). Protokoll på franska från dessa överläggningar finns återgivna i Osmonsalos nämnda arbete (s. 473–495). Den gregorianska kalendern infördes i Ryssland först år 1917 och datum inom parentes anger dag i den ryska tideräkningen. Tidskillnaden var under 1800-talet tolv dagar.

I artikel I i gränsregleringstraktaten bestämdes gränsen noggrannare än som skett i fredsfördraget. Bl. a. angavs att gränsen skulle gå mitt i sjöarna Ylinen Kilpisjärvi och Alanen Kilpisjärvi. I Könkämä, Muonio och Torne älvar skulle gränsen följa "canalen" (på franska le chenal) med det redan 1809 överenskomna undantaget för Torneå stad. Där skulle gränsen följa bäcken Näran och Stadsviken. Enligt andra stycket av artikel I skulle alla öar belägna öster om det största djupet av de sjöar som angivits i första stycket och belägna öster om "canalen" eller strömfäran i gränsälvarna höra till Ryssland och de väster om gränslinjen till Sverige med undantag för halvön Svensarö med Torneå stad.

I artikel II i gränsregleringstraktaten konstaterades att gränsälvarna skulle åtskilja all enskild egendom belägen på de bägge motsatta stränderna så att innehavaren skulle vara tvungen att lämna endera sidan av älven. Emellertid förlängdes den i artikel X i

fredsfördraget överenskomna treårstiden till fem år. Vidare skulle fränkskiljandet av egendom i görlig mån ske genom ägoutbyten.

Enligt tredje stycket av artikel II skulle åtnjutandet av ägor på öarna för alltid vara tillförsäkrad öarnas tidigare ägare, även om öarna genom gränslinjen skulle komma att tillhöra den motsatta sidan. Undantag gjordes för öarna Flurinsaari och Flygarinsaari samt halvön Svensarö och öarna söder om Svensarö. Genom ägoutbyten borde såvitt möjligt eftersträvas att en ö eller närgränsande öar inte tillhörde undersåtar i olika länder. I den franska texten används uttrycket "les propriétés mixtes".

Enligt fjärde stycket av artikel II skulle sedan femårsfristen gått ut ägarna av varje ö gemensamt betala en årlig avgift av fyrtioåtta kopek i koppar eller åtta skillingar svenskt Banco-mynt till bevis på att det område till vilket de hade nyttjanderätten tillhörde den andra regeringen (på franska "appartient à l'autre Souverain"). Sedan avgifterna uppburits skulle betalning på ömse sidor ske inom loppet av årets tre första månader.

I artikel IV i gränsregleringstraktaten tillerkänns gränsbygdens innevånare vissa rättigheter att använda vägar och vattendrag oavsett riksgränsen. Artikeln avslutas med ett konstaterande att, eftersom det fredliga åtnjutandet av öarna tillförsäkrats innehavarna, de kan vid vilken årstid som helst ta hem avkastningen från öarna utan att någonsin vara underkastade någon slags påлага.

Artikel V i gränsregleringstraktaten handlar huvudsakligen om det gemensamma laxfisket i Torne älv. Enligt tredje stycket i artikeln skulle fisket efter annan fisk än lax i fortsättningen inte få sträcka sig längre än till riksgränsen.

2.3 Ägoutbyteskonventionen 1821

I en konvention den 17 (5) januari 1821 avtalades om grunderna för ägoutbytena över riksgränsen (se bilaga 3). Konventionen undertecknades av befullmäktigade ombud, kommissarier, nämligen från Sverige översten Gustaf Peyron och från Ryssland översten

Herman Wärnhjelm.

Eftersom det i tredje stycket av artikel II i gränsregleringstraktaten föreskrivna utbytet av blandade ägor på holmarna inte kommit till stånd, föreskrevs i artikel I av ägoutbyteskonventionen att ifrågavarande holmar skulle mätas, kartläggas och graderas samt skiftas så att årliga byten av ägorna samt rådande ägoblandning upphörde. Sedan den ordningen åstadkommits att varje holme såvitt möjligt innehades av vardera statens undersåtar skulle sådana holmar som var belägna på främmande område bytas mot jämnogoda holmar på den andra sidan.

Enligt artikel II i ägoutbyteskonventionen fick byten ske mellan fastlandet och holmar, vilket avsevärt förbättrade möjligheterna att få till stånd ägoutbyten. De ägor på fastlandet som trots detta inte kunnat bytas ut skulle säljas till den andra statens undersåtar inom tre månader från det skiftet avslutats och fastställts. Om så inte skedde skulle försäljning ske på offentlig auktion. Staterna garanterade vissa angivna minimipriser.

Enligt sista stycket i artikel II skulle för sådana holmar som inte kunde bytas ut gälla vad som överenskommits i gränsregleringstraktaten. Efter skiftets slut skulle lantmätnarna upprätta en förteckning över dessa holmar och lämna förteckningen till landshövdingarna i gränslänen till ledning vid den årliga uppbördens av avgifter.

Till ägoutbyteskonventionen fogades en instruktion för de lantmätare som skulle genomföra ägoutbytena (se bilaga 3). Av intresse är en bestämmelse i slutet av 11 § om att endast de holmar som "tagit giltig gräsväxt" skulle komma i fråga och att alltså uppgrundningar som inte hunnit förvandlas till äng inte skulle tagas med. Bestämmelsen sades inte medföra någon rubbning i den rätt till sådana uppgrundningar och deras förädlade som vardera rikets undersåtar kunde förvärva inom eget område.

2.4 1823 års kungörelse

Riksgränsägoutbytet avslutades under år 1823 och fastställdes av kommissarierna

(Peyron och Wärnhjelm) den 26 september 1823 (se bilaga 4).

I protokoll den 3 september 1823 (se bilaga 5) meddelade kommissarierna i form av en kungörelse vissa ytterligare bestämmelser för holmarna av i huvudsak följande innebörd.

1. Skogen på holmarna tillhörde ägarna av ängsmarken.
2. Var och en fick sommaren 1823 bruka sina tidigare ägor.
3. Några insyningar eller anläggningar för uppgrundningar fick inte göras på holmarna.
4. Holmarnas innehavare var berättigade enbart till marken och avkastningen av denna, däremot hade de ej rätt till angränsande fiskevatten.
5. De tidigare ägarna hade rätt att bortföra eller sälja byggnader m. m. på holmarna och inga byggnader, utom de som behövdes för att förvara skörden, fick uppföras på holmarna.

Enligt en år 1823 upprättad förteckning över suveränitetsholmarna (se bilaga 6) hade svenska undersåtar 15 holmar i Finland, varav fyra endast delvis, och finska undersåtar 36 holmar i Sverige, varav en endast delvis. Suveränitetsholmarnas totalyta framgår inte av ägoutbytesprotokollen, eftersom endast åker och äng medräknades.

Eftersom namnen på suveränitetsholmarna i viss utsträckning växlade sedan 1823 använder utredningen konsekvent de namn som anges i riksgränsägoutbytet. Dessa namn har också använts i det svenska jordregistret. I de fall det nutida namnet väsentligt avviker härifrån anges inom parentes även detta namn enligt kartläggningen vid gränsöversyn 1956. Enligt dessa principer har utredningen upprättat en aktuell förteckning över suveränitetsholmarna (se bilaga 7).

3 Översyner av riksgränsen

3.1 Äldre gränsöversyner

År 1810 upprättades kartor över riksgränsen från gränsen mot Norge till Bottniska viken. På dessa har den närmaste terrängen kring gränsvattendragen topografiskt avbildats samt de utsatta riksrösen angivits. Vidare har gränslinjens sträckning genom vattendragen ritats ut i detalj. Till kartorna hör en i januari 1811 dagtecknad topografisk beskrivning. Kartmaterial finns också från riksgränsägoutbytet år 1823.

Vid gränsöversyn år 1888 förekom enligt de på franska förda protokollen följande som kan vara av intresse. I punkt 4 i det första mötesprotokollet för den 14 (2) juli 1888 finns bl. a. antecknat: "Si après 1810 et 1823 il est survenu de l'un ou de l'autre côté de la ligne frontitière de nouvelles formations (îles, bancs), celles — ci sont jugées appartenir sans contestation au pays sur le territoire duquel elles se sont produites. — —". (I svensk översättning: 4. Om efter 1810 och 1823 nybildningar (öar, bankar) har uppkommit på den ena eller den andra sidan om gränslinjen skall de obestriddigen anses tillhöra den stat inom vars område de uppkommit.) Vid det tredje mötet den 1 september (20 augusti) 1888 konstaterades att suveränitetsholmen Kortetsarukka som innehades av svenskar saknades på tidigare kartor. Eftersom gränsen skulle ha löpt tvärs över holmen, justerades gränsen så att holmen kom på den ryska sidan om gränslinjen.

Ny gränsöversyn skedde 1926–27. Den finsk-svenska gränskommissionens åtgärder och förslag godkändes av ländernas regeringar år 1928 samt vad avser gränsen vid Närä bro mellan Haparanda och Torneå år 1936.

3.2 1955–57 års gränsöversyn

Översyn av riksgränsen mellan Sverige och Finland har senast skett åren 1955–57. Gränsöversynen godkändes år 1961. I samband med att gränsöversynen godkändes träffades överenskommelse mellan regeringarna om att riksgränsen skall, oavsett framtida successiva förändringar i gränsälvarnas djupfåra, bibehållas i det läge som redovisas i gränsdokumenten intill dess annat överenskommes vid ny partiell eller fullständig gränsöversyn (se Sveriges överenskommelser med främmande makter 1961:6).

Gränsöversynen 1955–57 innebar att gränsen ändrades i tre fall, nämligen *dels* mellan treriksröset och riksrösen nr 1, 1 a och 1 b, där gränsen hittills följt bäcken Rajajoki, *dels* vid den svenska staten tillhöriga holmen Niittysaari i Muonio älv, Kare-suando socken, *dels* ock vid Närä bäck norr om Stadsviken mellan Torneå och Haparanda. Gränsändringarna vid bäcken Rajajoki och Närä bäck innebar att gränsen skulle löpa utmed räta linjer mellan riksrösen i stället för i de numera otydliga bäckfåror. Gränsändringen vid holmen Niittysaari innebar att gränsen flyttades från den uppgrunda-

de älvgrenen närmast Finland till den andra älvgrenen, där djupfåran nu framgår, samt att den svenska staten tillhöriga holmen med tillhörande vattenområde hänfördes till Finland. Enskilda fastighetsägare berördes endast av gränsändringen vid Närä bäck. Samtycke förelåg från tre svenska fastighetsägare samt från Torneå stad som finsk fastighetsägare. Den svenska riksdagens godkännande inhämtades i vad avser överförande till Finland av ön Niittysaari med tillhörande vattenområden (prop. 1959:109). Den finska riksdagens godkännande inhämtades beträffande samtliga gränsändringar (prop. 1960:116).

4 Framställning av 1955 års delegationer för översyn av riksgränsen

4.1 Ändring av riksgränsen vid vissa suveränitetsholmar

Instruktion för 1955 års svenska delegation för översyn av riksgränsen meddelades av Kungl. Maj:t (justitiedepartementet) den 17 juni 1955. Motsvarande instruktion meddelades den 21 juli 1955 för den finska delegationen. Om det konstaterades att holme eller ö, vars nyttjanderätt för all framtid tillförsäkrats det andra rikets undersåtar, var belägen på dess sida om djupfåran fick enligt instruktionen förslag väckas om gränsens bestämning längs djupfåran under förutsättning att väsentliga fördelar stod att vinna.

I anslutning till nämnda passus i instruktionen föreslog delegationerna i maj 1957, att regeringarna skulle överväga en flyttning av riksgränsen till djupfåran i tre angivna fall samt, om principiell överenskommelse här om träffades, meddela riktlinjer för ändringarnas praktiska genomförande och eventuellt utse särskilda delegationer för åtgärdernas verkställande. Förslaget har redovisats i en av delegationerna upprättad Redogörelse för översynen av riksgränsen mellan Sverige och Finland 1955–57 och därvid avhandlade spörsmål. (Redogörelsen förvaras i svenska justitiedepartementets akt dnr 596/57 samt hos finska utrikesministeriet.)

Delegationerna föreslog ändring av riksgränsen vid följande suveränitetsholmar. 1. Keskinensaari (Isosaari) och Alanensaari (Alasaari) i Pajala socken. 2. Kuusisaari,

Isosaari och Koivusaari i Pajala socken. 3. Pappilanseltingi och Kortetsaruka (Huukkilanlika) i Hietaniemi socken. Holmarna under 1 och 2 föreslogs överflyttade från Sverige till Finland och holmarna under 3 från Finland till Sverige.

Delegationerna verkställde fullständig utredning om fastighetsförhållandena för ifrågavarande holmar och omkringliggande vattenområden. Rätten till vatten och fiske konstaterades därvid i allmänhet vara samfällad för byar i det land där holmarna är belägna.

Även om full enighet rådde mellan delegationerna angående de praktiska fördelarna av att i de berörda fallen förlägga riksgränsen till djupfåran i älven hade delegationerna i viss mån delade meningar om sättet för överförande av de aktuella områdena från det ena landet till det andra. Delegationerna valde därför att var för sig belysa dessa spörsmål.

Svenska delegationens synpunkter. De öar och holmar, som beröras av de ifrågasatta åtgärderna, äro otvetydigt s. k. suveränitetsholmar, dvs. nyttjanderätten till dem är för all framtid tillförsäkrad jordägare i det land, till vilka de föreslagits överflyttade. Detta förhållande är otvivelaktigt ett starkt skäl för förslaget om gränsändring. Det är emellertid att märka att bemälda ständiga nyttjanderätt formellt omfattar ett i 1823 års ägoutbytesförrättning närmare angivet område och det är sannolikt att holmarnas nuvarande landområden icke äro identiska med de ursprung-

ligen upplåtna. Det är av allt att döma en komplicerad rättslig fråga att avgöra äganderätt och nyttjanderätt till uppländningar och bortskärningar bl. a. med hänsyn till att olika rättsregler gälla om vatten och grund inom by i Sverige och Finland. Oavsett nyss anmärkta förhållanden är i de aktuella fallen även fråga om att från ena landet till det andra överföra vissa holmarna omgivande vattenområden med därtill hörande eller där utövat fiske. Såvitt angår de områden, som ifrågasatts skola överflyttas från Sverige till Finland, tillhör vatten och grund samt fiske otvetydigt svenska byar eller – i ett fall – enskild svensk fastighet. Så har fallet varit under lång tid tillbaka. Det kan visserligen på goda grunder göras gällande att ägare till fastighet med ägor intill riksgränsen få finna sig i att riksgränsen enligt vad som förutsatts vid dess tillkomst skall anpassa sig till förändringarna i djupfårans läge. Otvivelaktigt har djupfåran en gång gått i de älvgrenar, där riksgränsen nu går. I nu förevarande fall är emellertid att märka, att Sverige och Finland vid 1926 års gränsöversyn medvetet fixerat riksgränsen i ett läge, som redan då klart avvek från djupfåran. Det kan sålunda icke med hänvisning till tidigare gränsöversyner hävdas, att fastighetsägarna utmed gränsen enligt praxis haft att finna sig i sådana anpassningar av gränsen till djupfåran, som medfört överflyttning från ena landet till det andra även av öar och holmar. På dessa grunder har svenska delegationen vid den nu verkställda gränsöversynen endast ansett sig kunna medverka till sådana överföranden av holmar från Sverige till Finland, där äganderätten till såväl holmes landområde som omgivande vatten och grund samt fiske tillhör svenska kronan.

Det kan i detta sammanhang måhända göras gällande, att en i administrativ ordning företagen ändring av riksgränsen över huvud icke kan förutsättas medföra någon ändring av den privata äganderätten till den mark, som därav beröres. Denna princip, som exempelvis synes ha varit vägledande för vissa Kungl. Maj:ts beslut rörande riksgränsen mellan Sverige och Norge, synes emellertid svårigen kunna tillämpas då det gäller riksgränsen Sverige-Finland i de avsnitt den följer djupfåran i en älv. Om vattenområde med fiske, som tillhör svensk fastighet, överföres till Finland, synes på grund av de rättsregler, som gälla i Finland, inga garantier kunna lämnas för beståndet av den svenske fastighetsägarens rätt. Detta förhållande har utgjort ytterligare ett skäl för den svenska

delegationen att hävda, att en överflyttning av sådana områden, varom här är fråga, från Sverige till Finland icke bör ske utan att äganderättsförhållanden och fastighetsindelning först anpassats till den nya riksgränsen.

Svenska delegationen har även haft anledning granska de ifrågasatta gränsändringarna med hänsyn till stadgandet i § 78 regeringsformen, att "ej må någon del av riket kunna därifrån söndras genom försäljning, förpantning, gåva eller å annat dylikt sätt". Innebörden av detta stadgande är oklar och har, enligt vad delegationen funnit, tolkats på olika sätt. Delegationen har emellertid ansett sig kunna utgå från att avtal om gränsregleringar ej falla in under tillämpningen av § 78, helst om gränsregleringen i fråga kan betraktas som en tillämpning i konkreta fall av en grundläggande princip, som kan leda tillbaka till gränsens uppkomst. Emellertid äro de nu ifrågasatta tre gränsjusteringarna tillhopa av den innebörd – rent arealmässigt – att större områden överföras från Sverige till Finland än tvärtom. Med hänsyn till att tveksamhet råder om räckvidden av stadgandet i § 78 regeringsformen samt vidare till att riksdagen måhända under alla förhållanden måste höras innan kostnadskrävande åtgärder för gränsändringarnas genomförande vidtagas, har svenska delegationen ansett ofrånkomligt underställa principfrågan regeringarnas prövning innan några verkställighetsåtgärder kunna vidtagas.

De betänkligheter, som ovan redovisats, få dock icke undanskymma det faktum, att svenska delegationen anser en ändring av riksgränsen i hög grad befogad och önskvärd både av principiella och praktiska skäl. Den synes även ha gott stöd i internationell praxis i liknande fall. Den underlättas i betydande utsträckning av att den formella äganderätten till de suveränitetsholmar, som skola överflyttas från Sverige till Finland, tillhör svenska kronan. Såvitt delegationen kunnat finna vid besiktningar på platsen är vatten och grund samt fiske inom de områden, som skulle överflyttas till Finland, icke av något högre värde. Slutligen bör betonas att det område vid Bäckesta, som ifrågasatts skola överföras till Sverige, på grund av sin belägenhet måste tillmätas avsevärd betydelse.

Rörande de två nordliga områdena, vilka föreslagits överförda till Finland, får svenska delegationen rekommendera följande förfarande.

Vatten och grund samt fiske intill gränsen för de av kronan ägda holmarna förvärfvas av

kronan från de nuvarande ägarna. Det torde vara nödvändigt att köpeavtalen göras beroende av ett slutligt godkännande från Kungl. Maj:ts sida, som kan äga rum först sedan sammanlagda köpeskillingen överblickats och garanti vunnits att alla nödvändiga förvärv gå att genomföra. De förvärvade områdena böra därefter genom avstyckning eller på annat lämpligt sätt avskiljas till särskilda fastigheter. Därefter torde områdena kunna överlämnas i lämplig form till Finland och riksgrensens nya läge samtidigt bestämmas med utnyttjande av 1956 års kartor.

Området vid Bäckesta torde vad beträffar vatten, grund och fiske på ett liknande sätt kunna överföras i svenska kronans ägo. Holmarnas landområden är redan formellt en tillhörighet till svenska fastigheter. Vatten, grund och fiske torde därefter kunna fördelas mellan svenska fastigheter på ett sätt som främjar en lämplig fastighetsindelning inom området.

Finska delegationens synpunkter. Riksgrensens bestämmande så att den så vitt möjligt följer djupfåran underlättas desto mera ju mindre därav föranledes förfång för ägarna till de angränsande vattenområdena. Olika meningar kan däremot framföras om huru långt skyddet av ägarnas rätt skall beaktas och i vilken mån detta bör ske redan vid gränsöversynen. Framför allt förefaller det tveklaktigt att sätta rättsinnehavarna i en sådan ställning att gränsens förläggande såsom den naturligt borde gå väsentligt skulle bero av dem. Vid övervägandet av detta spörsmål har den finska delegationen fäst uppmärksamhet vid följande omständigheter, som kan ha betydelse vid avgörandet av föreliggande fråga.

Ur tidigare gränshandlingar står ej att utläsa att det på gränsområdet kunde existera en från riksgrensens avvikande gräns, som skulle bestämma till de olika staterna tillhöriga medborgares äganderätt. Tvärtom framgår ur art. II i gränsregleringstraktaten av den 20 november 1810 att riksgrensens i framtiden är avsedd att vara en gräns mellan all enskild egendom. Detta ha även de omfattande överlåtelse och ägobytena uttryckligen avsett, vilka sedan företogs vid verkställandet av fredsfördraget i Fredrikshamn. Så har saken också uppfattats i praktiken.

Gränsens bestämmande enligt djupfåran har i allmänhet uppfattats så att gränsen ej kommer att vara oförändrad utan anpassar sig till djupfårans vanliga förändringar, dock så att förändringarna i gränsen verkställs

blott i samband med gränsöversynerna. Då riksgrensens sålunda förändras, förändras även äganderättsgränsen, emedan enligt det nyss sagda riksgrensens är avsedd att vara jämväl äganderättsgräns och emedan man ej vid gränsöversynerna bör avvika från de principer, som varit bestämmande vid den ursprungliga överenskommelsen om gränsen.

Då äganderättsgränsen i allmänhet följer riksgrensens växlingar, förefaller det ej konsekvent eller ens nödvändigt att göra undantag i det fall att riksgrensens flyttas till djupfåran, då denna flyttat på andra sidan om en suveränitetsholme. Ägarna till vattenområdet måste anpassa sig till riksgrensens förändringar här liksom annorstädes. Riksgrensens förläggande till en i fredsfördraget i Fredrikshamn avsedd plats torde ej kunna göras beroende av huruvida ägarna till ifrågavarande vattenområde och fiskerätt vill avstå dessa. Detta desto mindre då det torde vara en tolkningsfråga huruvida den allmänna lagen om expropriation kan tillämpas i dessa fall. Det vore även en vanskligh uppgift att definiera när, avvikande från den allmänna regeln, ägarnas medverkan borde krävas för en gränsförändrings förverkligande.

Någon större betydelse torde ej kunna tillmätas det sakförhållande att gränsen vid 1926 års översyn på dessa ställen lämnats oförändrad. Möjligen var behovet av en gränsändring ej då så kännbart som nu och även andra omständigheter har kunnat verka därhän att förslag om gränsändring ej då väckts.

Ägarnas medverkan har ej heller nämnts som villkor för gränsändring i de instruktioner, som delegationerna nu fått, ehuru delegationerna berättigats att speciellt i sådana fall som det här är fråga om göra förslag om förflyttning av gränsen till den sida av en suveränitetsholme där djupfåran går.

På grund av vad ovan anförts anser den finska delegationen att vederbörande rättsinnehavares medverkan ej är någon nödvändig förutsättning för bestämmandet av riksgrensens i djupfåran i föreliggande fall. Då rättsinnehavarnas godkännande ändå är fördelaktigt för en friktionsfri behandling av ärendet, anse de finska delegaterna möjligt att för ävägbringandet av dessa gränsändringar, vilka visat sig vara påkallade, förfara på det av de svenska delegaterna föreslagna sättet, dock med den reservationen att ägarnas medverkan, som sålunda undantagsvis kan komma i fråga enbart i samband med gränsförändringar vid suveränitetsholmar, ej bör anses som ett villkor för godkännandet

av gränsändringar överhuvud.

Delegationernas framställning har remissbehandlats. Regeringarna tog inte ställning till denna framställning när gränsöversynen godkändes år 1961. I direktiven för den svenske utredningsmannen anges att något ställningstagande till framställningen inte bör ske förrän utredningen om suveränitetsholmarna slutförts.

4.2 Utredning om samtliga suveränitetsholmar

Samtidigt med att delegationerna i maj 1957 redovisade resultatet av gränsöversynen inbegripet förslaget om ändring av riksgränsen vid vissa suveränitetsholmar gjorde delegationerna en särskild framställning till svenska justitiedepartementet (akt dnr Ju 597/57) resp. finska utrikesministeriet. I dessa framställningar hemställde delegationerna att regeringarna måtte överväga att närmare utreda förutsättningarna för ett överförande av suveränitetsholmarna till innehavarnas fulla äganderätt.

Den svenska delegationen lämnade i sin framställning en kort redogörelse för holmarnas tillkomst och senare behandling. Delegationen konstaterade att den rätt med vilken suveränitetsholmarna besitts är säregen. Enligt delegationen talade dock åtskilliga omständigheter för att denna rätt från praktiska synpunkter är att jämföras med äganderätt. Till framställningen är fogad en förteckning över suveränitetsholmarna.

Delegationernas synpunkter på frågan om suveränitetsholmarna sammanfattas på följande sätt.

Vid sina besök på flertalet suveränitetsholmar ha delegationerna konstaterat, att dessa utgör betydelsefulla och nödvändiga komplement till jordbruket i gränsbygderna. Holmarna brukas i många fall lika intensivt som inägnorna på fastlandet och ge en värdefull avkastning. De äro dock på sina håll synnerligen djupt parcellerade, delvis genom samsjedelning.

Det skulle givetvis i och för sig vara lämpligt, om riksgränsen kunde förläggas så, att alla suveränitetsholmar komme att bli

belägna i samma land som de fastigheter, till vilka de höra. En sådan lösning torde dock av olika skäl icke vara möjlig. Man skulle härigenom erhålla en riksgräns, som på väsentliga avsnitt avvek från den grundläggande principen om djupfåran i gränsälvarna med alla därav följande olägenheter. Det förtjänar för övrigt att i detta sammanhang uppmärksammas, att det i Tornedalen är en ingulunda ovanlig företeelse, att fastighetsägare i ena landet även äga eller bruka fastighet i det andra landet, som de förvärvat genom giftermål, arv eller köp eller bruka på grund av arrende. Även om suveränitetsholmarna återfördes till det land, där brukarna äro bosatta, skulle det alltså kvarstå en viss ägandegemenskap över riksgränsen. Diskussionen om suveränitetsholmarna torde därför numera böra utgå från förutsättningen, att holmarna skola kvarbliva i det land, där de nu äro belägna, men om möjligt överföras till sedvanlig fast egendom, innehavd med full äganderätt.

En av de primära funktionerna hos en riksgräns har ju ansetts vara att definiera utsträckningen i rummet av en stats överhöghet. Det kan leda till svårösta situationer om ett lands lagstiftning, domstolsväsende och förvaltning utsträcker till ett annat lands territorium. Så har i praxis faktiskt skett beträffande suveränitetsholmarna i Finland, som ju, enligt vad tidigare anförts, upptagits i svenska jordregistret och vid lantmäteriförordningar behandlas enligt svensk jorddelningslagstiftning. Otvivelaktigt skulle för framtiden enklare och rationellare förhållanden inträda, om den ständiga nyttjanderätten till suveränitetsholmarna genom en revision av gränstraktaten kunde omföras till full äganderätt för de nuvarande innehavarna. Det synes knappast behöva befaras, att någon av dessa därigenom skulle kunna lida skada. Man torde nämligen i rätten till suveränitetsholmarna knappast kunna inlägga någon exklusivare innebörd än full äganderätt. En direkt fördel för innehavarna skulle bestå däri, att de inskränkande bestämmelser, som nu gälla för brukningen av holmarna – förbud mot insyningar och uppförande av vissa byggnader – skulle försvinna. Dessa bestämmelser torde för övrigt icke helt hava efterlevts.

Om det visade sig möjligt att formellt omföra rätten till suveränitetsholmarna till full äganderätt, torde en sådan omföring böra åtföljas av vissa fastighetsregistreringsåtgärder. Suveränitetsholmarna i Finland torde böra avföras ur svenska jordregistret och upptagas i det finska som särskilda fastighet-

er. Huruvida den under årens lopp verkställ-
da delningen av dessa holmar därvid finge
respekteras som fastighetsbildande är en
fråga som finge särskilt utredas. Likaledes
måste särskilt undersökas huruvida sänjedel-
ningarna å de i Sverige belägna holmarna
kunde legaliseras. Äganderätten till fastighet-
er å holmar i Sverige och Finland borde
vidare fullföljas till lagfart. Eventuella tvister
om rätten till uppländningar eller bortskär-
ningar liksom övriga tvister om holmfastig-
heternas omfattning och rättigheter torde
därefter böra lösas vid lantmäteriförrättning
eller domstol enligt de regler, som gälla i
respektive land.

En ytterligare fördel med avskaffandet av
begreppet suveränitetsholme skulle vara, att
suveränitetsavgiften försvann. Det är sedan
lång tid tillbaka en praktiskt taget omöjlig
uppgift att indriva denna avgift på ett
tillfredsställande sätt. Beloppet är även så
ringa, att uppbördskostnaderna torde över-
stiga de sammanlagda avgifterna. Denna av-
gift torde under alla förhållanden snarast
böra avskaffas.

Delegationernas framställning har remiss-
behandlats. Regeringarna tog inte ställning
till frågan om utredning när gränsöversynen
godkändes år 1961. Utredningen tillsattes
först sedan frågan om naturvårdande åtgär-
der på holmarna aktualiserats i den svenska
riksdagen (jordbruksutskottets betänkande
1972:12 och riksdagsskrivelse 1972:103).

5 Suveränitetsholmarnas fastighetsrättsliga behandling

5.1 Svenska holmar i Finland

Suveränitetsholmarna har i grundläggande fastighetsrättsliga avseenden behandlats helt olika i Sverige och i Finland.

De på suveränitetsholmarna i Finland belägna ägorna har i fastighetshänseende i Sverige konsekvent behandlats som tillhöriga innehavarnas svenska fastigheter. I olika sammanhang har försök gjorts att utreda och analysera rätten till holmarna. Genomgående synes man därvid från svensk sida ha betecknat rättigheten som en ständig nyttjanderätt närmast av servitutskaraktär men praktiskt taget likställd med äganderätt.

Vid lantmäteriförrättningar i vilka ägor på suveränitetsholmar ingått har dessa ägor fastighetsrättsligt alltid likställt med övrig mark i förrättningen. Ägorna har därvid ofta betecknats som "urfjäll i Finland". Sålunda har exempelvis vid delning av fastigheter i många fall ägan på suveränitetsholmen tilldelats någon av delägarna medan de övriga i stället fått annan mark. I ett par fall har mark på suveränitetsholme avskräddats till särskild fastighet. Avstyckning av dylik mark har även gjorts, dock såvitt känt endast med villkor om sammanläggning av det avstyckade området med annan fastighet. Gränsbestämning enligt jorddelningslagen har förekommit mellan olika svenska holmägare. Där emot synes ej gränsbestämning mot angränsande finska ägor ha företagits. I en av svenska lantmäteristyrelsen år 1934 upprä-

tad promemoria lämnas en utförlig redogörelse för behandlingen av svenska fastigheter tillhöriga suveränitetsholmar vid svenska lantmäteriförrättningar. Promemorian som betecknas nummer 3 utgör bilaga till lantmäteristyrelsens yttrande till svenska utrikesdepartementet den 25 maj 1934 (Utrikesdepartementets akt HP 50 S).

I konsekvens med angivna praxis har områdena på suveränitetsholmarna i jordregistrets arealuppgifter inräknats i resp. fastigheter utan att någon skillnad gjorts i förhållande till annan mark. Någon skillnad har inte heller gjorts i inskrivnings- och lagfartshänseende. I sådana fall exempelvis då mark på suveränitetsholme sålts separat har lagfart meddelats på vanligt sätt efter avstyckningen. Vid sammanläggning av sådant avstyckat område med annan fastighet har in-teckningarna relaxerats i säljarens fastighet.

Holmarna är inte redovisade i finländska jordregister eller lagfartsböcker. Däremot redovisas de i jordregistrets föregångare jordeböckerna på grundval av handlingarna från 1823 års riksgränsäboutbyte.

5.2 Finska holmar i Sverige

Vid tiden för riksgränsäboutbytet år 1823 hade storskifte inte till någon del företagits i den finska delen av älvdalen. Äboutbytet medförde att de hemman i berörda byar som erhöll mark på suveränitetsholme fick denna bestämd till visst område av holmen. Vid

samtliga storskiften och senare verkställda lantmäteriförrättningar i Finland har suveränitetsholmarna i Sverige hållits utanför fastighetsbildningsåtgärderna. Denna praxis torde kunna återföras till ett brev den 11 maj 1835 från ryske kejsaren till landshövdingen i Uleåborg angående storskiftet i Neder- och Övermuonio byar. I brevet utsades att då dessa i Muonio älv belägna holmar tillhörde Sverige och då jordägarna på finska sidan enbart hade nyttjanderätten till holmarna fick holmarna ej beaktas vid storskiftet och ej heller intagas i skifteslagets ägor. Denna princip har därefter konsekvent tillämpats vid skiften och efterföljande förrättningar.

De finska holmarna har genomgående endast samjedelats. På vissa håll har samjedelningarna gjorts om systematiskt efter vissa tidsintervall. Ibland har, när delägarantalet ökat, ägarna fått turas om att nyttja suveränitetsägor endast vissa år. Gränserna mellan samjelotterna torde ofta vara otydliga. Någon kartläggning av samtliga lotter har hittills inte skett. Fastläggande av vilka fastigheter som innehar mark och dennas omfattning torde i princip endast kunna grundas på en utredning om hävdeförhållandena.

Holmarna är inte redovisade i finländska jordregister eller lagfartsböcker. De har var och en redovisats som särskilda enheter i det svenska jordregistret som "krono under enskild disposition". Däremot har de ej upptagits i svenska fastighetsböcker.

I en av svenska lantmäteristyrelsen år 1934 upprättad promemoria lämnas en redogörelse för hur de finska fastigheter tillhöriga suveränitetsholmarna samt de svenska vattenområden i vilka holmarna är belägna har behandlats vid svenska lantmäteriförrättningar. Promemorian som betecknas nummer 2 utgör bilaga till lantmäteristyrelsens yttrande till svenska utrikesdepartementet den 25 maj 1934 (Utrikesdepartementets akt HP 50 S).

5.3 Särskilda fastighetsrättsliga problem

Holmarnas speciella status har endast sällan vållat särskilda komplikationer vid fastighetsbildning och dylikt. Detta synes vara en följd

av att anspråk på annan markanvändning än för jordbruk sällan uppkommit. Vid vissa tillfällen har emellertid aktualiserats principiella frågor vilka visat sig svåra att lösa.

5.3.1 Uppgrundningar

Frågan om rätten till uppgrundningar utanför suveränitetsägor har tidigare tilldragit sig stort intresse. Därvid har olika försök till tolkning gjorts av punkten 3 i 1823 års kungörelse, vari bestämdes att "insyningar eller anläggningar för uppgrundningar" inte fick göras.

Vid 1926 års gränsöversyn konstaterades att viss oklarhet förelåg beträffande rätten till uppgrundningar vid suveränitetsholmarna. Enligt beslut av statsrådet i Finland kartlades holmarna i Finland år 1927. Beräkningar på grundval av kartläggningen visade att dessa holmars totalyta sedan 1821 ökat med omkring 23,6 hektar, varav 14,2 hektar äng, 8,1 hektar sand och 1,3 hektar stenbunden mark. Holmarnas totala areal beräknades till 497,1 hektar.

I september 1929 ifrågasatte finske ministern i Stockholm hos svenska utrikesdepartementet om inte underhandlingar borde inledas mellan Sverige och Finland rörande äganderätten till uppgrundningar vid holmarna. I Sverige inhämtades yttranden i flera omgångar från justitiekanslersämbetet, kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen i Norrbottens län. Med yttrande till svenska utrikesdepartementet den 25 maj 1934 gav lantmäteristyrelsen bl. a. in en utförlig historisk redogörelse för suveränitetsholmarnas uppkomst främst med hänsyn till rätten till uppgrundningar. Redogörelsen betecknas som promemoria nummer 1. Så småningom förordnade även svenska regeringen om en undersökning av holmarna. Denna utfördes under år 1935 av distriktslantmätaren John Söderberg och utvisar enligt lantmäteristyrelsens beräkningar i yttrande den 26 november 1936 att uppgrundningarna vid holmarna på svensk sida sedan 1821 uppgick till 19,0 hektar, varav dock 5,6 hektar inte hävdades av någon, och bortskär-

ningarna till 8,3 hektar. Ökningen av arealen uppskattades alltså till 10,7 hektar. Dessa holmars totala areal år 1935 var 515,4 hektar. Samtliga svenska handlingar inklusive kartor från år 1935 finns i det svenska utrikesdepartementets akt HP 50 S. Några förhandlingar mellan länderna kom aldrig till stånd.

I lagakraftvunnet utslag år 1937 av en finsk ägodelningsrätt angående skifte i den finska byn Kainu (Ylitornio kommun) bestämdes ifråga om uppgrundningarna utanför de svenska fastigheternas suveränitetsholmar att "eftersom svenska innehavare enligt 1823 års traktat hade rätten enbart till jorden och avkastningen därav, däremot ej till vatten, innehavaren ej heller hade rätt till avlagringar vilka hör gemensamt till byn". Ägodelningsrätten föreskrev därför att förrättningen skulle kompletteras med gränsbestämning av de uppgrundningar som sålunda tillhörde Kainu by utanför de svenska suveränitetsägorna. Genom skilda komplikationer i förrättningen kom den att dra ut på tiden (se den i avsnitt 2.1 angivna uppsatsen av Ahla). Till sist inställdes dock gränsbestämningen och skiftet av upplandningar omkring år 1961 på grund av delägarnas återkallelse av ansökningen i dessa delar.

En direkt motsatt tolkning av rätten till uppgrundning har kommit till uttryck i flera svenska lantmäteriförrättningar där holm-ägor i Finland skiftats. På kartorna har man ofta i dessa fall redovisat fastighetens område fram till strandlinjen vid tiden för förrättningen utan avseende på var 1823 års strandlinje kan ha varit belägen. Denna behandling har dock, fränsett ett fall, ej grundats på särskild prövning av gränsens läge. Undantaget gäller avvitrningen inom Övertorneå socken och det samtidiga laga skiftet å Pello by (1870-talet). Vid båda dessa förrättningar ansågs beträffande den finska suveränitetsholmen Kylänsaari inom Pello att såväl holmens skogsmark som uppgrundningarna vid holmen tillhörde Pello by och inte suveränitetsholmens finländska innehavare. Eftersom dessa innehavare dock ej medgav svenskt tillträde till marken förordnades en

svensk och en finsk lantmätare att undersöka saken. Dessa kom fram till att både skog och uppgrundningar tillhörde suveränitetsholmen. I Sverige behandlades utredningens resultat av kammarkollegiet, som i yttrande den 22 juli 1881 till Kungl. Maj:t fann att riktigheten av denna tolkning beträffande uppgrundningarna borde ifrågasättas. Kollegiet menade dock att svenska staten med hänsyn till det ringa värdet ej borde göra anspråk på uppgrundningarna och därigenom föranleda diplomatisk notväxling. Det synes vara med avsikt som Kungl. Maj:t vid ärendets avgörande (nådigt brev den 2 september 1881) undvek att tala om uppgrundningarna.

Genomgående synes innehavare av suveränitetsholmar alltid ha brukat även uppgrundningar. Detta gäller inom båda staterna.

5.3.2 Skog

Som redan angivits rådde åtminstone vid tiden för avvitrningen inom den svenska Övertorneå socken viss oklarhet huruvida skogen på suveränitetsholmarna tillhörde holmarnas innehavare eller det svenska skifteslaget. Sedermera, vid uppmätningen år 1935, kunde t. o. m. fastslås att det från svensk sida skett kolonisation och nyodling inom skogsmarken av bl. a. den finska holmen Kylänsaari.

Till dessa oklarheter kan tänkas ha bidragit det faktum att i handlingarna från riksgränsägoutbytet i vissa fall ej redovisats andra arealer på holmarna än för äng. Under senare år har det ansetts ovedersägligt att suveränitetsholmarna även omfattar skogsmarken inom holmen. Detta anses ha kommit till klart uttryck redan i punkt 1 av 1823 års kungörelse.

5.3.3 Bebyggelse

Det genom 1823 års kungörelse bestämda förbudet mot andra byggnader än sådana som behövdes för att förvara skörden har i stort efterlevts. Fast bosättning i strid mot kungörelsen uppstod dock tidigt på Kylänsaari.

Under de senaste årtiondena har fritidsbo-

sättning blivit alltmera aktuell. För ett fritidshus på den i Finland belägna av svenskar innehavda suveränitetsholmen Danskisaari ca 2 km norr om Torneå har nyligen fastighetsbildning aktualiserats genom att byggnadens ägare, som är finländsk medborgare, förvärvat tomtplatsen för byggnaden och begärt avstyckning därav. Denna har påkallats hos fastighetsbildningsmyndigheten i Haparanda. Det är uppenbart att avstyckningsärendet aktualiserar åtskilliga principiella problem. Sålunda kan ifrågasättas om svensk fastighetsbildningsmyndighet är behörig att pröva fastighetsbildning för detta ändamål. Om så är fallet uppstår fråga om den finländska byggnadslagstiftningen och jordförvärvslagstiftningen skall vara grundläggande för prövningen. Skulle ansökningen om avstyckning anses kunna bifallas, uppkommer fråga om suveränitetsegenskapen kvarstår, då som i detta fall tillhörighetsegenskapen till svensk fastighet bortfallit och då ägaren dessutom är bosatt i Finland.

5.3.4 Andra åtgärder berörande fast egendom

Endast i ett fåtal fall har hos olika myndigheter aktualiserats frågor om särskilda beslut rörande markanvändningen på suveränitetsholmar. Ärendena har föranlett omfattande arbete med utredningar och remisser. Myndigheterna torde genomgående ha ansett att den stats lagar i princip bör tillämpas inom vars gränser holmen är belägen. Vid tillämpningen har dock tvekan gjort sig gällande, eftersom man ansett att de intressen som skulle skyddas genom tillkomsten av suveränitetsholmarna inte fått trädas för när. Att så ibland kan bli förhållandet beror på att tvångsregler kan vara olika konstruerade i svensk och finsk lag.

Som exempel på fall där nyssnämnda problemställningar uppkommit kan nämnas den i Sverige belägna holmen Luhtasaari, där tillämpning av den svenska väglagstiftningen aktualiserades på 1960-talet för byggande av allmän väg. Vidare kan nämnas den i Sverige belägna holmen Kyläsaari. Denna har sedan

åtskilliga år ansetts ha stort intresse från naturvårdssynpunkt. Förslag om åtgärder enligt den svenska naturvårdslagen väcktes på 1960-talet men har på grund av öns egenskap av suveränitetsholme stött på sådana svårigheter att något beslut ännu ej är i sikte (se den av länsstyrelsen i Norrbottens län år 1969 upprättade promemorian "Suveränitetsholmen Kyläsaari i Torneälven. Ett förslag till naturreservat").

6 Aktuella fastighetsförhållanden

6.1 Översikt

Antalet suveränitetsholmar är totalt 51 och den sammanlagda arealen ca 1 000 hektar. Av arealen belöper något mindre än hälften på svenska holmar i Finland. Vissa arealuppgifter beträffande de enskilda holmarna har redovisats i den av utredningen upprättade förteckningen över suveränitetsholmarna (se bilaga 7).

Av de svenska holmarna i Finland (11 hela holmar och 4 holmdelar) är samtliga, utom fyra mindre holmar, koncentrerade till det s. k. Hietaniemiölet vid södra delen av svenska Övertorneå kommun, ca 5 mil från Torneälvens utlopp.

De 36 finska holmarna är genomsnittligt väsentligt mindre än de svenska. De har ett betydligt nordligare läge. Alla utom två finns i Muonio älv, i huvudsak utspridda längs en några mil lång älvsträcka uppströms finska Muonio.

Samtliga suveränitetsholmars belägenhet framgår av en av utredningen sammanställd översiktskarta (se bilaga 13).

6.2 Svenska holmar i Finland

Holmarnas sammanlagda areal uppgick vid 1927 års uppmätning till 497 hektar. Härav fanns 480 hektar i Hietaniemiölet. Danskisari norr om Haparanda-Torneå omfattade cirka 15 hektar och de övriga tre holmarna, Lombolosaari, Luntanginsaari och Nilivuopi-

onsaari i Muonio och Könkämä älvar tillsammans cirka två hektar.

Fastighetsindelningen på holmarna har på utredningens uppdrag utretts av länsstyrelsens lantmäterienhet i Norrbottens län. Uppdelningen av holmarna mellan innehavarnas fastigheter redovisas i en av utredningen upprättad svensk fastighetsförteckning (se bilaga 8) samt i två av utredningen sammanställda detaljkartor (se bilaga 14 och 15).

Antalet fastigheter med mark på holmarna uppgår till cirka 260. Antalet ägoskiften varierar på holmarna uppdelats är cirka 370. Att antalet ägoskiften är större beror på att det i flera fall förekommer att en fastighet har ägor på mer än en holme. Omkring 60 procent av skiftena är mindre än en hektar. Endast fyra av skiftena överstiger fem hektar. Ägosplitteringen är alltså stor.

Suveränitetsholmarna i Hietaniemiölet tillhör fastigheter i fyra socknar (Övertorneå, Hietaniemi, Karl Gustav och Nedertorneå). En stor del av holmskiftena är belägna på stort avstånd från fastigheternas brukningscentra. Avstånd på upp till 40 km förekommer.

Under senare år har förmärkts att fastigheter ägda av dödsbon eller av ett flertal personer med samäganderätt är vanligare inom den svenska Tornedalen än i övriga delar av Norrbottens län. Flera av delägarna är ofta bosatta på annan ort än den där fastigheten är belägen.

Det är uppenbart att holmarna i Torneälv-

en tidigare haft en mycket stor betydelse för jordbruket i älvdalen. Holmarna har en rik naturlig flora av gräs och andra örter som varit väl lämpad som kreatursfoder. Den rika naturliga växtligheten har betingats bl. a. av att holmarna årligen översvämmas i stor utsträckning och därmed tillförs flodslam med viss gödslingseffekt. Den övervägande delen av holmarna har sålunda nyttjats som naturängar för slätter. Uppodling till vall har förekommit i viss utsträckning. Däremot har spannmålsodling skett endast undantagsvis. Vid 1927 års kartläggning fanns ett mindre åkerområde endast på den sydligaste holmen Danskisaari.

I takt med jordbrukets mekanisering samt utveckling i fråga om krav på avkastning, kvalitet på kreatursfoder, växtföljder etc. har naturängarnas värde avtagit i förhållande till andra jordbruksarealer i älvdalen. För modern jordbruksdrift möter numera ett brukande av holmarna särskilda svårigheter. Eftersom några vägförbindelser med broar ej finns är transporter till och från holmarna både tidskrävande och kostsamma. Stora och tunga jordbruksmaskiner torde knappast kunna komma till användning på holmarna. Översvämningarna gör dels att markens upptorkning under våren försenas, dels att diken snabbt slammas igen i utloppen. De inre delarna av holmarna är ofta sankta och svåra att dränera. Den betydande ägosplittringen gör att fältstorleken väsentligt underskrider den storlek som krävs för moderna maskiner.

Redan under 1930-talet upphörde vissa fastighetsägare att bruka ängarna på suveränitetsholmarna. Nedläggningen gick från och med 1950-talet snabbt. År 1973 skördade sålunda endast fyra jordbrukare egna eller arrenderade ägor. Utredningen konstaterade också vid sin resa i oktober 1973 att den helt övervägande delen av holmarna sedan länge ej brukats.

Nedläggning av jordbruksmark har under de två senaste decennierna skett snabbt i Norrbottens län. I Hietaniemi socken fanns år 1956 ca 1 590 hektar åker. Härav hade fram till år 1971 nedlagts ca 500 hektar åker. En väsentlig andel av den nedlagda

åkeren torde i fråga om vägförbindelser, arrondering och växtperiodens längd ha bättre förutsättningar för jordbruk än suveränitetsholmarnas ängsmarker.

6.3 Finska holmar i Sverige

Suveränitetsholmarna på den svenska sidan om gränsen omfattade vid 1935 års uppmätning totalt ca 515 hektar. De båda sydligaste holmarna Kylänsaari om 97 hektar och Leipionsaari (Leipiösaari) om knappt 0,5 hektar ligger i Torne älv vid Pello i svenska Övertorneå kommun omkring 11 mil från kusten. Vid finska Kolari, 6 mil norr om Pello, finns i Muonio älv holmen Ylinenniitusaari (Väyläsaari) om 14 hektar. Samtliga övriga 33 holmar är fördelade på en ca 3,5 mil lång sträcka av älven i nordligaste delen av Pajala kommun.

Fastighetsförhållandena belyses i en av utredningen upprättad finsk fastighetsutredning (se bilaga 9). Utredningen har också sammanställt två detaljkartor (se bilaga 16 och 17). Som framgått av redogörelsen för holmarnas fastighetsrättsliga behandling (se avsnitt 5.2) är det mycket besvärligt att fastställa vilka fastighetsägare som nu har rätt till holmarna. Vid förfrågan hos berörda finska kommuner har uppgivits att holmarna vid Pello och Kolari kommuner har sämjedelats och att några fasta gränser inte har stakats ut samt att även holmarna vid Muonio kommun har sämjedelats och att gränserna där i allmänhet har stakats ut.

De flesta av de finska suveränitetsholmarna har ett tämligen centralt läge i förhållande till kommunernas bebyggelsecentra. Detta utgör en förklaring till att holmarna har brukats, trots att de ligger längre norr ut än de flesta av de svenska holmarna.

Holmarnas betydelse är numera ganska liten. Holmarna vid Pello och Kolari kommuner har utnyttjats för jordbruksändamål. Ängarna har använts som odlingsmark och lador har uppförts för denna brukningsform. Kylänsaari hade förr fast bebyggelse men numera används tre vinterbonade byggnader endast som fritidshus (se vidare avsnitt 7.2).

Holmarna vid Muonio kommun har främst använts som betesmark och används fortfarande för detta ändamål. Höodling förekommer också. Nödfoder för renarna har hämtats från holmarna. På dessa holmar finns flera hundra lador. Det är numera ganska vanligt att holmarna används för rekreationsändamål.

7 Naturvårds- och kulturhistoriska frågor

7.1 Inledning

Enligt de svenska utredningsdirektiven (se avsnitt 1.1) skall utredningen också omfatta frågan om behovet av naturvårdande åtgärder på suveränitetsholmarna. Denna fråga aktualiserades genom en svensk riksdagsmotion som de fem riksdagspartierna stod bakom. Enligt motionen skulle holmarna befinna sig i ett mer eller mindre framskridet igenväxningsstadium, vilket från landskaps- och naturvårdssynpunkt ansågs beklagligt. Motionärerna menade att detta kunde få återverkningar för turismens framtida utveckling i Tornedalen. Motionärerna önskade därför förslag till naturvårdande åtgärder i syfte att bevara suveränitetsholmarnas öppna landskapsbild för framtiden. Man pekade också på behovet av samråd mellan Sverige och Finland.

Under utredningens resa i Tornedalen i oktober 1973 kunde konstateras att igenväxningen på flertalet holmar är i full gång. Även igenväxningen på fastlandet har inom flera delar av dalen gått relativt långt. Det stod också klart att den öppna landskapsbild är något typiskt för hela Tornedalen.

För att belysa frågan om behovet av naturvårdande åtgärder på suveränitetsholmarna har utredningen låtit utföra en naturvårdsinventering som också omfattat viss kulturhistorisk undersökning (se avsnitt 1.2).

7.2 Något om holmarnas kulturhistoria

Ur en av länsstyrelsen i Norrbottens län år 1969 upprättad promemoria om suveränitetsholmen Kylänsaari (se avsnitt 5.3.4) kan återges följande om bebyggelsen på holmen. Kylänsaari torde vara den enda av suveränitetsholmarna som har haft fast bosättning. Bosättningen har troligen tillkommit i slutet av 1800-talet och omfattade när den var som störst ett trettiotal personer fördelade på 5–6 familjer. Den nuvarande bebyggelsen utgörs av en slätterstuga och fem torpställen. Kolonisationen tycks ha skett huvudsakligen från Finland. Orsaken till kolonisationen synes ha varit att marken ansågs herrelös och att man därigenom slapp pålagor i form av dagsverken. Numera finns ingen fast bosättning på Kylänsaari. Bostadshusen utnyttjas endast periodvis som fritidshus.

Ur den kulturhistoriska undersökning som under år 1974 utfördes av Norrbottens museum på uppdrag av länsstyrelsen i Norrbottens län kan följande kortfattade uppgifter återges. På norra delen av den i Sverige belägna suveränitetsholmen Isosaari i Muonio älv har fritidsbebyggelse uppstått den senaste tiden. Tre stugor är belägna på nord-östra stranden mitt emot Ylimuonio. Dessa stugor ägs av finska medborgare. Den fjärde stugan är belägen på nordligaste delen, synlig från Ruosteranta på svenska sidan. På den i Finland belägna suveränitetsholmen Danskisaari finns förutom lador en form av

fritidsbebyggelse, bestående av fyra stugor som uppkommit under de senaste femton åren. Tidigare bodde här ett par finska torpare. Av deras hus finns endast husgrunderna kvar. Samtliga stugor på Danskisaari tillhör finska medborgare, en tillhör en sportfiskeförening i Torneå. — Den sista suveränitetsavgiften torde ha utgått från Koivukylä by. Avgiften, 2,75 kronor, betalades ur bykassan sista gången år 1958. Hedenäsens kommun fortsatte då med betalningen men när kommunen gick upp i Övertorneå kommun år 1969 upphörde betalningen. — Holmarna utnyttjas idag i begränsad omfattning till foderfångst och betesgång. Tidigare användes marken uteslutande till foderfångst, eftersom slåtterängarnas reglerade tegindelning gjorde det omöjligt att kombinera slåtter och bete. Holmängarna utgör s. k. naturängar, där vårfloden befrämjar den rikliga gräsväxten genom att stanna kvar en tid. Slammet som då bildas göder ängen. På 1930-talet började man med en intensiv foderodling, eftersom efterfrågan på foder var stor och arbetskraften billig. På många holmar bildades särskilda dikningsföretag, t. ex. Bockholmens dikningsföretag av år 1937. Man plöjde tegarna och hade vallodling. Under senaste årtionden har man efterhand återgått till extensiv foderfångst. Enstaka plöjningar har emellertid förekommit även under senare år. — I äldre tid utfördes arbetet för hand med lie, räfsa och högaffel. I början av 1900-talet kom hästslåtermaskinen och hästräfsan som underlättade arbetet med höet. Transporterna till och från holmarna blev besvärligare och så småningom fordrades tillgång till prämar. I vissa byar anskaffades byaprämar på vilka redskapen fraktades medan hästarna fick simma. På 1950-talet kom de första traktorerna som i sin tur krävde större och kraftigare prämar. — Det torkade höet har förvarats i lador eller stackar (suova) till vintern, då det hämtades hem över isen med släde. Lador förekommer i riklig mängd på holmarna. De flesta av ladorna är knuttimrade med snedställda väggar och med en eller två öppningar på ena gaveln. Det är mycket svårt att bestämma

ladornas ålder. Många lador har inristningar med årtal, flera från 1800-talet. Antalet lador har under senare år minskat. Bl. a. har vårfloden tagit med sig en del. Detta försöker man att förhindra på olika sätt. — En försöksodling med svarta vinbär påbörjades 1966 i Hietaniemi-selet från svensk sida. Man har tidigare gjort enstaka försök med potatis och korn. Från finsk sida lär man ha provat med korn med goda resultat.

Från Koivukylä byamän finns en uppgift om att ett lyckat försök med plantering av tall gjordes på Niitusaari (Kuussaari) i Hietaniemi-selet år 1968 (se bilaga V till den kulturhistoriska undersökningen).

Den kulturhistoriska undersökningen, som har en dokumentarisk fotobilaga med 13 bilder, avslutas med följande sammanfattning om holmarnas framtid.

Slätterbruket på suveränitetsholmarna har spelat en avsevärd ekonomisk roll, framför allt i Hietaniemi-selet och vid Muonio/Muonionavaara. Nyttjandet torde ha kulminerat under 1930–40-talen, då allt användbart foder bärgats och även vallodling i viss utsträckning förekommit. Under senare år har nyttjandet gått snabbt tillbaka, framför allt därför att utbytet ej stått i rimlig proportion till arbetsinsatserna med hänsyn till löneutvecklingen. Annan odling och betesgång har förekommit blott i ringa utsträckning och förhållandevis sent.

Från allmän synpunkt har suveränitetsholmarna stor betydelse som komponenter i kulturlandskapet, framför allt i nedre Torne-dalen. Holmarnas öppna karaktär samspelar på ett oskiljaktigt sätt med den odlade bygden på ömse sidor om älven. Härvid utgör de talrika ladorna en karakteristisk accent. Bebyggelsen i övrigt har kulturhistoriskt intresse blott på Kylänsaari, vars säregna kolonisation bör särskilt uppmärksammas.

Den snabba nedgången i nyttjandet under de senaste åren är ett illavarslande tecken. Det förefaller osäkert, om slåttern i traditionella former åter kan bringas upp till en sådan nivå att den förmår tillgodose landskapsvårdens krav. Man bör emellertid överväga att genom en systematisk omarrondering av ägorna på holmarna göra slåttern mera lönsam för brukarna. I samband härmed bör även möjligheterna att med offentliga bidrag tillgodose behovet av färjor för

tidsenliga jordbruksmaskiner prövas.

Som komplement till en utökad slätterverksamhet bör betesgång med får och ungdjur uppmuntras. Även här är arronderingen och färjor de viktigaste stödåtgärderna, men på vissa holmar intill grunda sund kan stängsel bli nödvändiga.

Sammanfattningsvis vill Norrbottens museum understryka att hävdandet av suveränitetsholmarna måste tillmätas synnerligen hög angelägenhetsgrad, inte minst för att riksplansens intentioner i nedre Tornedalen skall kunna förverkligas.

7.3 Naturvårdsinventering

På uppdrag av utredningen genomförde länsstyrelsen i Norrbottens län och länsstyrelsen i Lapplands län tillsammans under år 1974 en naturinventering beträffande suveränitetsholmarna.

Inventeringen har syftat till att åstadkomma en beskrivning av natur- och kulturförhållandena samt göra en preliminär uppskattning av holmarnas värde från naturvårdssynpunkt och en därpå baserad redogörelse för behovet av vård- och säkerställandeåtgärder. P. g. a. tidsbrist omfattar inventeringen ingen redovisning av djurlivet på holmarna.

Klimatförhållandena inom inventeringsområdet är mycket olika genom det utdragna avståndet (300 km) i nord-sydlig riktning. Skillnaden i den årliga medeltemperaturen är ca 4°C.

Vad gäller holmarnas geomorfologi kan man urskilja flera olika ytformer. Moränkullar förekommer allmänt och är vanligtvis låga. Vid holmarnas stränder utbildas s. k. flodslättstopografi som främst utmärks av högvattenvallar med bakomliggande låglänta partier som lätt försumpas. Holmarna med omgivande flodfåror är utsatta för fortlöpande förändringar. Erosionen är kraftigast i holmarnas uppströmsändar. Jämförande studier av flygbilder från olika tidpunkter visar tydligt erosionens styrka. Exempelvis har Vasikkasaaris nordvästa spets i Hietaniemi-selet under en 20-årsperiod eroderats 50 meter. På vissa holmar är strandvallarna genomgrävda dels för att underlätta inström-

ning och sedimentering, dels för att underlätta dränering då högvattnet sjunker tillbaka. I samband med islossningen åstadkommer isskrivningen kraftig erosion på stränder och strandvegetation. Holmarnas jordmån är vanligtvis brunjord.

Områdets vegetation domineras av ängar. I övrigt förekommer viss skogsvegetation och myrmarker. Ängarna utgör typiska exempel på Norrbottens och Lapplands översvämningsängar. Det är typiskt för dessa översvämningsängar att de i allmänhet uppträder i anslutning till selpartier i älvarna. Om slätter ej förekommer växer ängarna igen med videbuskage och så småningom med lövskog. De högsta partierna på de befintliga slätterholmarna har förmodligen ursprungligen röjts ur skogs- och buskmarker.

Karaktäristiskt för dessa översvämningsängar är vidare avsaknaden av mossor och lavar. Det årliga högvattnet för med sig slam, som gynnar en kraftig gräsväxt och därvid hämmar mossornas tillväxt. Genom att undersöka förekomsten av mossor kan man med relativt stor säkerhet avgöra om en holme översvämmas liksom även sedimentationens omfattning inom det aktuella området. På de lägst belägna översvämningsängarna i Hietaniemi-selet, t. ex. Pappilanseltingi, Apajasaari och Suomalaisensaari, saknas mossor och lavar helt. Holmarnas enda mossor påträffas på högvattenvallarnas översta delar men även där sparsamt.

Översvämningsängarnas vegetation uppvisar vanligen en zonerings, som kan indelas i tre delar:

1. Ytterst och i nivå med det normala sommarvattenståndet, finns en zon med hästsvans, sjöfräken och flaskstarr.
2. Högre upp kommer andra arter in, såsom åkerfräken, norrlandsstarr, gråstarr, trådtåg. Vidare även ängar med vide, brunrör, tuvstarr samt madrör-ängar.
3. På den högst belägna ängsmarken omväxlar följande gräs och örter som dominerande arter: Revsmörblomma, tuvtåtel, älggräs, rölleka, gullris, strandveronika, färsvingel, brudborste, blåttåtel och mid-sommarblomster.

På de högre ängsmarkerna och på strandvallarna varierar artsammansättningen mycket. Örtfloran är ofta ymnig även om artsammansättningen är tämligen trivial. Inslaget av östliga och nordliga arter är märkbart.

Växtsamhällena är delvis originellt utbildade som en mosaik av torrmarksväxter (ljung, lingonris) och örter (strandveronika, smörboll) samt åkerfräken. Detta fenomen beror förmodligen på de periodvis återkommande översvämningarna som medför att fuktighetsförhållandena på en och samma lokal växlar från fuktigt på våren och försommaren till torrt på eftersommaren och hösten. Fuktighetsförhållandena växlar vidare från år till år beroende på vårflodens höjd. Härigenom torde ett stabilt torrmarks- eller ängssamhälle aldrig få överhanden utan resultatet blir en mosaik.

Dominerande växtarter inom inventeringsområdet är bl. a. tuvtåtel, älgört, backruta, rölleka, strandveronika, fårsvingel, brudborste och praktnejlika.

På holmarnas steniga stränder, särskilt på uppströmsändan, medför den årliga isgången en sådan erosion att strandzonen inte förbuskas. På denna zon uppstår ett atrikt växtsamhälle med arter som inte återfinns på andra ställen, såsom t. ex. smalfräken, Kung Karls spira, vanlig tätört, fjällnejlika, dvärglumner och slätterblomma. Dessutom förekommer vissa fjällväxter, vars frön transporteras med isflaken och finner lämpliga växtplatser på de nakna grus- och jordfläckar som isflaken åstadkommer.

På isskruvningsvallarna växer ofta glasbjörk, al och tall. Alen förekommer dock endast i de sydligare delarna av undersökningsområdet. På trädstammarna påträffas ofta märken orsakade av isgången. Ofta har isen åstadkommit skador på stammarnas basala delar som är helt eller delvis barkade. Bakom isskruvningsvallarna uppstår en fuktigare zon med mossrika växtsamhällen. Av övriga träslag förekommer gran, rönn och hägg.

Inom inventeringsområdet har påträffats vissa arter med speciell utbredning och ekologi. En av de märkligaste är videarten *Salix*

triandra (mandelpil), som påträffats dels på holmarna i Hietaniemiselet, dels på Danskisari. I Sverige i övrigt förekommer denna art endast i vissa floddalar i Syd- och Mellan-Sverige.

I länsstyrelsernas inventeringsrapport ges en beskrivning av de enskilda holmarna till vilken hänvisas. I bilagor redovisas artlistor och protokoll för identifiering av växtsamhällen samt elva vegetationskartor och sex geomorfologiska kartor med tillhörande profiler. Kartmaterialet är mycket instruktivt. Dessutom finns en dokumentarisk fotobilaga med 56 bilder.

Enligt rapporten kan suveränitetsholmarna indelas i fyra grupper:

1. Holmarna vid Kätkäsuvento är små, av sorterat material bildade flodslättsholmar. Växtligheten är den för Lapplands översvänningsängar typiska. Holmarna har tidigare varit föremål för slätter. De är för närvarande stadda i kraftig förbuskning. Om landskapsvårdsåtgärder ej vidtages, kommer träd och buskar mycket snabbt att vinna terräng. Fritidsbebyggelse förekommer ej och kan knappast uppstå i framtiden, eftersom holmarna översvämmas med undantag av Alkulansaaris norra spets.
2. Jämfört med övriga suveränitetsholmar är holmarna vid Ylimuonio och Muonio mångsidigare både från geomorfologisk synpunkt och från vegetationssynpunkt. Holmarnas ytformer karakteriseras av moränbackar, centrala myrområden och strandvallar. Flera vegetationstyper finns representerade, såväl ängar som små myrområden. Landskapsbilden karaktäriseras av skog och myr mer än ängsmark. Holmarna är attraktiva för fritidsbebyggelse vilket visas av den redan befintliga bebyggelsen. Skogsavverkning har förekommit på vissa holmar.
3. Hietaniemiselets holmar utgör en från de andra suveränitetsholmarna avvikande grupp med ett i stort sett plant översvänningsområde. Holmarna har tidigare varit mycket aktivt brukade. Sommaren 1974

förekom slätter på endast en av holmarna och bete på tre. De holmar som under en längre tid ej brukats visar nu en kraftig igenväxning. Hietaniemi-selet är utsatt för såväl kraftig erosion som pålagring av materialackumulaton. På holmarna växer åtskilliga från svensk och finsk synpunkt skyddsvärda växtarter, såsom mandelpil och älvsallad.

4. Till gruppen enstaka holmar räknas i inventeringen Nilivuopionsaari, holmarna vid Muonionalusta, Luntangin-, Ylineniitti- (Väylä-), Lombolo-, Kylän-, Leipion- och Danskisaari. Av dessa nämns särskilt Lombolosaari på grund av förekomsten av röd trolldruva, som ej påträffats någon annanstans inom undersökningsområdet, och får betecknas som en sällsynt och skyddsvärd växtart.

Med ledning av inventeringsresultaten har i rapporten gjorts ett försök till utvärdering av holmarnas skyddsvärde. Utvärderingen har sammanfattats i tabellform (se bilaga 10). I rapporten läggs också fram ett förslag till lämpliga skyddsåtgärder (se bilaga 10). Till rättelse av vad som anges i rapporten kan här anmärkas att förordnanden enligt den svenska naturvårdslagen visserligen föreslagits för de i Sverige belägna holmarna Kylänsaari och Leipionsaari men att förslagen ej genomförts.

7.4 Tidigare naturvårdsbedömningar

Naturvårdsvärdena i Torne och Muonio älvars dalgångar har tidigare varit föremål för överväganden i skilda sammanhang. I juni 1969 tillsattes inom de svenska industri- och jordbruksdepartementen en arbetsgrupp med uppdrag att verkställa en översiktlig inventering av vissa älvar, som var aktuella för utbyggnad för kraftändamål, bl. a. Torneälven. Undersökningen skulle bl. a. syfta till att ge en uppfattning om berörda älvars värde från natur- och miljövärdssynpunkt med hänsyn till turism, fiske, landskapsbild, forskning m. m.

Beträffande Torneälven uttalades i detta sammanhang (jfr PM från arbetsgruppen för

de outbyggda Norrlandsälvarna del I, stencil 1969:8 s. 51) att sträckan Torakankorva-Karungiselet hade värde 4–5 i en 5-gradig poängskala. Motiveringen var att det inom landet ej fanns något område som, beträffande studier av vattenföring, slamtransport, erosion i uppströmsdelar, pålagring på levéer och i laguner, kunde mäta sig med detta område. Sträckan Karesuando-sammanflödet med Torne älv tilldelades 4 poäng, bl. a. med avseende på de storartade glacifluviala fenomen som kan studeras längs detta avsnitt. I samma utredning framhölls att Muonio-Könskämä älvar visats innehålla en för Sverige unik faunasammansättning. Från botanisk synpunkt ansågs två områden vid Torne älv vara av högsta internationella forskningsbetydelse, nämligen Torneträsk och Hietaniemi-selet.

Från svensk sida har under 1970-talet i olika sammanhang deklarerats att Torne älv bör helt undantas från vattenkraftutbyggnad. Så skedde bl. a. när den svenska riksdagen godkände gränsöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland (se prop. 1971:137 s. 44).

En nordisk arbetsgrupp för skydd av naturtyper och biotyper av gemensamt nordiskt intresse, som arbetar inom ramen för Nordiska Ministerrådets miljövärdarbete, har upptagit Torneälven med dalgång jämte tillflödena Lainio och Könskämä älvar som ett av de värdefullaste landskapsområdena i Norden. Även här understryks Hietaniemi-selets unika karaktär (Översikt över verneområden i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Stencil Miljøverndepartementet, Oslo 1973).

I den svenska fysiska riksplaneringen har Tornedalen nedanför Kuivakangas bedömts vara ett område av riksintresse från kulturhistorisk synpunkt. Deltaområdet Torakankorva-Kukkola m. fl. objekt bedöms vara av vetenskapligt intresse.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i yttrande till det svenska bostadsdepartementet den 1 juli 1974 angående den fysiska riksplaneringens programskede understrukit nödvändigheten av att frågan om suveräni-

tetsholmarnas fortsatta skydd blir föremål för särskild uppmärksamhet.

För Pajala kommun har meddelats förordnande enligt den svenska naturvårdslagen för så gott som all strand längs Torne och Muonio älvar. Från förordnandet har dock suveränitetsholmarna undantagits med tanke på det enligt 1823 års kungörelse redan rådande byggnadsförbudet. Förordnandet innebär förbud mot bebyggelse utan länsstyrelsens tillstånd.

8 Överväganden och förslag

8.1 Bakgrund

Genom freden i Fredrikshamn år 1809 mellan Sverige och Ryssland kom Torne, Muonio och Könkämä älvar att utgöra gräns mellan Sverige och Finland. Från rysk sida ville man att riksgränsen även skulle utgöra gräns mellan fastigheter. Emellertid hade hemmanen längs de nya gränsälvarna i mycket stor utsträckning ägor på båda sidor om älven och på holmar i älven. Genom ett stort riksgränsägutbyte som fastställdes år 1823 försökte man att samla de svenska resp. finska fastighetsägarnas ägor på den egna sidan om gränsen. I fråga om holmarna, som ofta utgjorde de för försörjningen värdefullaste ägorna, hade emellertid redan år 1810 fattats särskilda beslut. Enligt dessa hade ägarna tillförsäkrats rätt till holmarna oavsett riksgränsens sträckning. De holmar som inte kunde bytas ut fick alltså behållas. På detta sätt kom enligt år 1823 upprättade förteckningar svenska medborgare att ha rätt till 15 holmar i Finland, varav fyra dock endast delvis, samt finska medborgare att ha rätt till 36 holmar i Sverige, varav en endast delvis. Holmarnas totala areal utgör nu ungefär 500 hektar (eller fem miljoner kvadratmeter) i vardera landet.

Som bevis på att holmarna tillhörde det andra landet skulle innehavarna erlagga en suveränitetsavgift, härav benämningen suveränitetsholme. Avgiften, som i dagens penningvärde är enbart symbolisk, utgjorde från

början 48 kopek resp. 8 skillingar per holme, vilket sedermera ansetts motsvara 25 öre per holme. Den så vitt bekant sista suveränitetsavgiften torde ha utgått från Koivukylä by. Betalningen upphörde så sent som år 1969.

Holmarna har behandlats helt olika i Sverige och i Finland. I Sverige har holmar som tillkommer svenska medborgare beaktats vid fastighetsbildningsåtgärder och meddelade lagfarter och inteckningar omfattar även de i Finland belägna holmarna. I Finland har de i Sverige belägna holmarna helt lämnats utanför vid skiften m. m. Holmarna har i stället sämjedelats.

Trots att 1823 års kungörelse förbjuder annan bebyggelse än lador och slätterstugor har viss bebyggelse uppkommit på Kylänsaari och Danskisaari.

8.2 Allmänna överväganden

Utredningen använder i det följande beteckningen finsk suveränitetsholme för holmar som är belägna i Sverige men som tillhör finska fastighetsägare och beteckningen svensk suveränitetsholme för holmar som är belägna i Finland men som tillhör svenska fastighetsägare.

Den rätt med vilken suveränitetsholmarna innehas är säregen. Den har i praktiken i allt väsentligt ansetts jämställd med äganderätt för vilken dock särskilda inskränkningar gäller. Enligt utredningens mening är rättigheten i flera avseenden oklar men bör dock numera

bl. a. av praktiska skäl kunna behandlas som äganderätt. Rätten härrör också ursprungligen ur äganderätt till holmarna. Med holmarna följer inte rätt till vatten och grund eller fiskerätt i omkringliggande vattenområden.

En utgångspunkt för utredningens överväganden är att den helt övervägande delen av holmarna numera under åtskilliga år inte haft någon användning. De särskilda hindren för modernt jordbruk på holmarna har föranlett att dessa övergetts. Då dessa hinder torde vara svåra att eliminera med ekonomiskt försvarbara åtgärder synes holmarna överlag i framtiden ej kunna få annat än marginell betydelse för jordbruksnäringen i Tornedalen.

En annan utgångspunkt för utredningens överväganden är att holmarna är av väsentlig betydelse från naturvårdssynpunkt. Det öppna kulturlandskapet är karaktäristiskt för hela Tornedalen. Detta gäller såväl suveränitetsholmarna som andra öar och omgivande strandområden. Den tilltagande igenväxningen av holmarna, som är en naturlig följd av att slätter och betesgång i stort upphört, är till skada för landskapsbilden. Holmarnas speciella rättsliga status är f. n. ett avgörande hinder mot erforderliga naturvårdsåtgärder. Utredningen anser det angeläget att genom konstruktiva åtgärder bibehålla så mycket som är praktiskt möjligt av den kulturmiljö som odlingen skapat. Det gäller såväl den öppna landskapsbilden som den typiska floran. Kulturhistoriskt utgör de talrika ladorna ett karaktäristiskt inslag liksom bebyggelsen på Kylänsaari. Utredningen anser att de förslag till åtgärder som framförts vid naturinventeringen och den kulturhistoriska undersökningen (se avsnitt 7 och bilaga 10) bör ligga till grund för åtgärder att bevara holmarnas natur- och kulturmiljö. Det bör också övervägas om åtgärder kan vidtas för att göra slätter och betesgång mera lönsam, t. ex. genom bättre arrondering och förbättrade transportmöjligheter.

Det är också angeläget att olika intressen och önskemål kan tillfredsställas på lämpligt sätt, såväl holmarnas ekonomiska utnyttjande som utnyttjande för olika former av

rekreation. Detta bör på grundval av redan föreliggande material kunna ske inom ramen för den planeringsverksamhet som bedrivs av berörda regionala och lokala organ.

Ytterligare en utgångspunkt är att det i ett längre tidsperspektiv kan uppkomma svårösta konfliktsituationer om ett lands lag tillämpas beträffande vissa områden i ett annat land. En sådan lagtillämpning har sedan länge skett från svensk sida beträffande de svenska suveränitetsholmarna. Det är emellertid inte heller lämpligt att som skett från finsk sida helt bortse från de finska holmarna vid finska skiften m. m. Detta har lett till att innehavarnas rätt till de finska holmarna blivit alltmer oklar och svår att utreda.

Utredningen har mot bakgrund av dessa utgångspunkter konstaterat att vägande skäl numera inte kan anföras för att behålla den säregna konstruktionen med suveränitetsholmar. Då dessutom konstruktionen är till nackdel för eller i vissa fall utgör hinder mot önskvärda åtgärder från ägarna eller från det allmänna har utredningen funnit att konstruktionen bör avskaffas.

Utredningen har övervägt tre huvudalternativ till lösning som medför att konstruktionen med suveränitetsholmar försvinner. Det är ändring av riksgränsen, överföring av suveränitetsholmarna till full äganderätt i det land där holmarna är belägna samt statlig inlösen av holmarna.

Ändring av riksgränsen är i och för sig det naturligaste alternativet, eftersom suveränitetsholmarna är uttryck för en så stark intresseinriktning över riksgränsen att denna inte hittills kunnat tillåtas utgöra gräns mellan fastigheter. Enligt detta alternativ skulle riksgränsen ändras så att finska suveränitetsholmar tillfördes Finland och de finska fastighetsägarna samt svenska suveränitetsholmar tillfördes Sverige och de svenska fastighetsägarna. För att ändring av riksgränsen över huvud skall vara ett realistiskt alternativ måste den givetvis även omfatta vattenområdena med fisket invid holmarna.

En sådan ändring av riksgränsen skulle innebära betydande avsteg från den hittills

tillämpade principen att riksgränsen skall följa djupfåran i gränsälvarna. Den nya gränslinjen skulle i flertalet fall få en mycket egendomlig sträckning om en sådan åtgärd genomfördes. Sålunda skulle riksgränsen bli landgräns i sådana fall där holmar endast delvis är suveränitetsholmar och där suveränitetsholmar numera blivit landfasta. En fortgående uppgrundning av vissa älvgrenar skulle vidare i framtiden föranleda ytterligare landgränser.

Utredningen anser sig kunna slå fast att en ändring av riksgränsen enligt detta alternativ med säkerhet skulle medföra olägenheter som avsevärt överstiger fördelarna av att holmarnas egenskap av suveränitetsholmar upphör. Utredningen kan därför inte förorda någon sådan ändring av riksgränsen.

1955 års gränsdelegationer har föreslagit att riksgränsen skall flyttas till djupfåran i tre fall där riksgränsen vid den senaste gränsöversynen gick fram i en uppgrundad gren av älven. Såvitt utredningen har kunnat bedöma föreligger starka skäl för ändring av riksgränsen i dessa fall redan frånsett att de holmar som berörs är suveränitetsholmar. Enligt utredningens mening bör regeringarna alltså träffa överenskommelse om flyttning av riksgränsen till djupfåran i de tre fall som föreslagits av 1955 års gränsdelegationer. Förslaget är arealmässigt övervägande till fördel för Finland.

Överföring av suveränitetsholmarna till innehavarnas fulla äganderätt föreslogs av 1955 års gränsdelegationer. Detta alternativ skulle medföra att finsk innehavare av finsk suveränitetsholme skulle komma att inneha mark på holmen som särskild fastighet med äganderätt enligt svensk lag och holmen skulle i alla avseenden vara underkastad den svenska rättsordningen. Svenska suveränitetsholmar skulle på motsvarande sätt vara underkastade den finska rättsordningen. Detta alternativ medför visserligen att suveränitetskonstruktionen elimineras. Men samtidigt lägger man på fastighetsägarna det besvär som det kan innebära att ha fastigheter i ett annat land. De äganderättsproblem som på grund av samsjedelningar

finns beträffande de finska holmarna skulle inte heller få någon lösning. Tvärtom skulle problemen ytterligare kompliceras, eftersom de finska holmarna skulle underkastas svensk lagstiftning. Oklara äganderättsförhållanden torde på sikt även för de svenska holmarna bli följden av detta alternativ. Eftersom ägorna överlag ej brukas och dessutom är arealmässigt små, starkt ägosplittrade och ofta belägna långt från huvudfastigheten torde nämligen stor risk finnas att de glöms bort vid överlåtelser, arvskiften m. m. om de kommer att utgöra särskilda fastigheter. På grund av det anförda och då innehavarnas praktiska intresse för sina holmar överlag inte längre kan bedömas som särskilt starkt, anser utredningen att detta alternativ inte kan förordas.

Inlösen av holmarna skulle medföra att staterna får fria händer att gemensamt komma överens om naturvårdande åtgärder på holmarna och om holmarnas framtida användning. Vidare medför ett inlösenförfarande att holmarnas egenskap av suveränitetsholmar försvinner och att fullständig ordning åstadkommes i fastighetsförhållandena. Eftersom brukningen av holmarna i allt väsentligt upphört, kan inlösen inte längre anses som särskilt ingripande gentemot de nuvarande innehavarna. Dessa skulle givetvis garanteras ersättning för den minskning av fastigheterna som bortfallet av holmarna medför. En överenskommelse mellan staterna om inlösen är enligt utredningens mening en lämplig lösning för avveckling av suveränitetsholmarna.

Slutresultatet bör enligt utredningens mening bli att staterna förvärvar äganderätten till de holmar som ligger i det egna landet. Det skulle därför i och för sig vara naturligt att staterna löste in holmarna i det egna landet. Detta skulle emellertid medföra antingen att staterna fick lösa in områden enligt ett annat lands lag (svenska holmar skulle lösas in av finska staten enligt svensk lag och finska holmar skulle lösas in av svenska staten enligt finsk lag) eller också att holmarnas innehavare fick finna sig i att holmarna löstes in enligt ett annat lands lag

(svenska holmar skulle lösas in av finska staten enligt finsk lag och finska holmar skulle lösas in av svenska staten enligt svensk lag). Utredningen anser att den lämpligaste ordningen i stället är att svenska staten löser in svenska holmar enligt svensk lag och att finska staten löser in finska holmar enligt finsk lag. Detta medför att holmarnas innehavare får ha kontakt med det egna landets myndigheter och att förfarandet följer den egna rättsordningen. Staterna bör därefter träffa överenskommelse om utbyte av holmarna. Detta torde ej behöva vålla särskilda problem.

8.3 Utredningens förslag

Utredningen har upprättat ett förslag till överenskommelse mellan Sverige och Finland om suveränitetsholmarna. I överenskommelsens inledning understryks att syftet med överenskommelsen är att säkerställa ett sådant nyttjande av suveränitetsholmarna som står i bästa möjliga överensstämmelse med de båda rikenas och gränsbygdens intressen.

Utredningens förslag till överenskommelse gör det möjligt att gemensamt tillgodose behovet av landskapsvårdande åtgärder på suveränitetsholmarna. Konkreta förslag till åtgärder redovisas i avsnitt 7 och i bilaga 10. Dessutom anser utredningen att åtgärder bör övervägas av ansvariga myndigheter för att göra brukning av holmarna mera lönsam genom framför allt bättre arrondering och förbättrade transportmöjligheter.

Enligt *artikel 1* skall suveränitetsholmarna genom inlösen tagas i anspråk av svenska staten i vad avser holmar belägna i Finland och av finska staten i vad avser holmar belägna i Sverige. Utredningen har ansett det onödigt att i överenskommelsen räkna upp de holmar som är suveränitetsholmar. Inlösen bör enligt utredningens mening ske även av de holmar vid vilka utredningen föreslår ändring av riksgränsen.

Syftet med inlösen är att upphäva de rättigheter som svenska och finska fastigheter äger till områden inom det andra landet vanligen benämnda suveränitetsholmar. Då

holmarnas stränder genom erosion och uppslamning fortlöpande förändras förutsätter en avgränsning av holmarna att ställning tas i frågan om rätten till uppgrundningar. Utredningen har ansett det befogat att ge sin syn härpå.

Det är uppenbart att suveränitetsholmarnas innehavare ej ägt rätt till fiske och vattenområde invid holmarna. Däremot har genom tiderna rätt ganska stor tvekan om rätten till uppgrundningar. Utredningen anser att vad som tidigare framkommit i denna fråga ej utgör tillräckliga skäl att fränkänna innehavarna rätt att bruka även uppgrundningarna. Det som främst talar för denna slutsats synes vara följande. I Tornedalen torde det alltid ha varit välbekant att holmarna i älven ständigt förändras. Förhållandet observerades också vid riksgränsägo-utbytet och framkommer i protokollen i skilda sammanhang. Några andra föreskrifter meddelades dock ej i frågan än det i punkt 3 av 1823 års kungörelse uttalade förbudet mot "insyningar eller anläggningar till uppgrundningar", dvs. aktiva åtgärder för att åstadkomma uppslamning. Då ingenting ut-sades om de välbekanta naturliga uppgrundningarna torde det enligt utredningens mening få förutsättas att inget ingrepp avsågs ske i ängsinnehavarnas sedvana att successivt utnyttja även dessa. Väsentlig betydelse måste också tillmätas det faktum att suveränitetsholmarnas innehavare efter riksgränsägo-utbytet ständigt nyttjat även de naturliga uppgrundningarna. Inte något fall är känt där man "stannat" vid 1820-talets strandlinje.

På grund av det anförda och för att undanröja varje tveksamhet om hur uppgrundningarna bör behandlas skall enligt ett andra stycke i artikel 1 inlösen enligt första stycket avse de områden som utgör suveränitetsholmar med därtill hörande uppgrundningar. Att inlösen skall ske även av de områden av holmarna som på grund av erosion numera utgör vattenområden behöver inte särskilt utsägas.

Av tillgängligt kartmaterial framgår att flertalet av suveränitetsholmarna har strand-

partier som tillkommit genom uppgrundning. De naturvårdande åtgärder som utredningen rekommenderar kan inte genomföras, om inte staterna får förfoga även över dessa strandpartier. I den mån utredningens förslag beträffande uppgrundningarna inte kan godtas blir det alltså nödvändigt att den stat där uppgrundningarna är belägna löser in rätten till dessa från ägarna av omgivande vattenområden.

Enligt artikel 2 skall i fråga om inlösen för svenska staten den svenska expropriationslagen i tillämpliga delar lända till efterrättelse. I fråga om inlösen för finska staten skall den finska expropriationslagen i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Utredningen har sammanställt en detaljerad redogörelse för expropriationslagstiftningen i Sverige och Finland (se bilaga 11 och 12). Staterna skall företrädas av länsstyrelserna i gränslänen.

Eftersom svensk lag skall tillämpas på finskt territorium och finsk lag på svenskt territorium är det nödvändigt bl. a. för att rätta myndigheter skall bli kompetenta att i överenskommelsen uttryckligen ange att inlösen skall ske såsom om holmarna vore belägna i den stat för vilken de inlöses.

I artikel 3 anges de avvikelser som är nödvändiga från den svenska expropriationslagen. Tillstånd till expropriation av svenska regeringen behövs inte på grund av artikel 1. Frågan om inlösen skall fullföljas genom ansökan om stämning till Luleå tingsrätt såsom fastighetsdomstol inom fem år från det överenskommelsen trätt i kraft. Tidsfristen kan förlängas genom beslut av den svenska regeringen.

I andra stycket av artikel 3 har funnits nödvändigt att ange hur den s. k. presumptionsregeln skall tillämpas, eftersom expropriationstillstånd inte blir aktuellt för suveränitetsholmarna.

I tredje stycket av artikel 3 anges med avvikelse från 1 kap. 3 § expropriationslagen att all särskild rätt till de inlösta områdena samt områdenas ansvar för fordran upphör genom inlösen. Denna beestämmelse är nödvändig för att holmarna skall kunna överlämnas till det land där de är belägna

helt fria från varje belastning.

Enligt ett fjärde stycke i artikel 3 skall, när inlösen är fullbordad, införing i fastighetsregistret ske som vid expropriation av del av fastighet samt lagfart meddelas för den svenska staten. Beträffande svenska holmar gäller alltså att hela förfarandet skall fullföljas enligt svensk lag, vilket innebär att nya fastigheter skall bildas och lagfart meddelas av svensk inskrivningsmyndighet.

I artikel 4 anges de avvikelser som är nödvändiga från den finska expropriationslagen. Tillstånd till expropriation behövs inte och det är länsstyrelsen i Lapplands län som meddelar verkställighetsförordnande.

Andra stycket i artikel 4 innebär visserligen ingen avvikelse från den finska expropriationslagen men en uttrycklig bestämmelse har ansetts motiverad.

Enligt tredje stycket i artikel 4 skall, när expropriationen är fullbordad fastigheter bildas samt lagfart meddelas för den finska staten. Enligt finsk lag krävs att staten ansöker om fastighetsbildning medan enligt svensk lag expropriation av del av fastighet har fastighetsbildande verkan.

I artikel 5 slås fast att regeringarna senare kommer att träffa överenskommelse om utbyte mellan staterna av suveränitetsholmarna och om deras framtida användning. Avsikten är därvid att de av svenska staten inlösta holmarna skall överlämnas till den finska staten och vice versa. Detta gäller givetvis inte de holmar som anges i artikel 6.

Enligt artikel 6 skall riksgränsen flyttas till gränsälvens djupfåra i tre fall. Sedan överenskommelsen undertecknats torde regeringarna få uppdra åt lämpliga myndigheter i de båda länderna att exakt bestämma gränsens nya läge. I artikel 6 sägs också ut att regeringarna skall verka för att äganderättsförhållandena anpassas till riksgränsens nya läge. Beträffande suveränitetsholmarna torde inte uppkomma något problem eftersom de skall lösas in. Emellertid berör ändringarna av riksgränsen även rätten till vatten och fiske i omkringliggande vattenområden. Denna fråga behandlas i avsnitt 8.5.

I ett andra stycke i artikel 6 anges att

regeringarna genom noteväxling kommer att träffa särskild överenskommelse om tidpunkten för flyttning av riksgränsen. Denna bestämmelse är motiverad av de praktiska problemen att exakt bestämma gränsens nya läge samt av problemen med äganderättsförhållandena. Bestämmelsen innebär att verkställigheten av artikel 6 inte är beroende av ikraftträdandet av själva överenskommelsen.

Artikel 7 föreskriver att överenskommelsen skall ratificeras. Enligt *artikel 8* skall överenskommelsen träda i kraft vid det årsskifte som inträffar närmast efter det att ratifikationshandlingarna har utväxlats. Det torde inte finnas något hinder mot en sådan ikraftträdandebestämmelse även om ratifikationshandlingarna utväxlas mycket kort tid före årsskiftet.

8.4 Kostnader

Utredningen har inte gjort några särskilda undersökningar i syfte att försöka ange kostnaden för föreslagen inlösen av suveränitetsholmarna. Arealen är ungefär lika stor i båda länderna nämligen 500 hektar men markvärdet måste anses ganska lågt och byggnader saknas praktiskt taget helt. De största kostnaderna torde bli utredningskostnaderna för länsstyrelserna och fastighetsägarnas kostnader i samband med inlösenförfarandet. Utredningen har inte velat föregripa inlösenvärderingen genom att försöka ange något markvärde men uppskattar den totala kostnaden för varje land till 2–4 miljoner kronor. Utredningen anser det realistiskt att räkna med att kostnaderna kan begränsas genom att länsstyrelserna i möjligaste mån träffar överenskommelser med fastighetsägarna.

8.5 Författningsförslag

Författningsförslag för genomförande av överenskommelsen har upprättats av utredningsmännen var och en för sitt land. Såväl överenskommelsen som de föreslagna lagarna skall godkännas av riksdagen i de båda länderna. För Finlands del kan nämnas att

lag som medför expropriation kräver kvalificerad majoritet med minst två tredjedelar av avgivna röster (se bilaga 12).

Enligt artikel 6 i den föreslagna överenskommelsen skall riksgränsen flyttas i tre fall. I två av dessa fall innebär flyttningen att holmar som nu är belägna i Pajala socken i Sverige överförs till Finland. Eftersom dessa holmar enligt överenskommelsen skall exproprieras av finska staten utgör själva holmarna inget problem. Flyttningen av riksgränsen berör emellertid även rätten till vatten och fiske i omkringsliggande vattenområden. Denna rätt är med ett undantag samfällad för svenska byar (se år 1956 verkställd utredning som förvaras i svenska justitiedepartementets akt dnr 596/57). 1955 års delegationer för översyn av riksgränsen har utförligt behandlat frågan om äganderättsförhållandenas betydelse vid flyttning av riksgränsen (se avsnitt 4.1). Den svenske utredningsmannen har funnit att det i förevarande situation är lämpligt att den svenska staten löser in rätten till vatten och fiske i de områden i Pajala socken som skall överföras till Finland. En bestämmelse som ger den svenska staten rätt till sådan inlösen har därför tagits in i det av den svenske utredningsmannen upprättade lagförslaget.

Utdrag ur fredsfördraget i Fredrikshamn 1809

Fredsfördrag den 17 (5) september 1809 emellan Hans Maj:t Konungen av Sverige och Sveriges rike å ena, samt Hans Maj:t Kejsaren av Ryssland och ryska riket å andra sidan.

Fredsfördraget ratificerades i Stockholm den 3 oktober 1809 och i S:t Petersburg den 1 (13) oktober 1809. Artiklarna återges i fransk lydelse och översättning till svenska enligt utgåva tryckt hos Kongl. Tryckeriet 1809.

Art. V.

Ålandshaf, Bottniska Wiken samt Torneå och Muonio Elfwar skola hädanefter utgöra Gränsen mellan Ryska och Swenska Riken.

På lika afstånd från kusterne skola de til fasta landet af Åland och Finland närmast belägne Öar tilhöra Ryssland, samt de närmaste til Swenska kusterne, tilhöra Sverige.

Wid Torneå Elfs utlopp skal Ön Björkö, Hamnen Reutehamn, och den Halfö på hwilken Torneå Stad är belägen, utgöra Ryska Besittningarnes yttersta punkter, och skal Gränsen fortsättas längs efter Torneå Elf, til det ställe der denna Elfs båda grenar sammanflyta bredewid Kengis Bruk, hwarefter hon skal följa loppet af Muonio Elf förbi Muonio-niska, Muonio Öfreby, Palojoens, Kultane, Enontekis, Kelottjerfwi, Paitiko, Numaka, Raunula och Kilpisjaure ända til Norrige.

Uti loppet af Torneå och Muonio Elfwar, sådant som det nu uppgifwits, skola de öster om strömfåran belägne Öar tilhöra Ryssland, samt de i wäster om samma strömfåra

Art. V.

La Mer d'Åland, (Ålands Haf) le Golphe de Bothnie et les Rivières de Torneå et de Muonio, formeront dorénavant la frontière entre l'Empire de Russie et le Royaume de Suède.

A distance égale des côtes les Iles les plus rapprochées de la terre ferme d'Åland et de la Finlande appartiendront à la Russie, et à la Suède celles qui avoisinent ses côtes.

A l'embouchure de la Rivière de Torneå, l'Île de Björkö, le Port de Reutehamn et la Presqu'île, sur laquelle est située la Ville de Torneå seront les points les plus avancés des possessions Russes, et la frontière se prolongera de long de la rivière de Torneå jusqu'au confluent des deux branches de ce fleuve près de la Forge de Kengis, d'où elle suivra le cours du fleuve Muonio en passant devant Muonio-niska, Muonio Öfreby, Palojoens, Kultane, Enontekis, Kelottjerfwi, Paitiko, Nuimaka, Raunula et Kilpisjaure, jusqu'à la Norvège.

Dans le cours des rivières de Torneå et de Muonio, tel qu'il vient d'être désigné, les Iles situées à l'Est du Thalweg appartiendront à la Russie, et celles à l'Ouest du Thalweg à la

tilhöra Sverige.

Genast efter Ratificationernes utwexling skola Ingenieurer å ömse sidor utnämnas, hwilka böra begifwa sig på stället för at utstaka gränsorne längs Torneå och Muonio Elfwar, enligt den här ofwanföre bestämda linie.

Art. X.

De Finnar som nu befinna sig i Sverige, äfwensom de i Finland warande Swenskar, skola hafwa full frihet at til deras Fädernesland återgå, samt at disponera om deras fasta och lösa egendom utan at erlägga någon utförsels afgift eller hwad annan påлага som helst i sådant afseende.

De båda Höga Magternes Undersåtare som bosatt sig i etdera af de bägge Länderne nemligen i Sverige eller Finland, skola under en tid af trenne år, räknad från utwexlingsdagen af denna Tractats Ratificationer, äga full frihet at nedsätta sig i det andra Landet, och äro förbundne at under nämde tidrymd sälja eller afhända sig sina egendomar til någon Undersåte af den Magt, hwars område de önska öfwergifwa.

Egendom tilhörande sådane, som då nämnde tid tilända lupit, ej ännu upfylt hwad här stadgadt blifwit, skal i kraft af lagligt utslag säljas på allmän auction, och försägningssumman til ägarne öfwerlemnas.

Under de ofwan utsatte trenne år, skal det wara alla tillåtit, at efter godtfinnande använda sina egendomar, hwaraf en ostörd besittningsrätt är dem uttryckeligen försäkrad och tilerkänd.

De sjelfwe, äfwensom deras ombud, skola fritt kunna öfwerresa från den ena Staten til den andra, för at sköta sina angelägenheter, utan at deras egenskap af den ena eller andra Magtens Undersåtare, skal derigenom på det ringaste lida.

Art. XV.

De af den ena Höga Contraherande Delens undersåtare, hwilka egendom uti den andras Stater kunde tilfalla, genom arf, donationer,

Suède.

D'abord après l'échange des Ratifications on nommera des Ingénieurs de part et d'autre, qui se rendront sur les lieux pour établir les limites le long des rivières de Torneå et de Muonio sur la ligne tracée ci-dessus.

Art. X.

Les Finlandois qui se trouvent actuellement en Suède, ainsi que les Suédois qui se trouvent en Finlande auront pleine liberté de retourner dans leur Patrie, et de disposer de leur biens meubles ou immeubles sans payer aucun droit de sortie ou autre imposition quelconque établie sur cet objet.

Les Sujets des deux Hautes Puissances, établis dans l'un des deux pays, savoir en Suède ou en Finlande, auront pleine liberté de s'établir dans l'autre pendant l'espace de trois ans, à dater du jour de l'échange des Ratifications du présent Traité, et seront tenus de vendre ou aliéner, pendant le dit espace, leur biens à quelque sujet de la Puissance dont ils désirent de quitter les domaines.

Les biens de ceux qui à l'expiration du dit terme n'auront pas rempli cette disposition, seront vendus aux enchères publiques par autorité de justice, pour en être le produit delivré aux Propriétaires.

Il sera loisible à tous de faire durant les trois années fixées ci-dessus tel usage qu'ils voudront de leur propriétés, dont la paisible jouissance leur est formellement assurée et garantie.

Ils pourront de même que leurs Agens passer librement d'un Etat à l'autre pour administrer leurs affaires, sans qu'il soit pour cela porté la moindre atteinte à leur quaitité de sujets de l'une ou de l'autre Puissance.

Art. XV.

Les sujets de l'une des Hautes Parties Contractantes, à qui il écheoira dans les Etats de l'autre des biens par héritage, donations ou

eller äfwen på annat sätt, skola utan swårighet kunna mottaga dem, och, i händelse det behöfwes, åtnjuta alt beskydd af lagar, och bistånd af Domstolar för at deraf sättas i besittning och begagna de rättigheter som deraf härflyta. Utöfningen af dessa rättigheter, i hwad den i Finland belägne egendom beträffar, skal wara underkastad de i Art. X stipulerade clausuler, hwilka förbinda ägarne at nedsätta sig i landet, eller at inom trenne års tid försälja eller afhända sig de egendomar de der besitta. Denna tiderymd skal bewiljas alla dem, som wälja det senare alternativet, räknadt ifrån den dag då arfwet eller donationen dem tilfaller.

autrement, pourront les recevoir sans difficulté, et jouiront au besoin de toute la protection des Loix et de l'assistance des Tribunaux pour en être mis en possession et user de tous les droits qui en dérivent. L'exercice de ces mêmes droits, relativement aux biens situés dans la Finlande, sera subordonné aux clauses stipulées dans l'Article X, qui oblige les propriétaires à fixer leur domicile dans le pays, ou à vendre ou à aliéner dans l'espace de trois ans les biens qu'ils y possèdent. Ce terme sera accordé à tous ceux qui opteront pour ce dernier cas à dater du jour que l'héritage ou donation leur sera dévolue.

Utdrag ur gränsregleringstraktaten 1810

Gränsregleringstraktat den 20 (8) november 1810 emellan Hans Maj:t Konungen av Sverige och Sveriges rike å ena, samt Hans Maj:t Kejsaren av Ryssland och ryska riket å andra sidan.

Traktaten ratificerades i Stockholm den 5 december 1810 och i S:t Petersburg den 5 (17) december 1810. Artiklarna återges i fransk lydelse och översättning till svenska enligt utgåva tryckt hos Kongl. Tryckeriet 1811.

Art. I.

Gränse-linjen emellan Konungariket Sverige och Kejsaredömet Ryssland, utgående från Norrska gränsen emellan de begge Bergen Kolta-Pahta och Kuokima-Patha eller Paikas-waara, ifrån den puncten der den lilla Elfwen Radje-johka eller Kuokima-johka tar sit ursprung uti Sjön Kolta-jaur, går längs denna Elf genom Sjön Kuokima-jaur til des utlopp i Sjön Ylinen Kilpis-jaur, sedan, delande i tu denna första Sjö äfwensom den andra, Alanen-Kilpis-jaur, och gående derifrån genom Sjön Tatsa-jaur uti Köngämä, följer hon canalen af denna Flod genom Sjöarne Kjeli-Jaur, Mucka-Jaur, Pousu-Jaur, Latina-Lahti, Naimaka-Jaur, Kelotti-Jaur, til det ställe der Köngämä och Lätäs-Eno stöta tilhopa: ifrån denna punct, hwarest Muonio tar sit namn, fortfar linien längs denna Flod, och efter des utlopp i Torneå-Elfwen, följer hon canalen af denna senare till norr om Half-ön Swensar-ö: här lemnar hon canalen och gående wester ut genom bäcken Näran och Stadswiken, med ön Kalfholmen til höger, förenar hon sig med canalen af Floden söder om Staden Torneå, och följer den sedan til des utlopp i Hafwet. På detta sätt höra alla de besittningar, som ligga på högra sidan af denna linie, til Sverige, och de, som ligga på vänstra sidan om densamma, til Ryssland. Gränse-orterne på Svenska sidan, ifrån Norr til Söder, äro: Mauno, Gunnari, Karetsuwand, Kuttanen, Muonion-Alusta, Parkajoen-

Art. I.

La Ligne de Démarcation entre le Royaume de Suède et l'Empire de Russie, partant de la Frontière Norvégienne entre les deux Montagnes Kolta-Pahta et Kuokima-Pahta ou Paikas-waara, du point où la petite rivière Radje-johka ou Kuokima-johka prend sa source dans le Lac Kolta-jaur, descend cette rivière à travers le lac Koukima-jaur jusqu'à son embouchure dans le lac Ylinen Kilpis-jaur, puis coupant en deux ce premier lac ainsi que le second, Alanen-Kilpis-jaur, et passant delà par le lac Tatsa-jaur dans le Köngämä, elle suit le chenal de ce fleuve à travers les lacs Kjeli-jaur, Mucka-jaur, Pousu-jaur, Latina-Lahti, Naimaka-jaur, Kelotti-jaur, jusqu'au confluent du Köngämä et du Lätäs-Eno: de ce point, où le Muonio prend son nom, la ligne continue le long de ce fleuve, et après son embouchure dans le Torneå, elle suit le chenal de ce dernier jusqu'au Nord de la presque de Svensar-ö: ici elle quitte le chenal, et passant à l'Ouest par le ruisseau nommé le Näran et le Golfe de la Ville (Stadsviken) laissant l'île Kalfholmen à droite, elle rejoint le chenal du Fleuve au Sud de La Ville de Torneå, le suivant ensuite jusqu'à l'embouchure du fleuve dans la mer. De cette manière toutes les possessions, situées à la droite de cette ligne appartiennent à la Suède, et celles à la gauche à la Russie. Les endroits de frontière du côté Suédois, du Nord au Sud, sont: Mauno,

suu, Huucki, Kiexiowaara, Uttumuodka tilhörande Kengis Bruk, Kardis, Jarhois, Pello, Swanstens Bruk, Juoxängi, Marjosaari, Kuivakangas, Haapakylä, Matarengi med Öfwer-Torneå Kyrka, Ruskola, Alkula, Niemis, Armassaari, Koivukylä med Hietanemi Kyrka, Peckilä, Witzaniemi, Potila, Korpikylä, Karungi med Carl Gustafs Kyrka, Kuckola, Wajackala, Mattila, Haaparanda. — Gränse-orterne på Ryska sidan äro: Naimaka, Kellotti, Enontekis Kyrka, Palajoensuu, Songa-Muodka, Ketkesuwando, Öfwer-Muonioniska, Neder-Muonioniska, Kihlangi, Kolare, Jockijalka, Pello, Mämmilä, Turtula, Juoxängi, Kauosaari, Marjosaari, Kauliranda, Kuivakangas, Närki, Alkula, Niemis, Armassaari, Helsingby, Korpikylä, Karungi, Kuckola, Wajackala, Kiwiranda, Staden Torneå på Halfön Swensarö, Neder-Torneå Kyrka, Hällälä och Nätsaari på Ön Björkö. — Ifrån Torneå Elfvens utlopp i Hafwet, sträcker sig gränsen längs Bottniska Wiken midt igenom Qwarcken och Ålands Haf til Östersjön, så at i norra delen af Wiken, Öarne Bockholm, Sällön med hamnen Reutehamn och ön Östra Sarven Maat, samt i den södra, Öarne Åland och Signilskär äro de Ryska besittningarnes yttersta puncter.

Alla Öar, belägna öster om det största djupet af de Sjöar samt om canalen eller strömfåran af de trenne floder här ofwänföre blifwit nämnda, höra til Ryssland, och de i wester om samma linea til Sverige, med undantag blott af Halfön Swensarö, på hwilken Staden Torneå sig befinner.

Ifrån Torneå Elfvens utlopp höra likaså til Ryssland de Öar, som ligga närmast kusterna af Finland och fasta Landet af Åland, och til Sverige de som gränsa til des kuster.

Art. II.

Då Elfwerne Torneå, Muonio och Kängämsä utgöra gränsen mellan begge Staterne, är

Gunnari, Karetsuwando, Kuttanen, Muonion-alusta, Parkajoensuu, Huucki, Kiexiowaara, Uttumuodka appartenant à la forge de Kengis, Kardis, Jarhois, Pello, forge de Swansten, Juoxängi, Marjosaari, Kuivakangas, Haapakylä, Matarengi avec l'Eglise d'Öfwer-Torneå, Ruskola, Alkula, Niemis, Armassaari, Koivukylä avec l'Eglise de Hietanemi, Peckilä. Vitzaniemi, Potila, Korpikylä, Karungi avec l'Eglise de Carl Gustaf, Kuckola, Wajackala, Mattila, Haaparanda. — Les endroits du côté Russe sont: Naimaka, Kellotti, l'Eglise d'Enontekis, Palajoensuu, Songa-Muodka, Ketkesuwando, Öfwer-Muonioniska, Neder-Muonioniska, Kihlangi, Kolare, Jockijalka, Pello, Mämmilä, Turtula, Juoxängi, Kauosaari, Marjosaari, Kauliranda, Kuivakangas, Närki, Alkula, Niemis, Armassaari, Helsingby, Korpikylä, Karungi, Kuckola, Wajackala, Kiviranda, la Ville de Torneå sur la presqu'île de Svensar-ö, l'Eglise de Neder-Torneå, Hällälä et Netsaari sur l'île de Björkö. Depuis l'embouchure du Torneå dans la Mer la frontière se prolonge le long du Golfe de Bothnie à travers le milieu du Quarken et du Ålandshaf jusqu'à la Mer Baltique, de manière qu'au Nord du Golfe les îles de Bockholm, de Sällön avec le Port de Reutehamn, ainsi que l'île de Östra Sarven Maat, et au Sud les Iles d'Åland et cette de Singelskär sont les points les plus avancés des possessions Russes.

Toutes les îles, situées à l'Est de la plus grande profondeur des lacs et du chenal ou thalweg des trois Fleuves nommés ci-dessus, appartiennent à la Russie, et celles à l'Ouest de la même ligne à la Suède, à l'exception seule de la presqu'île Svensarö, sur la quelle se trouve la Ville de Torneå.

De même, depuis l'embouchure du Fleuve Torneå, les îles les plus rapprochées des côtes de la Finlande et de la terre ferme d'Åland, appartiennent à la Russie, et, à la Suède celles qui avoisinent ses côtes.

Art. II.

Les rivières Torneå, Muonio et Kängämsä, faisant frontière entre les deux Etats, il est

deraf en följd at de hädanefter skola åtskilja all enskilt egendom belägen på de begge motsatta stränderne, så at den som är innehafware deraf skal wara förbunden at lemna endera sidan af Elfwen. Men i betraktande af dessa stränders innewånarens särskilta läge, hafwa de Höga Contraherande Delarne öfwerenskommit at, i anseende til dem, förlänga til fem år den tid af tre år, som genom Tractaten i Fredricshamn blifwit bestämd för Deras ömsesidige Undersåtares antingen bosättande eller egendoms föryttande i det andra landet.

Emellertid skal frånskiljandet af dessa tillhörigheter, til de interesserales gemensamma fördel, öfwer alt hwarest det sig göra låter, verkställas genom ömsesidiga utbyten. Wederbörande Embets- och Tjenstemän å orten skola waka deröfwer at rättwisa måske hwar man wid dessa afhandlingar, äfwen som wid oundgängliga försäljningar och köp av jord.

I sammanhang med denna de Höga Contraherande Delarnes omtänka för Deras ömsesidiga Undersåtares wäl, är åtnjutandet af Ågor på Öarne i ofwannämnde Floder och Sjöar för alltid försäkrad åt deras fordna ägare, äfwen om dessa Öar, skulle, genom gräns-linien, komma at tilhöra den motsatta sidan; wäl förståendes likwäl, at denna rättighet icke får sträckas til Öarne Flurin-Saari, Flygarin-Saari, Halfön Swensarö och Öarne söder om denna senare. Blandade egendomar, om deraf skulle finnas på flere närgränsande Öar eller inom rymden af någon stor ensam Ö, böra, så widt möjligt är, emot hwarandra utbytas.

Sedan de fem åren til ända lupit, skola Ågarne af hwarje Ö gemensamt betala en årlig afgift af Fyrtioåtta Kopek i koppar eller åtta Skillingar Swenskt Banco-mynt, til bewis derpå, at de erkänna, at det område, hwaraf de hafwa nyttjande rätten, tilhör den andra Regeringen. Sedan desse afgifter blifwit upburne af Föreståndarne för dem som äga denna nyttjande rätt, skal liquiden å ömse sidor ske inom loppet af de tre första månaderne af året.

entendû qu'elles separeront désormais toute propriété particulière, située sur les deux rives opposées, de manière que celui qui en a la possession, sera obligé d'abandonner l'un ou l'autre côté du fleuve. Mais en considération de la situation particulière des habitans de ces rives, les Hautes Parties Contractantes sont convenues de prolonger à leur égard jusqu'à cinq ans le terme de trois ans, fixé par le Traité de Fredricshamn, pour l'établissement de leurs sujets respectifs dans l'autre pays ou l'aliénation de leurs biens.

En attendant, la séparation de ces propriétés s'effectuera, pour la convenance commune des intéressés, au moyen d'échanges réciproques par tout où ce mode sera applicable. Les Autorités respectives sur les lieux veilleront à ce que justice soit faite à chacun dans ces transactions, ainsi que dans les ventes et achats de terres devenus indispensables.

Par suite de cette même sollicitude des Hautes Parties Contractantes pour le bien-être de Leurs sujets respectifs, la jouissance des possessions sur les îles des susdits fleuves et lacs est à jamais assurée aux anciens propriétaires, quand même la ligne de démarcation rangerait ces îles du côté opposé; bien entendu cependant que ce privilège ne s'étendra point sur les îles Flurinsaari, Flygarin-saari, la presqu'île Svensarö et les îles au Sud de cette dernière. Les propriétés mixtes, s'il s'en trouvait sur plusieurs îles voisines ou sur la surface d'une grande île isolée, devront être échangées les unes contre les autres, autant que faire se pourra.

Les cinq années écoulées, les possesseurs de chaque île auront à payer conjointement une redevance annuelle de quarante-huit Copeks en cuivre ou huit Skillings argent de Banque Suedoise, en signe de reconnaissance que le terrain, dont ils ont l'usufruit, appartient à l'autre Souverain. Ces redevances ayant été recueillies par les Préposés des usufruitiers, liquidation en sera faite de part et d'autre avant l'expiration des trois premiers mois de l'année.

Art. IV.

De särskilta wägar, hwaraf de begge gränsornes Innewånare sig hittils begagnat, så wäl för fall af nödwändighet som för handel, äro dem för framtiden försäkrade.

Således äger hwarje Ryskt Fartyg full frihet at gå fram och åter genom den Canal, som leder från Reutehamn til stora Hafwet, likasom hwarje Swensk Båt genom den gren af Torneå Elf, som skiljer Staden af detta namn ifrån det Ryska fasta Landet. Äfwenså bibehålles som förut fri segelfart inom hela sträckningen af de ofwannämnde trenne Floders och Sjöars lopp. Hwarje Båt tillåtes at landa på den motsatta stranden så ofta det blir nödwändigt för Segelfartens säkerhet eller Båtarnes halning.

Äfwenledes tillåtes det Innewånarne af hela den motsatta stranden at begagna sig af den landswäg, som går ifrån Öfwer-Torneå til Staden Torneå, under det enda wilkor at, så länge de betjena sig af denna frihet, bidraga såsom förut til denna wägs underhållande.

Uti intet af förenämnde fall skal den ena eller andra Magtens Undersåtare på något sätt oroas, ej heller någon afgift läggas på deras producter eller handelswaror för blotta genomfarten af den andra Regeringens watten eller område. Då det fredliga åtnjutandet af Öarne genom II. Art. blifwit dem försäkradt, förstås det af sig sjelf, at hwarje enskilt kan, på hwad årstid som helst, derifrån hemta hela afkastningen, utan at någonsin wara underkastad någon slags pålaga.

Art. V.

Laxfisket uti Torneå Elf, sådant det genom Konunga-Brefwet af den Trettonde Septem-ber Et Tusende Sjuhundrade och Nittioett blifwit fastställt, är, för de deri utsatte Hundrade år, uttryckeligen tilerkändt de nu warande ägare, som fortfara at idka det gemensamt och at, som förut, dela afkastningen deraf. Den årliga afgift, som bör til hwar och en af de begge Kronorne betalas,

Art. IV.

Les différentes voies de communication, dont se sont servis jusqu'à présent les habitans des deux frontières, tant pour des objets de nécessité que de commerce, leur sont assurées pour l'avenir.

Ainsi, tout bâtiment Russe aura pleine liberté de passer et repasser par le chenal, conduisant du Port de Reutehamn à la grande Mer, comme tout bateau Suédois par le bras du Torneå, qui sépare la Ville de ce nom du continent Russe. De même la libre navigation, dans toute l'étendue du cours des trois fleuves et des lacs précités, subsistera comme par le passé. Il sera permis à tout bateau de prendre terre à la rive opposée aussi souvent que ce sera nécessaire pour la sureté de la navigation ou le halage des bateaux.

Egalement il sera loisible aux habitans de toute la rive opposée de se servir du chemin de terre menant d'Öfwer-Torneå à la Ville de Torneå, à la seule charge de contribuer, comme auparavant, à l'entretien de ce chemin, tant qu'ils profiteront de cette liberté.

Dans aucun des cas précités il ne sera offert aucune espèce de molestation aux Sujets de l'une ou l'autre Puissance, ni levé aucun droit sur leurs denrées ou marchandises, pour le simple passage par les eaux ou le territoire de l'autre Souverain. La paisible jouissance des îles leur étant assurée par l'Article II, il s'entend de soi-même, que tout individu en emportera le plein produit, dans telle saison qu'il voudra, sans jamais être sujet à aucune imposition quelconque.

Art. V.

La pêche du Saumon dans la rivière de Torneå, telle qu'elle a été réglée par les Lettres Royaux du Treize Septembre Mil Sept Cent Quatre Vint Onze, est formellement garantie, pour les Cent ans y énoncés, aux Possesseurs actuels, qui continueront à la faire en commun et à en partager le produit comme par le passé. Le droit annuel, payable à chacune des deux Couronnes, sera

kommer at rättas efter den del, som deras ömsesidige Undersåtare befinnas äga i detta arrende.

Landshöfdingarne uti Norrbottens och Uleåborgs Län skola hindra at något nytt pålwerk må göras, om icke genom en inbördes öfverenskommelse emellan de interesserade och at i allmänhet intet intrång må ske i det privilegium, som äges af de nu warande innehafware af nämnde fiske. Då dessa hundra år förflutit, skal i anseende til denna punkt en ny öfverenskommelse träffas.

Hwad idkandet af andra fisken beträffar, skal det hädanefter å ingendera sidan sträckas längre än til de gränsor, som åtskilja de bägge Staterne.

proportionné à la part, que se trouvent avoir à cette ferme Leurs sujets respectifs.

Les Gouvernemens des Provinces de Nord Bothnie et d'Uleåborg empêcheront qu'aucune nouvelle estacade ne soit établie, si non par un commun accord entre les intéressés, et qu'en général aucune atteinte ne soit donnée au privilège des teneurs actuels de la dite pêche. Les cent années expirées, il sera convenu d'un nouvel arrangement à l'égard de ce point.

Pour ce qui est de l'exercice des autres pêches, il ne s'étendra désormais, de l'un et de l'autre côté, que jusqu'aux limites, qui séparent les deux Etats.

Utdrag ur ägoutbyteskonventionen 1821 med tillhörande lantmätarinstruktion

Konvention den 17 (5) januari 1821 emellan Hans Maj:t Konungen av Sverige och Norge å ena, samt Hans Maj:t Kejsaren av Ryssland å andra sidan.

Konventionen och tillhörande instruktion ratificerades i Stockholm den 26 februari 1821 samt i Laybach den 28 februari (12 mars) 1821. Artiklarna återges i fransk lydelse och översättning till svenska enligt utgåva tryckt hos Kongl. Tryckeriet 1821. Instruktionen återges i ursprunglig lydelse på svenska enligt Sveriges och Norges traktater band X s. 209.

Art. I.

Considérant, que l'échange des propriétés mixtes sur les îles, statué à la fin de la troisième Section de l'Art. II. de l'Acte de Démarcation, n'a pas encore été effectué, Les Hautes Parties Contractantes ont arrêté: qu'il sera nommé des Arpenteurs, lesquels, sous la surveillance d'une personne versée dans cette partie, et choisie, de part et d'autre, par les Directions d'Arpentages respectives, seront chargés d'arpenter les dites îles, d'en dresser la Carte, d'en évaluer la terre, selon le degré de fertilité, et de les partager, de manière que, sans préjudice à l'intérêt réciproque, les us et coutumes des propriétaires de jouir alternativement de l'usu-fruit du même terrain (år-omgång), et le mélange actuel des propriétés, soyent entièrement abolis.

Lorsque, de la manière préserite, ces propriétés mixtes auront été séparées et détachées, de telle sorte, que chaque île se trouve, autant que faire se peut, dans la possession des sujets de l'une ou de l'autre Puissance, celles de ces îles, qui se trouveront situées sur le territoire étranger, seront échangées, contre des îles équivalentes du côté opposé.

Art. II.

Ayant été éclairci, par les Cartes et autres actes produits à ce sujet, que plusieurs propriétaires des deux côtés de la frontière, perdraient considérablement, s'il était seule-

Art. I.

Med afseende derå, att det uti slutet af Tredje Momentet II. Artikeln af Gränse-Reglerings-Traktaten föreskrefne utbytet af blandade ägor på Holmarne, ännu icke gått i verkställighet, hafwa de Högä Contraherande Monarkerne beslutit, att desse Holmar af dertill utsedde Landtmätare, under ledningen af En utaf Landtmäteri-Directionen i hwardera Riket utsedd skicklig och i Storskiftsarbeten kunnig person, skola mätas, å charta affattas, graderas och så skiftas, att den å dem nu befintlige år-omgång och ägo-blandning med iakttagande af ömsesides förmån, i allo uphör.

Enär dessa blandade ägor på föreskrifwet sätt blifwit skilde och utbrutne, så att hwarje Holme, så widt detta ske kan, innehafwes af hwardera Magtens undersåtare, böra sådane Holmar, som äro belägna på främmande område, emot jämn goda Holmar å andra sidan utbytas.

Art. II.

Då utaf förededde Chartor och Handlingar inhemtats, att flere enskildta Jordägare, på ömse sidor om Riks-gränsen, i märkelig mån blifvo lidande, om de uti Andra Momentet

ment permis d'échanger, l'une contre l'autre, les propriétés sur le Continent, mentionnées dans la deuxième Section de l'Art. II de l'Acte de démarcation, et consistant en champs et prairies, ainsi qu'en forêts et pâturages, adjugés (afvittrade) à des fermes particulières; les Hautes Parties Contractantes veulent bien permettre, que pour l'avantage commun des intéressés, les prairies sur les îles, situées du côté de la frontière du territoire étranger, où il ne se trouve pas d'équivalent, soient échangées contre des propriétés semblables sur le Continent.

Si toutefois, après que l'échange des propriétés aura été effectué, selon les principes établis ci-dessus, il se trouve encore du terrain de reste, appartenant aux sujets de l'une ou de l'autre Puissance sur le territoire de chacune d'Elles, il sera permis à celui, qui n'aura point obtenu d'équivalent, de céder le terrain qui reste aux sujets de l'autre Puissance, par un marché en forme, dans l'espace de trois mois, à compter de l'époque où le partage général aura été terminé dans toutes ses parties, et dûment confirmé.

Au cas, que cette aliénation n'ait pas lieu, ces sortes de propriétés seront offertes aux sujets de la Puissance étrangère, dans le même espace de tems, par une vente publique, laquelle, après avoir été annoncée dans les églises des environs Six (6) semaines au préalable, sera effectuée sur les lieux, par les autorités compétentes du pays, où demeure le propriétaire, selon les dispositions, que prendront à cet effet les Gouverneurs des provinces de Nordbottnie, et d'Uleåborg, auxquels les Chefs des Arpenteurs seront tenus de faire parvenir les bordereaux des terrains restans. Comme toutefois il se pourrait, que, lors de ces ventes, les propriétaires qui voudraient profiter de la circonstance, s'arrangeassent entre-eux, pour faire des offres au dessous de la valeur du terrain mis à l'enchère, les Hautes Parties Contractantes s'obligent, en pareil cas, à en faire l'acquisition, lorsque le prix de la vente ne s'élèvera pas au taux fixé dans le tarif suivant, savoir:

Pour un Arpent taxé de Champs R:d. B:co 100. — Id. id. de prairies 83:16. — Id.

Andra Artikeln af nyss åberopade Gränse-Reglerings-Tractat omnämnde tillhörigheter å fasta Landet, bestående af åker och äng, samt till enskildta Hemman afwittrade skog och utmark, endast mot hwarandra finge utbytas, hafwa de Höga Contraherande Magterne welat tillåta, att, till ägarnes gemensamma förmån, ängar å sådane Holmar, som ligga på den sidan om gränsen af det främmande området, hwarest wederlag saknas, må emot lika lägenheter å fasta landet gå i utbyte.

Skulle likwäl någon jord eller mark, å fasta landet, tillhörig den ena eller andra Magtens undersåtare, inom hwarderas område blifwa öfrig, sedan ägo-utbytet, efter omförmälte grunder, för sig gått, lemnas den Jordägaren som är i saknad af wederlag, frihet att inom trenne (3)ne månader efter det skiftet till alla delar blifwit fulländat och behörigen fastställt, till den andra Magtens undersåtare, genom i laga ordning uprättat köp, afstå de sålunda öfwerblefne ägor.

Sker ej detta, skola sådane lägenheter, till den främmande Magtens undersåtare, inom lika lång tid derefter, utbjudas på offentlig Auction, hwilken, efter sex (6) veckor förut i närmaste Kyrkor kungjord termin, bör in loco verkställas utaf wederbörande Embetsmän, i det Riket, hwarest Jordägaren bor, på fogad anstalt derom af Landshöfdingarne i Norrbottens och Uleåborgs Län, till hwilka förteckningar å öfwerlopps-jorden af Cheferne för Landtmätarne i detta afseende komma att meddelas. Dock som wid dessa Auctioner, de Hemmans-innehafware, som egenteligen förwänta sig nytta af den till försäljning uplåtna jorden, möjeligen kunde sammanslå sig, och öfwerenskomma om sådane anbud, hwilka icke wore swarande emot wärdet deraf, förbinda Sig de Höga Monarkerne, att i sådan händelse och der Auctions-priset, dertill icke upgår, erlägga lösen, enligt följande Tariff, nemligen:

För ett upskattadt tunnland åker R:d. B:co 100. — D:o d:o äng 83: 16. — D:o d:o

id. de forêts sur un terrain cultivable 22:10.8. — Id. id. de terrain cultivable sans aucune espèce de bois 16:32. Id. id. de forêt, sur un terrain non cultivable, un tiers du prix courant du chauffage coupé et mesuré, d'après la vérification qui en aura été faite préalablement, lors de l'évaluation graduée du terrain. Il dépendra d'ailleurs de chacune des Hautes Puissances respectives, de décider, si les propriétaires, qui auront été obligés de renoncer ainsi aux dits terrains restans, pourront garder le montant, qu'ils en auront obtenu, ou s'ils en recevront une autre indemnité équivalente.

Pour ce qui regarde les îles des fleuves, les quelles, après l'effectuation du partage général et de l'échange, resteront encore sur le territoire étranger, et dont la jouissance a été assurée aux sujets respectifs des Hautes Parties Contractantes, les propriétaires auront à en payer, dans le terme prescrit, la rédevance annuelle, stipulée dans la quatrième Section de l'Art. II. de l'Acte de démarcation, et afin d'obtenir à cet égard l'ordre et l'exactitude nécessaires, les Chefs des Arpenteurs seront tenus, lorsque le partage général aura été terminé, de dresser des bordereaux exacts de toutes ces îles, d'en faire la description, et après avoir certifié l'authenticité de ces actes par leur signature, les faire parvenir aux Gouverneurs des Provinces limitrophes, afin d'être suivis, lors de la liquidation annuelle.

Art. III.

Afin de pouvoir fixer un terme plus court, pour l'exécution des échanges en question, toutes les affaires litigieuses, qui s'élèveront entre des sujets des deux Hautes Parties Contractantes, durant cette opération, relativement au droit de propriété sur le terrain, qui doit être échangé, seront examinées et décidées dans l'espace d'un mois, par trois Compromissaires de chaque côté, choisis par les parties litigantes; lesquels Compromissaires, après l'audition des témoins irrécusables, qui doivent comparaître aussitôt qu'ils en auront été requis, sous peine d'amende,

skog å upodlingsmark 22:10. 8. — D:o d:o upodlingsmark utan skog 16:32. — samt för samma widd skog å oduglig mark, en tredjedel af uphuggen och samnad weds här gångbara wärde, efter wid graderingen anställd pröfning. Skolandes det i öfrigt ankomma på hwar och en af de Höga Magternes Egit bepröfwande, huruwida ägarne till den sålunda dem frångångne öfwerlopps-jorden, må få behålla den derföre erhållna köpeskillingen, eller undfå någon annan deremot swarande ersättning.

För de Holmar i Elfwarne, som, efter det sålunda werkstälde skiftet och utbytet, kunna öfwerblifwa inom det främmande området, och wid hwilkas nyttjo-rätt hwardera Magtens undersåtare äro försäkrade, skall den uti Fjerde Momentet af Andra Artikeln i Gränse-Reglerings-Tractaten stadgade årliga afgift, erläggas inom den deruti utsatta tiden, och böra, till winnande af nödig ordning och rättelse derwid, wederbörande Chefer för Landtmätarne, efter skiftets slut, öfwer dessa Holmar uprätta noggranna förteckningar, jemte beskrifning, och desamma till riktigheten bestyrkte med deras namns undertecknande, öfwerlemnna till Landshöfdingarne i Gränse-Länen, för att wid den årliga Liquidationen tjena till efterrättelse.

Art. III.

På det en korrtare tid må kunna bestämmas för werkställigheten af ifrågavarande ägo-utbyten, komma alla twister Svenska och Ryska undersåtare emellan, som wid det skeende skiftet upstå, om ägande-rätten till den Jord, som skall gå i utbyte, att af dertill utaf de stridiga parterne å hwardera sidan utwalde trenne (3:ne) Compromissarier, inom en månads tid uptagas och afgöras; Ägande dessa Compromissarier, att efter afhörande ojäfwige wittnen, hwilka wid wite af till och med Femtio Daler Silfwermynt eller deremot swarande Swenskt Bancomynt,

jusqu'à la concurrence de cinquante Dalers en argent, ou une somme équivalente en Billets de Banque de Suède, ou en Roubles d'argent, et après avoir recueilli d'ailleurs, tous les éclaircissemens nécessaires, seront tenus d'examiner les dites causes et de les juger définitivement et sans appel; à la suite de quoi ce jugement définitif, rédigé par écrit, et signé par tous les Compromissaires, sera remis par la partie gagnante, aux Chefs des Arpenteurs, pour servir de règle, lors du partage général.

Si, parmi les Compromissaires, les avis se trouvent partagés, la pluralité des voix l'emportera; mais si les voix sont en nombre égal des deux côtés, on tirera au sort, pour décider la cause.

Art. IV.

Cet échange des propriétés sera terminé au plus tard, dans l'espace de trois années, par les Arpenteurs préposés à cet effet, et dont les Instructions, rédigées en langue Suédoise, seront remises à leurs Chefs, par les Gouverneurs des Provinces limitrophes, lesquelles Instructions, contenant l'exposé détaillé de tous les objets, dont doivent s'occuper les Arpenteurs, et munies de la signature et du cachet des Commissaires plénipotentiaires respectifs, seront ponctuellement suivies et observées, comme si elles étaient insérées mot à mot dans la présente Convention.

Art. V.

Tous les échanges et partages étant terminés et réglés, de manière, qu'il ne reste plus que le placement des bornes ou poteaux, les Chefs des Arpenteurs en avertiront les dits Gouverneurs de Province, qui en feront leurs rapports à leurs Gouvernemens respectifs, lesquels désigneront alors celui, ou ceux, qu'il Leur plaira de nommer, pour se rendre au commencement du mois de Juin Mil Huit Cent Vingt Trois dans la ville de Torneå, afin d'examiner les échanges, qui auront été exécutés, et au cas, qu'il se soit élevé des difficultés, relativement au partage, les dé-

och Rubel Silfwer, på skedd kallelse böra tillstädeskomma, samt efter inhemtande af all annan utredning, pröfwa och sluteligen afgöra merberörde twister, då deremot något klander icke får äga rum; hwarefter ett af Compromissarieerne skrifteligen författadt och af dem alla underskrifwet sluteligt Utslag af den vinnande parten kommer att tillställas Cheferne för Landtmätarne, för att wid skiftet tjena till efterrättelse.

Skulle Compromissarieerne emellan stridigheter upstå, skola flesta rösterna gälla; men om vota blifwa lika, skall lottkastning bestämma utslaget.

Art. IV.

Inom loppet af trenne (3)ne år, skall detta ägo-utbyte sist wara verkställt, af de å ömse sidor dertill utsedde Landtmätare, för hwilka nödig Instruction är uprättad, och kommer deras Chefer genom Landshöfdingarne i Gränse-orterne att tillställas; samt skall denna Instruction, som i de minsta delar innehåller de till Landtmätarnes befattning hörande ämnen, med ömsesidiga Commissariers underskrift och insegel försedd, tjena till efterrättelse, likasom wore den ordagrant i denna Convention intagen.

Art. V.

Sedan alla ägo-utbyten och skiften blifwit fulländade och så beredde, att utpålning å marken endast återstår, skola Cheferne för Landtmätarne inberätta detta förhållande till bemänte Landshöfdingar, hwilka åligger, att genast derom göra anmälan hos hwar sin Regering, som då will utse och förordna den eller de, som dertill kunna erhålla Nådigt updrag, att i början av Junii månad Ettusen-de Åttahundrade Tjugu Tre uti Torneå Stad sammanträffa, för att behörigen granska det verkställda utbytet, och i händelse stridigheter yppats angående sjelfwa skiftet, pröfwa

cider et prendre enfin des dispositions définitives, pour que le placement des dites bornes puisse être achevé avant la fin du mois d'Août de la dite année.

Art. VI.

Jusqu'à ce que le partage général et les échanges des propriétés en question, aient été achevés, et que les bornes ou poteaux soient placés, chaque propriétaire sera maintenu dans la possession et la jouissance paisible des bien fonds, qui lui appartenaient à la conclusion de la paix de Mil Huit Cent Neuf, abstraction faite cependant des propriétés, qui depuis cette époque, ont été dûement échangées ou aliénées; sans que les défenses, ou autres mesures des Autorités respectives y puissent mettre obstacle. Toute fois l'usu-fruit des propriétaires de forêts sur le territoire étranger, ne s'étendra pas au delà de ce qui sera nécessaire à leurs besoins domestiques.

Les autorités et fonctionnaires respectifs, auront à veiller scrupuleusement, à ce que chacun jouisse de ses droits, fondés sur les Lois et la présente Convention.

och afdömma desamma, samt lägga derwid den slutliga hand, att förenämnde utpålning å marken kan wara werkställd inom Augusti månads utgång samma år.

Art. VI.

Intilldess förenämnde skifte och ägo-utbyten för sig gått, samt utpålningen å marken blifwit werkställd, kommer hwar och en, att ostörd bibehållas wid begagnande af de ägor han wid Fredsslutet år Ettusende Åttahundrade Nio innehaft, så framt de ej derefter, genom laga köp, blifwit föryttrade eller utbytte, utan att derwid någre af wederbörande Embetsmän utsatte witesförbud, eller af dem widtagne andra åtgärder, må i wägen ligga. Dock få ägare till skog, å det främmande området, icke sträcka deras nyttjande rätt deraf, till större belopp, än husbehof.

Åliggandes det wederbörande Embets- och Tjenstemän häröfwer hafwa en noga wård, och strängeligen tillse, att hwar man får till godo njuta sina på Lag och denna Convention grundade rättigheter.

Lantmätarinstruktionen

§ 11. Innan med Egornes mätning och affattning begynnes, skola Landmätarne hwar i sit Skiftes-Lag, uti de församlade Jord-Egarnes närwaro, noga göra sig under rättade om de lägenheters beskaffenhet, hwilka wid det skeende utbytet böra komma ifråga, samt derwid iakttaga: at som inga andra, än sådane egor, bestående af åker och äng, samt sådan skog och utmark, hwilken till enskildta hemmans egare blifwit behörigen afwittrad (Torneå stad här utinnan inbegripen), äro utbyte underkastade, bör mätningen och graderingen icke heller sträcka sig till impedimenta, krono-allmänningar, och sådan jord, som Kronan till Bruk och Säg-werk emot recognition upplåtit, så framt ej sådan mark befinnes wara under Bergs-frälse-Rätt uppodlad (Kengis Bruk härutinnan

inbegripet). At då i allmänhet, inga andra frivilliga utbyten kunna för lagliga anses, och ifrån all beräkning uteslutas, än de, som före den 2:a octobr 1815 blifwit skrifteligen författade, och wid de härförinnan i afseende å ego-utbytet redan verkställde Landtmätareförrättningar anmälte, samt i Landtmätarnes Protocoll antecknade, skola äfven alla de sedermera ingångna Byten, likasom desse utaf de förstnämnde, hwilka dels angå sådane lägenheter som äro på ett så långt afstånd ifrån tillträdarne belägne, at någon nytta af dem icke kan wara at påräkna, dels ock upptaga framdeles jemkningar och ersättningar af Holm-egor m. m. för olaglige anses. Härför likwäl undantagne de utbyten, som ömsesides Jord-Egare innom Enontäkis, Muonioniska och Pajala eller Turtula församlingar, till och med Pello-by i Öfver Torneå sockn, skrifteligen afslutat, och hwilka i anseende till desse egors särskildta beskaffenhet, samt delegarnes spridda läge, må vinna behörigt afseende, oaktadt de icke innom den här äfvanföre utsatte tiden blifwit ingångne och anmälte, om Jord-Egarne å ömse sidor, med dem åtnöjas; dock at någon ego-blandning, eller oredighet i skiftet genom dem ej åstadkommes; Och at då, hwad Holmarne angår, inga andra af desse, komma ifråga, än de som tagit giltig gräs-wäxt, böra de uppgrundningar som ännu icke hunnit till äng förwandlas, således ifrån all beräkning afgå — utan at likwäl härigenom någon rubbning göres uti den rätt till slike uppgrundningar och deras förädlade, som hwardera Rikets undersåtare kunna sig förwärfwat till dem, som ligga innom egit område.

§ 15. Då egornes mätning och affattning å chartan, beskrifning och gradering blifwit fullbordad, böra Landtmätarne derom inberätta till Cheferne, hwilka det åligger, sammankalla Jord-Egarne, samt efter en noga granskning af det sålunda förrättade arbetet och sedan behörig rättelse skett, ej mindre i alt öfrigt, hwartill anledning kan finnas, än i de delar, hwilka warit underkastade Compromissariers yttrande, hafva wårdnad derå, at skiftet och utbytet företages och verkställs

i den ordning förenemnde Convention, samt Stor-Skifts-Författningarne stadga och föreskrifwa; Derwid ihågkommande: at ego-blandning och år-omgång å Holmarne först urskiljes, innan utbytet af Lägenheterne å fasta Landet för sig gått: at wid bristande wederlag för Lägenheter å fasta Landet, endast de Holmar må dertill användas, som ligga på samma sida om Riks Gränsen, der wederlaget saknas: At ömsesides Jord-Egares beqwämlighet så widt sig göra låter altid afses: at wederlag ej gifwes på längre afstånd än 2:ne högst 3:ne mil, derest förra häfden ej warit mera aflägsen, och at framför allt enskildt lidande på det högsta undwikes.

Deklaration den 26 september 1823 om fastställelse av riksgränsägotbytet

Deklarationen återges enligt lydelse på svenska i Sveriges och Norges traktater band X s. 217.

Deklaration af H.M. Konungens af Sverige och Norge och H.M. Kejsarens af Ryssland befullmäktigade Kommissarier, innehållande deras efter föregången granskning gjorda fastställelse af det jemlikt Gränsreglerings-Traktaten af den 20/8 november 1810 och Konventionen af den 17/5 januari 1821 verkställda egoutbytet å ömse sidor af svensk-finska gränsen. Torneå, 1823, september 26.

Jag Gustaf Peyron, Hans Majestäts Konungens af Sverige och Norrige befullmäktigade Commissarie, General-Adjutant, Öfverste för Westmanlands regemente, Chef för Konungens General-Adjutants för Arméens expedition och Riddare af Kongl. Svenska Swärdsorden, af Kejsarliga Ryska S:t Wladimirsordens tredje och S:t Annaeordens andra class samt af Kongl. Preussiska orden Pour le Merite, och Jag Herrman Wärnhjelm, Hans Majestäts Kejsarens af Ryssland befullmäktigade Commissarie, Landshöfdinge öfver Wasa län och Riddare af Kejsarliga S:t Annae ordens andra class, göre härmed veterligt: Att sedan wi, till underdånigste åttlydnad af de för oss i nåder utfärdade förordnanden sammanträdt här i Torneå stad för at behörigen granska det emellan Deras Majestäters ömsesides undersåtare, jemlikt Gränse-Reglerings-Traktaten af den 20/8 November 1810 och Conventionen af den 17/5 Januari 1821 wärkställdt ägo-utbytet, och vi enligt V art. uti högtberörde Convention pröfwat och afdömt de till vår handläggning anmälte stridigheter, och i öfrigt widtagit de åtgärder, som dertill hört och warit af särskildte omständigheter påkallade, på sätt de inför oss förda Protocoller och deruti intagna beslut utwisa, hvarefter utpålning af Jordägarnes skiften för sig gått, altså och då wi

jemväl med vår namnteckning försett de inför oss uppwiste acter eller instrument och chartor, hafwa wi härigenom velat förklara såsom wi ock nu förklare, detta ägo-utbyte fast och ståndande. Till yttermera visso warder detta med vår egenhändiga underskrift och insegels undersättande bekräftadt, som skedde i Torneå den 26 September år efter Christi börd det Ett tusende åttahundrade och på det tjugonde tredje.

Gust. Peyron. Herrman Wärnhjelm.
L.S. L.S.

Kommissariernas protokoll den 3 september 1823 med däri intagen kungörelse

Protokollet återges enligt originalet som förvaras hos svenska riksarkivet i Stockholm.

Den 3dje September

§. 31.

Oaktadt wederbörande Jord-ägare vid de särskildta sammanträden som blifwit hållne i Kollari och Matarengi Byar samt härstädes, erhållit underrättelse om hvad Deras Kongl och Keyserl Majistäters Commissarier ansett nödigt stadga och förordna angående rättighet för en och hvar att denna sommar begagna deras förra häfder m: m: på sätt de vid dessa tillfällen hållne protocoller och Beslut sådant närmare utwisa, hafwa likväl Herrar Commissarier aktat nödigt, att gifwa en större offentlighet åt förberörde Stadgande och i sådant afseende öfwerens kommit, om utfärdande af följande här ordagrant intagne

Kungörelse

Hans Maj:ts Konungens af Sverige och Norrige, och Hans Maj:ts Keysarens af Ryssland undertecknade Befullmäktigade Commissarier, hafwa wid granskningen af det nu wärkställte Ägoutbytet, emellan enskildte Jord-ägare på ömse sidor om Riksgränsen, under särskildta hållne sammanträden samt i enlighet med de derwid fattade Beslut och förde Protocoller till undvikande och aflägsnande af alla stridigheter Gränseboarne emellan funnit nödigt att stadga och förordna.

1mo Att Skogen på öarne inom Torneå Muonio och Kongämä Elfvar åtföljer innehafwarne af ängslägenheterne såsom enskildt egendom.

2do Att hwar och en äger denna sommar, begagna sine förra häfder.

3tie Att några insyningar eller anläggningar

till uppgrundningar icke af innehafwarne få ske wid sådane holmar, som komma att af dem besittas inom det främmande Området.

4to Att ägarne till slike holmar endast äro berättigade till marken och den deraf erhållande afkomst; men icke till fiskewattnet derinvides.

5to Att då utbytet endast sträckt sig till Jorden, hvar och en äger rättighet att borttaga och efter godtfinnande föryttra, de stugor, Lador, Bodar samt fiskeredskap och öfrige inrättningar af hvad namn och beskaffenhet de wara må, med undantag af de hägnader som kunna finnas å Jord som honom frångått; Dock att sådant sker inom ett år, räknat från denne dag, samt att inga andra hus än de som för inbergandet af grödan äro nödvändige, må upföras på sådane Holmar som ligga inom det främmande Området.

6to Som vid gäldande af Graderingsmännens Arfwode fråga upstått, angående ej mindre grunderne hvarefter det samma borde beräknas äntill huru stor del hvardera af Nationerne deruti åläge att deltaga, hafva undertecknade, ansett det wara mäst enligt med billighet och Rättwisa att denna afgift bestämdes i förhållande till hvar och en Jordägars inom hvarje skifteslag före utbytet innehafda uppskattade ägovidd, utan afseende derå, hvilken Nation en eller flere af de walde Graderingsmännen efter wärkställd lottning, tillhörde; I hvilket ändamål, behöriga förteckningar, som uptaga Jordägarnes förra häfder efter uppskattnings widd, böra af Wederbörande Landtmätare upprättas och kronobektente tillställas, förat tjena till grund, vid uppbörden och Liqviden af förberörde arfwoden.

Och på det okunnighet ej af någon må förebäras om hwad sålunda nu blifwit stadgat, varder detta wederbörande till efterrätt-

telse och behörigt iagttagande kungjort. Torneå den 3 September 1823.

Gust. Peyron. Herrman Wärnhjelm.

Ock som Herrar Commissarier ansåge ett skyndsamt meddelande utaf denna Kungörelse wara af största vikt, skulle ett exemplar deraf uti afgående bref expedieras till wederbörande Kronofogdar, förat genom deras derom vidtagande åtgärder fordorsammast befordras till offentligt uppläsande uti Gränse Socknarnes kyrkors, äfvensom wederbörande Landshöfdingar uti Uleåborgs och Norrbottens Höfdingedömen uti särskildt afgående skrifwelse hwarvid afskrift af Kungörelsen bifogas, underrättelse derom aflemnas.

Sedan anteknat blifwit att de Carlö Socknemäns på Keyserliga Ryska sidan, innehafvande hus, fiskeredskap och inrättningar å det af dem inom Svenska området ifrån uråldriga tider begagnade Malörns fiskareläge, äro jemwäl inbegripne uti det i 5te puncten af Kungörelsen meddelade stadgandet, åtskiljdes Herrar Commissarier.

1823 års förteckning över suveränitetsholmarna

Förteckningen återges efter originalet som förvaras hos landsarkivet i Härnösand (Norrbottnens läns landskontor volym 1 serie HA XVII).

Förteckning och Beskrifningar Öfver de Holmar som Kongl. Swenske och Kejsl. Ryske Jordägare komma hädanefter att begagna inom hwarandras Ägo-områden, emot erleggande af stadgad årlig Souverainetets afgift. År 1823.

Vid det emellan Konunga Riket Sverige och

Kejsardömet Ryssland afslutade Ägo Utbyte, hafva uti Riksgränsens Andra Skifteslag, i grund af 2dra Articl'n i Gränse Reglerings Tractaten af den 8/20 November 1810 och Conventionen af den 5/17 Januarii 1821 följande Holmar uti Gränse Elfven uppå Kongl. Svenska Sidan om Riksgränsen, emot Souverainetets Afgift, blifvit tilldelta nedan- antecknade Kejslerlige Ryske Undersäter och Jordägare, neml.

Ylinen Niittusaari belägen vid Kolari By

Innehåller Enligt Beskrifning- arne och Utbytes Acten Äng	Area	Upskatt- ning	Innehafves af följande Jordägare Kolari By: Hemt. Nr 4 Mäna, Henric Nr 5 Mäna Eric Nr 6 Thomas Simonsson Nr 7 Olof Nilsson Nr 9 Tiensuo Henric belägen vid Pello By innehafves af följande Jord- ägare, i Pello By Hemt. Nr 1 Saucko, Salomon Nr 2 Saucko, Joseph Nr 3 Kortetniemi, Pehr. 4 Purrain Eric 5 Mattila, Eric och Salomon 6 Niemi Olof 7 Niemi Michel 8 Mukka Michel 10 Jolma Olof 13 Tuoma Aron 14 Ero Assarias 17 Kyrö Johan 18 Kyrö Matts 21 Niva Carl 22 Niva Isaac 26 Vuopio Salomon belägen vid Pello By innehafves af Pello by Hemt. Nr 26 Vuopio Salomon
	22:21,750	5:23,959	
<i>Kylänsaari</i> Innehåller enligt Beskrifningen och Utbytes acten. Åker 19,000 5,456 Äng 97:7,562 9,20, 610	97:26,562	9:26,066	
<i>Leipionsaari</i> innehåller enligt Utbytes Ac- ten, Den Nora deln som Ryska Undersä- terne är tilldeld Äng	15,275	4,729	
Summa	120:31,587	15:22,754	

Anmärkning: Oaktadt Salomon Wuopio ensam är tillagd den del af Leipionsaari holme, som Ryske Undersäterne är tilldelt, bör han likväl icke ensam ansvara för Souverainetets Afgiften, utan bör den för Kylänsaari och Leipionsaari holmarne gemensamt utgöras af de Pello Byamän, hvilka för desse holmar finnas antecknade.

Torneå den 13:de September 1823.

Olof Lund G.R. Gahmberg

Förteckning på Svenske Jordägare hvilka äga Andel uti nedanstående Holmar inom Kejserliga Ryska Området, hvarföre Souverainetets afgift erlägges, nemligen

Byanamn	Hemmans-nummer.
	<i>uti Öfver Torneå Soken</i>
	<i>Luntanginsaari</i>
Kolare	1. Johan Huuki 2. Olof Huuki
	<i>Lombolosaari</i>
	4. Isaac Mäkitalo
	<i>Niitusaari</i>
Marjosaari	2. Gabriel Kiexi 3. Aron Kiexi
Kuivakangas	12. Hindrik Korvola 16. Änkan Eva Stina Aunis 17. Johan Perävaara 18. Johan Kohkoinin Matts Kohkoinen 19. Johan Muotka 20. Isaac Muotka 21. Johan Järvenaita Carl Gustaf Järvenaita 26. Carl Harju Pehr Hjetala 28. Fredrik Klemo 29. Hela Vuolo Hemman
Hapakylä	3. Hindrik Heikilä Olof Heikilä 4. Simon Simu 5. Anders Assola 9. Tureholms Lieutenants Boställe 10. Hindrik Rovainens Dotter 11. Carl Rovainen

Mickolansaari	1. Abraham Mickola
Ruskola	2. Salomon Karle 3. Carl Karle 4. Carl Lanto 5. Salomon Pjeti 6. Pehr Pelli 7. Michel Junti 8. Olof Grape 9. Michel Kauresvuopio
Alkula	1. Isaac Pudas 5. Hans Rova
Armassaari	1. Johan Karinen 2. Pehr Karinen 3. Pehr Nickulas 4. Änkan Ablona Nickulas
Helsingbyn	1. Isaac Carlsson Potila 2. Pehr Potila
Witsanjemi	1. Henric Knuti 2. Abraham Simu 3. Isaac Palonjemi 4. Abraham Heikinpjeti 5. Carl Wuolo Orgelnisten Gustaf Bucht 6. Henric Anundi 7. Pehr Aili 8. Esaias Barba 9. Isaac Palonjemi
Koivukylä	1. Pehr Johansson Lahti 2. Olof Olofsson Lahti 7. Johan Huukilä 8,9. Abraham Lamberi 11. Isaac Mattinheiki 12. Johan Mattinheiki 16. Johan Svahn 18. Erik Mörtberg 19. Salomon Mäiki 21. Isaac och Johan Pjetainen 22. Anders Gustaf Lassinanti 5. Salomon Sakari
Päckilä	
	<i>Bockholmen</i>
Kyrkoherde Bohlet	3. Lars Knuti Adam Knuti 4. Pehr Karle 5. Esaias Karle 6. Salomon Joki 7. Isaac Joki 8. Isaac Lax 9. Henric Erki 12. Enkan Anna Greta Kaisa 13. Pehr Kaisa 14. Jöns Kumpani 15. Hendrik Kumpani 16. Hendrik Ilink 18, 19. Olof Juvani 20. Isaac Kunni 21. Johan Kermunjemi
Witsanjemi	4. Abram Heikinpjeti 5. Carl Wuolo Organisten Gustaf Bucht

Koivukylä	13.	Johan och Isac Hjetanjemi	7.	Mikkel Hardeli	
	14.	Isac Juva	8.	Aron Hannu	
Packilä	3.	Carl Wuomajärf	9.	Henrik Mansika	
	4.	Pehr Wuomajärf	10.	Pehr Pietilä	
	6.	Johan Samuli			
		Johan Samelis Enka		<i>Hjetasaari</i>	
	7.	Michel Hardeli			
	8.	Aron Hannu	Niemis	6.	Salomon Joki
	9.	Henrik Mansika		7.	Isac Joki
	10.	Pehr Pietilä		14.	Jöns Kumpani
				15.	Henrik Kumpani
				18, 19.	Olof Juvani
		<i>Selkäsaari</i>		21.	Johan Kermunjemi
Matarengi	3.	Gastgifvaren Abram Mörtberg			<i>Puitumansaari</i>
	4.	Johan Mörtberg			
	5.	Johan Pieko			
	6.	Isac Pieko	Wittsanjemi	1.	Henrik Knuti
	7.	Isac Bucht		2.	Adam Simu
	8.	Nils Mattinen		3.	Isaac Palonjemi
		Isac Mattinen		4.	Abram Heikinpjeti
	9.	Anders Korpi		6.	Henric Anundi
Niemis	6.	Salomon Joki		7.	Pehr Aili
	7.	Isac Joki		8.	Esaias Barba
	14.	Jöns Kumpani		9.	Isaac Palovainio
	15.	Henrik Kumpani		10.	Johan Matojärvi
	18, 19.	Olof Juvani		11.	Isaac Matojärvi
	21.	Johan Kermunjemi			<i>uti Neder Torned Socken</i>
Armassaari	1.	Johan Karinen			
	2.	Pehr Karinen			
	3.	Pehr Nickulas	Korpikylä	1.	Hans Niva
	4.	Enkan Ablona Nickulas		4.	Johan Nilsson Pipping
Koivukylä	3.	Isac Kirkomäki		5.	Johan Olofsson Pipping
	4.	Olof Olofsson Olli		6.	Pehr Johansson Hullkoff
	5.	Olof Mickelsson Wälma		7.	Johan Stefansson Tuohea
	6.	Pehr Abramsson Ero		8.	Isaac Tuohea
	8, 9.	Abram Lamberg		9.	Adam Lauri
	10.	Pehr och Isac Juntika		10.	Jacob Suo
	11.	Isac Mattinheiki		11.	Johan Äijä
	12.	Johan Mattinheiki		12.	Johan Ollinen
	13.	Johan och Isac Hjetanjemi		13.	Isaac Anti
	14.	Isac Juva		14.	Olof Juso
	15.	Johan Juva		16, 17.	Isaac och Pehr Rova
	16.	Johan Svahn	Karungi	9.	Salomon Kangaranda
	18.	Erik Mörtberg	Kuckola	1.	Olof Johansson och
	19.	Salomon Mäki			Olof Michelsson Lähdet
	21.	Isac och Johan Pietainen		2.	Johan Lähdel
	22.	Anders Gustaf Lassinanti		10.	Samuel Nitunpitäjä
				11.	Johan Kertu
				12.	Johan Fräki
		<i>Apajasaari</i>		26.	Anders Winika
Ruskula	1.	Pehr Nikki		29.	Abraham Winika
	5.	Salomon Pieti		32.	Eric Anundi eller Lisa
	6.	Pehr Pelli		33.	Abraham Lisa
Koivukylä	14.	Isac Juva	Öfvervojakala	6.	Johan Majhannu
	15.	Johan Juva		7.	Hans Pohjanen
	16.	Johan Svahn		8.	Anders Karsiko
	21.	Isac och Johan Pietainen	Nedervojakala	1.	Michel Kucku
Päckilä	3.	Carl Wuomajärf		2.	Änkan Sara Kucku
	4.	Pehr Wuomajärf		3.	Anders Sammeli
	5.	Salomon Sakari		4.	Michel Sammeli
	6.	Johan Sameli		5.	Anders och Johan Kittilä
		Johan Samelis Enka		6.	Pehr Kittilä

7. Johan Benjamin
8. Johan Benjamin Lomaka
9. Abram Lomaka
10. Adam Selvä
11. Johan Selvä
12. Hindrik Palo
Mattila 7. Hendrik Sengelä
8. Johan Sengelä

uti Öfver Torneå Socken

Pappilanhjeta

- Koivukylä 1. Pehr Johansson Lahti
2. Olof Olofsson Lahti
4. Olof Olofsson Olli
5. Olof Michelsson Wällima
7. Johan Huukila
10. Pehr och Isaac Juntika
16. Johan Svan
17. Johan och Nils Petter
Mickonanti
20. Kapellans Bohlet
23. Isaac Grape eller Korpi
Hendrik Grape eller Korpi

Suomalaisensaari

- Koivukylä 3. Isaac Kirkomäcki
6. Pehr Abramsson Ero
8, 9. Abraham Lamberi
10. Pehr och Isaac Juntika
11. Isaac Mattinheiki
12. Johan Mattinheiki
13. Johan och Isaac Hjetanjemi
17. Johan och Nils Petter
Mickonanti
18. Eric Mörtberg
19. Salomon Mäcki
22. Anders Gustaf Lassinanti
23. Isaac Grape
Henric Grape

Kortetsaruka

- Koivukylä 7. Johan Huukila

Pappilanseltinge

- Koivukylä 20. Kapellans Bohlet

Wassikasaari

- Koivukylä 22. Anders Gustaf Lassinanti

Uti Nedertorneå Socken

Danskisaari

- Nedervojakala 5. Pehr Ersson Kittelä
Seitenkaari 1. Johan Ticku
2. Inkan Margareta Mäcki

Karesuando Socken

Nelivuopionsaari

- Mauno 1. Johan Olofsson Mämmi

Torneå den 4de September 1823

Olof Lund G.R. Gahnberg

Rätteligen extraheradt, betygar

Torneå d: 16 september 1823

C.P. Hollström

Förteckning på de Holmar uti Muonio Elf, hvilka Kejserliga Ryske Undersäterne äga och innehafva inom Kongl.ä Svenska Området uti Tredje Skifteslaget af Torneå Riksgräns, och för hvilka, enligt Herrar Riks Commissariers Beslut, den stadgade Souverainetets-afgiften kommer at erläggas av

Holmarnes
Namn.

Hem- Ägarnes Namn.
manet
N:o¹

*Muonioniska Församling.
Muonioniska By.*

A Ojasensaari

14. Pudas Johan
15. Ranta Nils
16. Pudas Joh: Henrson
17. Olli Johan
18. Johan Olli
19. Niemi Johan
20. Eric Niemi
21. Hjetanen N. Kolström
Dito Johan Öhrn
23. Mäcki Matts
24. Regina Henric

B Wixinsaari

1. Bäck Eric
2. Tapani Johan
3. Muotka Anders
4. Mattila Matts
5. Dito Pehr
6. Vuopio Matts
7. Dito Thomas
14. Pudas Johan
15. Ranta Nils
17. Olli Johan
19. Niemi Johan
21. Öhrn Johan
22. Lahtic Henric
24. Regina Henric

C Luhtasaari

20. Niemi Eric

¹ I originalet saknas denna rubrik och orden återupprepas i stället före varje nummer i förteckningen

D Saivohieta

E Koivusaari

F Iso-Saari

G Kuusisaari

H Alanensaari

I Alkulansaari

K Likasaaret

L Kulosaari

M Äjänraukansaari

N Kängäsaari

O Kesungisaari

P Hietasaari

Q Dito

R Dito

S Dito

T Tuomisaari

U Harrisaaari

W Hapanaasaari

X Pajusaari

Y Korkiasaari

Z Hietaputansaari

A^a Hietaputansaari

A^b Hietasaari

A^c Hietasaari

8. Purainen Ephraim

9. Kocko Johan

10. Dito Abraham

1. Bäck Eric

2. Tapani Johan

3. Muotka Anders

4. Mattila Mats

5. Dito Pehr

1. Bäck Eric

2. Tapani Johan

3. Muotka Anders

4. Mattila Mats

5. Dito Pehr

6. Vuopio Matts

7. Dito Thomas

8. Purainen Ephraim

9. Kocko Johan

10. Dito Abraham

1. Bäck Eric

2. Tapani Johan

3. Muotka Anders

7. Vuopio Thomas

12. Kätkässuando Matts

11. Kätkässuando Matts

12. Dito Johan

13. Dito

26. Dito Lars

13. Lars

Johan

11. Kätkässuando Matts

11. Dito Matts

12. Dito Johan

13. Dito Lars Claesson

26. Dito Lars Alatala

11. Matts Henriksson

12. Johan

13. Lars

12. Johan

13. Lars

Dito

Dito

Dito

12. Johan

11. Matts

26. Lars

11. Matts

12. Johan

17. Olli Johan

18. Dito

Dito

17. Olli Johan

14. Pudas Johan

15. Ranta Nils

16. Pudas Joh. Henriksson

18. Olli Johan

19. Niemi Johan

32. Niiva Johan

Prestböhlet, Hr Kyrkoherd. M Kolström

Dito Dito

A^d Keskinensaari

A^e Lantosaari

A^g Puurosaari

A^h Dito

Aⁱ Dito

A^k Keskinensaari

Torneå d: 4de September 1823.

Olof Lund

G.R. Gahmberg

14. Pudas Johan

16. Dito Joh. Henr:son

18. Olli Johan

15. Ranta Nils

14. Pudas Johan

15. Ranta Nils

16. Pudas Joh. Henr:son

19. Niemi Johan

20. Dito Eric

Muonioniska Prestgård.

Dito

Dito

Ketkessuando N:o 11. Matts

12. Johan

13. Lars

Aktuell förteckning över suveränitetsholmarna med arealuppgifter

A. Finska suveränitetsholmar inom svenskt område

Holme	Nutida namn (enligt 1956 års gränsöversyn)	Areal 1823, hektar		Areal 1935, hektar		skogs- mark	annan avrös- ningsjord	totalt
		äng	totalt	åker	äng			
Alkulansaari nr 1	Alkkulansaari	7,0037	7,8125	—	4,9210	2,7390	0,0300	7,6900
Likasaari nr 1	Likasaari	0,1311	0,1311	—	0,1820	—	—	0,1820
Kulosaari nr 1	Kulosaari	1,0114	1,1492	—	1,1400	—	—	1,1400
Äijäraukansaari nr 1	Äijäraukka	0,6171	1,0799	—	1,3700	—	—	1,3700
Hietasaari nr 3	Hietasaaret	0,1543	0,1543	—	0,1800	—	—	0,1800
Hietasaari nr 4	Hietasaaret	0,1543	0,1543	—	0,1350	—	—	0,1350
Hietasaari nr 5	Hietasaaret	0,0386	0,0386	—	0,0290	—	—	0,0290
Hietasaari nr 6	Hietasaaret	0,0231	0,0231	—	0,0170	—	—	0,0170
Tuomisaari nr 1	Tuomisaari	1,6275	1,6275	—	1,5400	—	—	1,5400
Kesungisaari nr 1	Uussaari	2,4220	2,9157	—	2,9980	0,0220	0,0300	3,0500
Harrisaari nr 1	Harrisaari	0,6093	1,7355	—	0,4090	1,4370	—	1,8460
Hapanensaari nr 1	Haapanäsaari	0,0540	0,0540	—	0,0450	—	—	0,0450
Pajusaari nr 1	Pajusaari	0,0926	0,0926	—	0,1240	—	—	0,1240
Käntäsaari nr 1	Kenttäsaari	2,0055	2,8848	—	3,0600	—	—	3,0600
Keskinsaari nr 2	Isosaari	7,1271	13,8685	—	12,4660	3,0320	0,0420	15,5400
Alainensaari nr 1	Alasaari	1,4347	2,2215	—	1,2620	0,5330	0,0950	1,8900
Kuusaari nr 1	Kuusaari	1,9129	8,4561	—	7,1660	1,5770	0,1070	8,8500
Isosaari nr 1	Isosaari	26,4334	144,4167	1,8360	97,1660	28,2350	24,7030	151,9400
Koivusaari nr 1	Koivusaari	2,1751	2,1751	—	2,3560	—	0,1340	2,4900
Saivohieta nr 1	Saivohieta	0,6094	0,6094	—	1,8510	—	1,7190	3,5700
Wixinsaari nr 1	Viikinsaari	20,7989	88,9112	—	71,3240	13,2640	4,2770	88,8650
Ojasensaari nr 1	Ojasensaari	30,3286	84,4249	0,7630	64,3320	6,1290	18,9860	90,2100
Luhisaari nr 1	Vasikkaniemi							
	Luhisaari	0,5168	0,5168	—	0,8420	—	—	0,8420
Hietasaari nr 1	Isompi Hietasaari	0,3471	0,3471	—	1,1700	—	0,0800	1,2500
Hietasaari nr 2	Pienempi Hietasaari	0,0154	0,0154	—	0,0650	—	—	0,0650
Korkisaari nr 1	Peltosaari (del av)	0,5284	0,6094	—	0,7190	0,0310	0,1130	0,8630
Hietaputansaari nr 1	Peltosaari (del av)	1,4347	3,8181	1,8700	2,3690	0,1620	0,0820	4,4830
Hietaputansaari nr 2	Peltosaari (del av)	2,0055	7,7849	—	6,6950	0,6730	0,2420	7,6100
Keskinsaari nr 1	Lantonsaari (del av)	1,1724	1,1724	—	1,0930	—	0,0160	1,1090
Lantonsaari nr 1	Lantonsaari (del av)	2,1674	2,3374	—	1,8850	—	0,2250	2,1100
Puurusaari nr 1	(utan namn, belägen norr om Iso Puuro- saari)	0,1890	0,1890	—	0,0820	—	—	0,0820
Puurusaari nr 2	Iso Puurosaari	0,7096	0,8678	—	0,6110	0,3230	0,0150	0,9490
Puurusaari nr 3	Viihä Puurusaari	0,0965	0,3163	—	0,1400	0,3350	0,0080	0,4830
Ylinnitijsaari nr 1	Väläsaari	12,1392	12,1392	0,3770	13,0360	0,1110	0,4310	13,9550
Kyläsaari nr 1	Kyläsaari	75,2817	(90,2) ¹	7,2490	57,5050	31,3100	1,2960	97,3600
Lepiosaari nr 1	Leipiösaari	0,2356	0,2356	—	0,4170	—	0,0130	0,4300
Summa		203,6	485,5	12,1	360,7	89,9	52,6	515,4 ²

¹ Vid riksgränsägutbytet redovisades endast arealen åker och äng. Totala arealen har erhållits genom grafisk arealberäkning på ägutbyteskartan.

² Härav utgjorde tilländningar vilka ännu ej vid uppmätningen år 1935 var föremål för hävd 5,5540 ha (0,9320 ha äng och 4,6220 ha avrösningsjord). Vidare konstaterades 1935 att utöver tabellens totalarealer för suveränitetsholmarna kom följande arealer bestående av nybildade holmar belägna i närheten av suveränitetsholmarna dock utan att vara föremål för hävd: äng 2,2350 ha, avrösningsjord 6,9590 ha, totalt 9,1940 ha.

B. Svenska suveränitetsholmar inom finskt område

Holme		Areal 1823, hektar		Areal 1927, hektar				
Namn enligt riks- gränsöutbytet 1823	Nutida namn (enligt 1956 års gränsöversyn)	äng	totalt	åker	äng	skogs- mark	annan mark	totalt
Nelivuopionsaari	Nilivuopionsaari	0,7698	0,7698	—	1,000	—	—	1,000
Luntanginsaari	Luntanginsaari	0,3425	0,3425	—	0,380	—	—	0,380
Lombolosaari	Lompolonsaari	0,2977	(0,75) ¹	—	0,572	0,193	0,300	1,065
Hietasaari	Hietasaari	5,6924	5,6924	—	137,437	—	1,643	145,180
Selkäsaari	Selkäsaari	87,8389	87,8389					
Pappilanhietä	Pappilanhietä	43,4104	43,4104					
Niitusaari	Niittysaari	113,3469	113,3469	—	116,203	4,311	2,569	123,083
Bockholmen	Pukkisaari	65,1156	65,1156	—	68,968	—	5,062	74,030
Puitumansaari	Puitamosaari	56,6310	56,6310	—	57,820	—	0,015	57,835
Wassikasaari	Vasikkasaari	0,6633	0,6633	—	0,342	—	—	0,342
Suomalaisensaari	Suomalainen	29,1871	29,1871	—	29,235	—	—	29,235
Apajasaari	Apajasaari	31,3622	31,3622	—	28,790	—	—	28,790
Pappilanseltingi	Pappilansältinki	10,6644	10,6644	—	12,257	—	0,995	13,252
Kortetsaruka	Huukkilanlika	2,0209	2,0209	—	2,877	—	—	2,877
Danskisaari	Tanskinsaari	15,5516	15,5516	0,814	17,883	0,270	1,113	20,080
Summa		462,9	463,3	0,8	473,8	4,8	17,8	497,1

¹ Totalarealen har beräknats grafiskt med ledning av 1823 års kartor, då uppgift i handlingarna endast finns an-
gående ängsmarkens omfattning.

Svensk fastighetsförteckning

Förteckning över svenska fastigheter med ägor på suveränitetsholmar inom fins kt område. Uppgifterna avser förhållandena den 1 juni år 1975

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Karesuando socken					
Samfällighet					
a		1,0000	1966	Nelivuoptionsaari	
Maunu 2:4 1/64 mantal					
2:5 1/64 mantal					
2:6 5/64 mantal					
2:7 5/128 mantal					
3:1 1/16 mantal					
4:2 1/16 mantal					
4:3 1/16 mantal					
5:1 9/256 mantal					
6:1 41/256 mantal					
Summa	17/32 mantal				
Pajala socken					
Enskilda ägor					
Huuki 1:2	182,3	0,1880	1910	Luntanginsaari	
Huuki 2:4	148,6	0,1880	1910	Luntanginsaari	
Kieksläisvaara 1:4	341,6	0,2730	1946	Lombolosuuri	
Övertorneå socken					
Enskilda ägor					
Haapakylä 7:2	109,5	0,8310	1910	Niitusaari	I förrättningsakterna benämns holmen Niitusaari även Pitkäaranta
Haapakylä 7:3	69,5	0,8300	1910	Niitusaari	
Haapakylä 8:11	43,7	0,8980	1952	Niitusaari	
Haapakylä 9:27	129,0	0,8709	1878	Niitusaari	
Haapakylä 9:4	63,2	0,3738	1878	Niitusaari	
Haapakylä 9:6	32,7	0,4190	1910	Niitusaari	
Haapakylä 11:1	553,8	1,5259	1878	Niitusaari	
Haapakylä 12:1	546,3	1,5347	1878	Niitusaari	
Haapakylä 13:13	320,8	3,1573	1905	Niitusaari	
Haapakylä 28:1	355,2	0,8240	1923	Niitusaari	

Fästighet Samfällighet	Fästighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Haapakylä 33:1	173,8	0,5350	1937	Niitusaari	
Haapakylä 34:1	182,9	1,0900	1937	Niitusaari	
Haapakylä 38:1	51,6	0,3820	1915	Selkäsaari	
Korva 2:1	452,6	0,7555	1877	Niitusaari	
Korva 3:1	420,6	0,7731	1877	Niitusaari	
Kuivakangas 21:6	67,0	0,5350	1927	Niitusaari	
Kuivakangas 24:10	66,0	0,2700	1940	Niitusaari	
Kuivakangas 25:7	70,2	0,2520	1895	Niitusaari	
Kuivakangas 25:8	66,9	0,1330	1895	Niitusaari	
Kuivakangas 30:2	128,1	0,1850	1923	Niitusaari	
Kuivakangas 30:5	38,1	0,1660	1923	Niitusaari	
Kuivakangas 31:3	76,5	0,3570	1917	Niitusaari	
Kuivakangas 31:4	73,2	0,3550	1917	Niitusaari	
Kuivakangas 31:7	51,3	0,4000	1930	Niitusaari	
Kuivakangas 32:5	125,0	0,4230	1925	Niitusaari	
Kuivakangas 32:6	29,4	0,4470	1925	Niitusaari	
Kuivakangas 33:2	104,6	0,6720	1893	Niitusaari	
Kuivakangas 34:1	263,8	0,9714	1879	Niitusaari	
Kuivakangas 36:1	350,8	2,4735	1879	Niitusaari	
Kuivakangas 37:5	155,7	0,4700	1937	Niitusaari	
Kuivakangas 38:6	35,6	0,1900	1912	Niitusaari	
Kuivakangas 38:7	25,0	0,0780	1912	Niitusaari	
Kuivakangas 38:8	26,0	0,0700	1912	Niitusaari	
Kuivakangas 39:2	59,6	0,0840	1895	Niitusaari	
Kuivakangas 39:3	49,6	0,0940	1895	Niitusaari	
Kuivakangas 40:2	66,4	0,4813	1879	Niitusaari	
Kuivakangas 78:1	111,8	0,3540	1893	Niitusaari	
Kyrköherdebolet 1:1	329,9	16,8767	1878	Bockholmen	
Matarengi 1:5	42,9	0,1140	1908	Selkäsaari	
Matarengi 1:7	37,5	0,1600	1908	Selkäsaari	
Matarengi 4:4	93,4	0,2020	1908	Selkäsaari	
Matarengi 4:5	25,5	0,0920	1908	Selkäsaari	
Matarengi 4:6	48,3	0,0900	1908	Selkäsaari	
Matarengi 4:7	31,1	0,0810	1908	Selkäsaari	
Matarengi 6:1	314,5	1,1653	1878	Selkäsaari	
Matarengi 8:3	55,8	0,4743	1878	Selkäsaari	
Matarengi 10:4	61,1	0,2780	1908	Selkäsaari	

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Matarengi 10:5	10,7	0,0400	1908	Selkäsaari	
Matarengi 10:6	43,6	0,0930	1908	Selkäsaari	
Matarengi 10:7	15,5	0,0500	1908	Selkäsaari	
Matarengi 13:10	1,1	1,1330	1941	Apajasaari	
Matarengi 13:20	1,2	1,2040	1949	Apajasaari	Fastigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme
Matarengi 15:1	159,4	1,0490	1878	Niitusaari	Fastigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme
Matarengi 22:1	1,5	1,5130	1951	Selkäsaari	
Matarengi 23:1	109,9	0,3680	1915	Selkäsaari	
Matarengi 28:1	564,9	0,5060	1878	Selkäsaari	
		0,5827	1878	Selkäsaari	
Ruskola 1:17	54,6	0,1940	1946	Niitusaari	
Ruskola 1:32	115,4	0,1957	1878	Niitusaari	
Ruskola 2:2	201,7	0,3610	1904	Niitusaari	
Ruskola 3:1	269,5	0,4064	1878	Niitusaari	
Ruskola 4:2	175,4	2,0204	1878	Niitusaari	
Ruskola 4:3	176,4	1,9807	1878	Niitusaari	
Ruskola 5:7	2,2	2,2000	1952	Apajasaari	Fastigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme
Ruskola 6:1	375,8	1,4554	1878	Niitusaari	
Ruskola 7:2	0,4	0,4000	1925	Niitusaari	Fastigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme
Ruskola 8:1	243,0	0,3773	1878	Niitusaari	
Ruskola 17:1	311,4	0,5480	1895	Niitusaari	
<i>Samfälligheter</i>					
<i>b</i>					
Haapakylä 8:1 1/64 mantal		0,1100	1923	Niitusaari	Samfälligheten utgöres av ett vattenområde inom holmen.
Haapakylä 8:12 2/64 mantal					
Haapakylä 28:1 3/64 mantal					
Summa	3/32 mantal				
<i>c</i>					
"En del hemman i Kuivakangas by"		0,2794	1879	Niitusaari	Samfälligheten utgöres av ett vattenområde inom holmen. Vid samfällighetens tillkomst — laga skiftet å byn — har ej preciserats vilka fastigheter som är delägare. Det torde dock få anses att delaktigheten tillkommer de fastigheter i Kuivakangas som angränsar vattenområdet
<i>d</i>					
Kuivakangas 52:1	50 %	0,2200	1951	Niitusaari	
Kuivakangas 53:1	50 %				

Fästighet Samfällighet	Fästighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
c		0,7970	1895	Niitusaari	Vid samfällighetens tillkomst därinom redovisat vattenområde om 0,0320 ha tillhör samfälligheten c
Kuivakangas 25:2 25 %					
Kuivakangas 25:4 25 %					
Kuivakangas 25:5 25 %					
Kuivakangas 25:6 25 %					
f		0,1390	1919	Niitusaari	
Kuivakangas 38:9 40 %					
Kuivakangas 38:10 40 %					
Kuivakangas 38:11 20 %					
Hietaniemi socken					
<i>Enskilda ägor</i>					
Alkkula 2:3	449,3	0,5659	1877	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Armasjärvi 4:1	258,9	4,1855	1877	Selkasaari	
Armasjärvi 5:2	52,9	1,6625	1877	Niitusaari	
Armasjärvi 5:3	64,5	0,3980	1910	Niitusaari	
Armasjärvi 5:4		0,5560	1910	Selkasaari	
Armasjärvi 5:5		0,4710	1910	Niitusaari	
Armasjärvi 5:6	61,0	0,5300	1910	Selkasaari	
Armasjärvi 5:7		0,4570	1910	Niitusaari	
Armasjärvi 5:8		0,6420	1910	Selkasaari	
Armasjärvi 5:9	63,4	0,4410	1910	Niitusaari	
Armasjärvi 6:3	133,3	0,6880	1910	Selkasaari	
Armasjärvi 17:1	188,9	0,2645	1877	Bockholmen	
Koivukylä 1:2	386,7	0,2733	1877	Bockholmen	
Koivukylä 1:3		1,7340	1917	Niitusaari	
Koivukylä 1:4	51,3	3,8130	1917	Selkasaari	
Koivukylä 1:5	17,4	0,7010	1917	Niitusaari	
Koivukylä 1:6	1,3	0,2430	1917	Niitusaari	
Koivukylä 1:7	1,3	0,0990	1917	Selkasaari	
Koivukylä 1:8	1,3	0,0570	1917	Selkasaari	
Koivukylä 1:9	1,3	0,0770	1917	Selkasaari	
Koivukylä 2:5	50,6	0,5410	1908	Selkasaari	
Koivukylä 2:6		0,3070	1908	Niitusaari	
Koivukylä 2:8	13,3	0,3420	1917	Selkasaari	
Koivukylä 2:9	13,7	0,1760	1917	Niitusaari	
Koivukylä 2:9	1,3	0,1060	1917	Selkasaari	

Fästighet Samfällighet	Fästighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Koivukylä 2:10	1,2	0,0430	1917	Selkäsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari. Fästigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme. Till skiftet på Selkäsaari hör dessutom inom detsamma belägen del om ca 0,06 ha av vattengöl. Avser den nutida holmen Kuussaari.
Koivukylä 2:11	1,2	0,0540	1917	Selkäsaari	
Koivukylä 5:30	3,2	3,2272	1968	Niitusaari	
Koivukylä 6:26	430,4	4,2048	1877	Selkäsaari	
		7,9363	1877	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari.
		1,7022	1877	Apajasaari	
		2,2796	1877	Pappilanseltingi	
Koivukylä 7:1	821,6	8,6230	1877	Pappilanseltingi	
		4,2992	1877	Pappilanhietä	Avser den nutida holmen Kuussaari.
Koivukylä 9:2	332,6	1,3430	1908	Selkäsaari	
		1,2010	1908	Niitusaari	
		0,4640	1908	Suomalaisensaari	
Koivukylä 9:3	311,4	2,0220	1908	Selkäsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari.
		1,3050	1908	Niitusaari	
		0,4610	1908	Suomalaisensaari	
Koivukylä 9:4	128,2	1,3360	1908	Selkäsaari	
		0,9970	1908	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari.
		0,4540	1908	Suomalaisensaari	
Koivukylä 10:1	288,6	4,1546	1877	Pappilanhietä	
		1,0322	1877	Suomalaisensaari	
		3,4732	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om 0,24 ha Därtill kommer del av vattengöl om 0,10 ha Därtill kommer del av vattengöl om 0,06 ha
Koivukylä 11:1	292,6	1,7886	1877	Selkäsaari	
		3,4327	1877	Bockholmen	
		2,5396	1877	Apajasaari	
Koivukylä 13:4	373,9	1,3930	1931	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,11 ha Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,02 ha Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,05 ha
		1,0640	1931	Niitusaari	
		1,7180	1931	Pappilanhietä	
		0,3320	1931	Apajasaari	
Koivukylä 14:3	308,4	1,2253	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,11 ha Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,02 ha Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,05 ha
		2,0680	1877	Bockholmen	
		1,8573	1877	Bockholmen	
Koivukylä 14:13	414,5	0,8470	1930	Niitusaari	
		0,9930	1930	Suomalaisensaari	
		0,4470	1930	Selkäsaari	
		1,1010	1930	Selkäsaari	

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Koivukylä 15:7	164,3	1,3725	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om ca 0,08 ha
Koivukylä 15:8	198,0	3,2100	1971	Suomalaisensaari	
		2,9800	1971	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		3,2800	1971	Selkäsaari	
Koivukylä 16:3	232,3	1,0500	1971	Selkäsaari	
		0,5750	1894	Selkäsaari	
		1,6250	1894	Selkäsaari	
		1,6580	1894	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		1,4940	1894	Suomalaisensaari	
Koivukylä 16:5	71,3	0,5530	1930	Selkäsaari	
		0,7700	1930	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,6090	1930	Suomalaisensaari	
Koivukylä 17:3	241,5	0,8800	1954	Selkäsaari	
Koivukylä 18:2	821,4	2,7160	1894	Selkäsaari	
		3,0960	1894	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		2,2316	1894	Suomalaisensaari	
Koivukylä 18:4	19,7	0,5840	1924	Selkäsaari	
		0,5840	1924	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,4290	1924	Suomalaisensaari	
Koivukylä 19:1	210,1	4,2154	1877	Pappilanhietä	
		3,5878	1877	Niutusaari	
		2,4365	1877	Kortetsaruka	Avser den nutida holmen Kuussaari
Koivukylä 20:2	314,0	1,5430	1913	Selkäsaari	Avser den nutida holmen Huukkilanliika
		1,1820	1913	Selkäsaari	
		0,6380	1913	Suomalaisensaari	
Koivukylä 20:3	271,9	1,6140	1913	Selkäsaari	
		1,2340	1913	Selkäsaari	
		0,6190	1913	Suomalaisensaari	
Koivukylä 24:3	166,2	4,0830	1919	Niutusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,9220	1919	Pappilanhietä	
Koivukylä 25:4	115,7	0,9730	1916	Selkäsaari	
		1,3210	1916	Selkäsaari	
		0,1293	1916	Suomalaisensaari	
Koivukylä 25:5	128,3	0,9840	1916	Suomalaisensaari	
Koivukylä 25:6	59,8	1,0970	1916	Suomalaisensaari	
Koivukylä 25:26	463,0	1,9080	1916	Selkäsaari	
		2,6390	1916	Selkäsaari	
		0,2627	1916	Suomalaisensaari	

Fästighet Samfällighet	Fästighets totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Koivukylä 36:I	325,8	2,9500	1952	Pappilanhietä	Avser den nutida holmen Kuussaari
Koivukylä 37:I	313,8	3,5960	1938	Pappilanhietä	
Koivukylä 40:I	205,9	2,7780	1938	Pappilanhietä	
Koivukylä 47:I	206,1	3,5400	1952	Niitusaari	
		2,0760	1908, 1917	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		2,5140	1908, 1917	Selkäsaari	
		1,7800	1938	Selkäsaari	
		4,8954	1954, 1960	Selkäsaari	
		0,5500	1943	Wasikasaari	
		1,5500	1943	Suomalaisensaari	
		1,0900	1943	Suomalaisensaari	
		16,0094	1877	Pappilanhietä	
		2,4842	1877	Suomalaisensaari	
		1,3620	1931	Selkäsaari	
		1,0260	1931	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		1,7090	1931	Pappilanhietä	
		0,3310	1931	Apajasaari	
		1,5814	1877	Puitumansaari	
		3,4990	1903	Bockholmen	
		0,4210	1903	Selkäsaari	
		0,5500	1903	Hietasaari	
		1,7800	1932	Bockholmen	
		0,4330	1932	Selkäsaari	
			1933	Hietasaari	
		1,7950	1932	Bockholmen	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,4420	1932	Selkäsaari	
				Hietasaari	
		3,0854	1877	Bockholmen	
		1,1089	1877	Selkäsaari	
				Hietasaari	
		1,0000	1917	Bockholmen	
		1,0200	1917	Bockholmen	
		0,6580	1939	Bockholmen	
		0,6620	1939	Bockholmen	
		0,7170	1914	Bockholmen	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,4370	1914	Bockholmen	
		2,7043	1877, 1948	Bockholmen	

Fästighet Samfällighet	Fästighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Niemis 18:30	74,3	0,4930	1913, 1970	Bockholmen	
Niemis 19:6	34,3	0,3440	1913	Bockholmen	
Niemis 19:7	46,8	0,3440	1913	Bockholmen	
Niemis 29:1	53,5	0,5460	1948	Bockholmen	
Niemis 30:1	491,1	0,7060	1914	Bockholmen	
Niemis 31:1	70,0	4,9410	1923	Selkäsaari	
		2,2010	1923, 1948	Hietasaari	
Niemis 35:1	270,9	1,2140	1907	Bockholmen	
Päikkilä 1:1	808,3	2,7213	1877	Bockholmen	
		2,2602	1877	Apajasaari	
Päikkilä 2:3	99,6	1,8700	1950	Apajasaari	
Päikkilä 2:4	108,3	2,4100	1950	Bockholmen	
Päikkilä 3:1	223,5	2,5299	1877	Bockholmen	
		1,7736	1877	Apajasaari	
Päikkilä 4:1	342,0	1,3919	1877	Bockholmen	
		1,3108	1877	Apajasaari	
Päikkilä 5:5	73,0	1,6600	1940	Bockholmen	
Päikkilä 6:2	175,1	1,7170	1912	Bockholmen	
		0,4370	1912	Apajasaari	
Päikkilä 6:3	40,8	0,4250	1912	Apajasaari	
Päikkilä 6:4	43,2	0,3780	1912	Apajasaari	
Päikkilä 7:2	85,8	1,7530	1896	Apajasaari	
		0,4420	1896	Niitusaari	
Päikkilä 7:3	31,4	0,6590	1896	Apajasaari	
		0,1420	1896	Niitusaari	
Päikkilä 7:4	32,6	0,6630	1896	Apajasaari	
		0,1430	1896	Niitusaari	
Päikkilä 7:5	34,1	0,6500	1896	Apajasaari	
		0,1760	1896	Niitusaari	
Päikkilä 8:1	86,8	0,3850	1949	Bockholmen	
		1,6050	1940	Apajasaari	
Päikkilä 9:1	44,6	1,4850	1950, 1954	Puitumansaari	
		0,3860	1912	Apajasaari	
Vitsaniemi 1:1	219,2	3,8567	1878	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		2,5246	1878	Puitumansaari	
Vitsaniemi 2:1		3,6654	1878	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		2,0636	1878	Puitumansaari	

Fästighet Samfällighet	Fästighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Vitsaniemi 3:2	182,0	0,2910	1916	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 3:4	79,1	1,3340	1916	Puitumansaari	
Vitsaniemi 3:7	27,1	1,4090	1916	Puitumansaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 3:8	27,0	0,6020	1916	Niitsaari	
Vitsaniemi 3:9	25,6	0,4190	1916	Puitumansaari	
Vitsaniemi 4:2	278,9	0,3680	1916	Puitumansaari	
Vitsaniemi 4:4	117,6	0,4670	1926	Bockholmen	
Vitsaniemi 4:5	33,3	1,7830	1926	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 5:4	66,4	0,8060	1926	Bockholmen	
Vitsaniemi 5:19	171,1	0,8260	1926	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 5:20	247,7	0,4010	1926	Bockholmen	
		0,9610	1926	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,4030	1926	Bockholmen	
		1,0780	1910	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,6170	1910	Puitumansaari	
		1,6570	1910	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,7530	1910	Puitumansaari	
		0,9730	1910	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		1,2400	1910	Bockholmen	
		0,3400	1910	Puitumansaari	
		0,7730	1910	Niitsaari	
Vitsaniemi 6:1	444,8	0,2310	1910	Puitumansaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		3,0448	1878	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		1,8415	1878	Puitumansaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,2730	1971	Puitumansaari	
		0,4860	1971	Puitumansaari	
Vitsaniemi 7:2	359,5	1,0040	1911	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 7:4	172,2	1,9260	1911	Puitumansaari	
Vitsaniemi 7:14	193,4	0,3620	1911	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,6460	1911	Puitumansaari	
		0,3560	1911	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,3580	1911	Puitumansaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		0,7430	1911	Niitsaari	
		0,7100	1911	Puitumansaari	
Vitsaniemi 8:1	512,3	2,5899	1878	Niitsaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		3,3763	1878	Puitumansaari	

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Vitsaniemi 9:2	244,6	1,6170	1903	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 9:6	73,9	2,0080	1903	Puitumansaari	
Vitsaniemi 9:7	36,1	0,8960	1928	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 10:16	61,5	1,0450	1928	Puitumansaari	
Vitsaniemi 10:17	131,8	0,4500	1937	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 10:19	67,1	0,5530	1937	Puitumansaari	
Vitsaniemi 13:2	453,6	0,4260	1936	Puitumansaari	
Vitsaniemi 13:11	131,5	1,6060	1928	Niitusaari	
Vitsaniemi 14:4	127,9	1,5190	1928	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 14:11	159,8	1,5010	1953	Niitusaari	
Vitsaniemi 14:4	127,9	1,6000	1953	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 14:11	159,8	0,2600	1953	Puitumansaari	
Vitsaniemi 14:12	35,5	0,6290	1925	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vitsaniemi 19:1	51,8	1,8503	1920	Puitumansaari	
Vuomajärvi 1:2	126,0	1,3540	1920	Niitusaari	
Vuomajärvi 1:5	184,1	2,8200	1952	Puitumansaari	
Vuomajärvi 1:10	317,5	1,9050	1952	Puitumansaari	
Vuomajärvi 2:3	155,7	0,6350	1961	Niitusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Vuomajärvi 2:5	254,2	0,4840	1937	Niitusaari	
Vuomajärvi 2:6	184,3	0,4720	1937	Puitumansaari	
Vuomajärvi 7:1	188,5	1,1880	1907	Apajasaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
Samfälligheter		0,7700	1907	Bockholmen	
Armasjärvi 7:3 75 %		1,0130	1907	Apajasaari	
Armasjärvi 17:1 25 %		0,7500	1907	Bockholmen	
Koivukylä 2:5 1/48 mantal		0,3380	1922	Bockholmen	
		0,3230	1922	Bockholmen	
		0,3240	1922	Bockholmen	
		0,3400	1922	Bockholmen	
		0,5200	1953	Bockholmen	
		0,1270	1908	Niitusaari	Vattenområde

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Koivukylä 2:6 105/11520					
Koivukylä 2:8 57/11520					
Koivukylä 2:9 7/11520					
Koivukylä 2:10 7/11520					
Koivukylä 2:11 7/11520					
Koivukylä 40:I 1497/11520					
Summa	1/6 mantal				
i					
Koivukylä 8:2 50 %		4,8131	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om 0,57 ha
Koivukylä 8:3 50 %		4,4482	1877	Niittusaari	Avser den nutida holmen Kuussaari
		1,0745	1877	Suomalaisensaari	
		<u>10,3358</u>			
j					
Koivukylä 12:2 50 %		3,1241	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om 0,22 ha
Koivukylä 12:3 50 %		3,2511	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om 0,33 ha
		2,7900	1877	Apajasaari	
		<u>9,1652</u>			
k					
Koivukylä 14:3 50 %		4,2595	1877	Suomalaisensaari	
Koivukylä 14:13 50 %					
l					
Koivukylä 17:2 50 %		1,7894	1877	Selkäsaari	Därtill kommer del av vattengöl om 0,14 ha
Koivukylä 17:3 50 %		2,0398	1877	Pappilanhietä	
		1,9428	1877	Suomalaisensaari	
		<u>5,7720</u>			
n					
Vuomajärvi 2:3 25 %		1,3240	1922	Apajasaari	Av arealen utgör 0,8200 vattenområde
Vuomajärvi 2:5 25 %					
Vuomajärvi 2:6 25 %					
Vuomajärvi 2:8 1,25 %					
Vuomajärvi 2:9 1,25 %					
Vuomajärvi 7:1 22,5 %					
Karl Gustavs socken					
Enskilda ägor					
Karungi 1:19	345,9	0,5490	1908	Puitumansaari	
Korpikylä 6:1	427,4	0,0591	1868	Puitumansaari	

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Korpikylä 8:3	192,4	0,5245	1868	Puitumansaari	
Korpikylä 9:1	177,4	0,2600	1868	Puitumansaari	
Korpikylä 11:2	223,3	0,9700	1924	Puitumansaari	
Korpikylä 11:3	126,6	0,4870	1924	Puitumansaari	
Korpikylä 11:4	116,6	0,5030	1924	Puitumansaari	
Korpikylä 14:7	86,2	0,3900	1929	Puitumansaari	
Korpikylä 14:6	73,6	0,4080	1910	Puitumansaari	
Korpikylä 15:3	129,0	0,4070	1906	Puitumansaari	
Korpikylä 16:2	320,0	0,8251	1868	Puitumansaari	
Korpikylä 17:2	243,4	0,6220	1901	Puitumansaari	
Korpikylä 17:3	253,8	0,6050	1901	Puitumansaari	
Korpikylä 18:4	216,1	0,9840	1944	Puitumansaari	
Korpikylä 32:1	182,4	1,1700	1951	Puitumansaari	
Korpikylä 35:1	271,3	0,3960	1906	Puitumansaari	
Kukkola 3:5	43,4	0,9860	1944	Puitumansaari	
Kukkola 14:15	44,8	0,3480	1924	Puitumansaari	
Kukkola 15:11	284,8	0,6700	1926	Puitumansaari	
Kukkola 16:1	357,7	0,4505	1867	Puitumansaari	
Kukkola 32:2	199,1	0,1064	1867	Puitumansaari	
Kukkola 35:2	167,4	0,9970	1911	Puitumansaari	
Kukkola 39:10	531,1	0,4790	1924	Puitumansaari	
Kukkola 68:1	70,8	0,1789	1867	Puitumansaari	
Kukkola 79:1	789,6	0,2240	1921	Puitumansaari	
Kukkola 79:1		0,2391	1867	Puitumansaari	
Samfälligheter					
Kukkola 66:1	27/256 mantal	0,2777	1867	Puitumansaari	
Keräsjänkää 11:1	5/256 mantal				
Summa	1/8 mantal	0,1100	1951	Puitumansaari	
Kukkola 17:7	50 %				
Kukkola 85:1	50 %				
Nedertorneå socken					
Enskilda ägor					
Mattila 17:1	200,6	0,1728	1861	Puitumansaari	

Fastighet Samfällighet	Fastighetens totalareal hektar	Areal på suv-holme, hektar	Arealupp- gift från år	Suveränitetsholme	Anmärkning
Mattila 23:1	282,7	0,1743	1861	Puitumansaari	
Nedre Vojakkala 7:4	66,7	0,7390	1912	Puitumansaari	
Nedre Vojakkala 9:2	129,4	0,9842	1864	Puitumansaari	
Nedre Vojakkala 12:1	432,3	1,2650	1864	Puitumansaari	
Nedre Vojakkala 17:1	437,6	7,8000	1934	Danskisaari	
Seskarö 1:17	186,4	2,3970	1939	Danskisaari	
Seskarö 1:18	130,6	2,3030	1939	Danskisaari	
Seskarö 2:11	173,9	3,0750	1914	Danskisaari	
Seskarö 2:12	30,1	1,0080	1914	Danskisaari	
Seskarö 2:13	24,9	1,0650	1914	Danskisaari	
Övre Vojakkala 1:1	337,9	0,6556	1870	Puitumansaari	
Övre Vojakkala 2:5	0,2	0,2320	1924, 1929	Puitumansaari	
Övre Vojakkala 3:1	651,2	0,2175	1870	Puitumansaari	
					Fastigheten omfattar endast mark på suveränitetsholme

Finns fastighetsutredning

Skifteslag	Kommun	By	Jordeboks- hemman	Reg.nr	Littera och nummer vid ägoutbytet	Littera vid storskifte	Första delningen och därvid bildade lagenheter	Holme till vilken nyttjorätt uppstod 1823
Andra	Pello	Pello	Alasaikko-oja	1	F 1	A	Klyvningsförrättning nr 2961, jordreg. 17.3.1916	11, 12, 13, 14, 15, 16 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Ylisaikko-oja	2	G 2	B	Styckningsförrättning nr 18984, jordreg. 6.11.1929	21, 22 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Korteniemi	3	H 3	C	Klyvningsförrättning nr 7308, jordreg. 2.12.1910	31, 32 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Puranen	4	I 4	D	Klyvningsförrättning nr 1791, avslutad 13.11.1866	41, 42 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mattila	5	K 5	F	Styckningsförrättning nr 29576, jordreg. 18.9.1935	51, 52, 53, 54 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mikko	6	M 7	G	Styckningsförrättning nr 18786, jordreg. 30.5.1929	61, 62 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Hannunjuntti	7	L 6	H	Klyvningsförrättning nr 3922, jordreg. 13.4.1920	71, 72, 73 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mukka	8	N 8	J	Styckningsförrättning nr 2836, jordreg. 10.11.1950	81, 82 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mäkiljoma	9	O 10	O	Klyvningsförrättning nr 3669, avslutad 13.3.1893	91, 92 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mäkituomas	12	R 13	R	Klyvningsförrättning nr 5082, jordreg. 14.10.1904	121, 122 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Lero	13	S 14	S	Styckningsförrättning nr 3351, jordreg. 16.4.1952	131, 132 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Rantakyro	16	Y 18	K	Klyvningsförrättning nr 2898, jordreg. 7.11.1914	162, 163 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Mäkiyry	17	X 17	L	Klyvningsförrättning nr 17775, jordreg. 27.10.1930	171, 172 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Lassila	18	Z 21	W	Styckningsförrättning nr 366, jordreg. 12.2.1952	181, 182 Kylansaari
Andra	Pello	Pello	Niva	19	AA 22	X	Styckningsförrättning nr 366, jordreg. 12.2.1952	191, 192 Kylansaari

Skifteslag	Kommun	By	Jordebokshemman	Reg.nr	Littera och nummer vid ägoutbytet	Littera vid storskifte	Första delningen och därvid bildade lägenheter	Holme till vilken nyttjorätt uppstod 1823
Andra	Pello	Pello	Wuopio	21	AC 26	Z	Klyvningsförrättning nr 4967, jordreg. 10.11.1904	21 ¹ , 21 ² Kylänsaari, Leiposaari
Andra	Kolari	Kolari	Moona	5	A 4	A	Klyvningsförrättning nr 28125, jordreg. 14.5.1936	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 510 Ylinen Niittysaari (Väyläsaari)
Andra	Kolari	Kolari	Pudas	6	B 5	B	Klyvningsförrättning nr 1313, jordreg. 26.10.1925	61, 62, 63, 64, 65, Ylinen Niittysaari
Andra	Kolari	Kolari	Tiensuu	7	E 9	F	Klyvningsförrättning nr 1785, jordreg. 4.4.1929	71, 72, 73, 74 Ylinen Niittysaari
Andra	Kolari	Kolari	Rautio	9	D 7	D	Klyvnings- och styckningsförrättning nr 16579, jordreg. 8.6.1932	91, 93, 94, 95, 96 Ylinen Niittysaari
Andra	Kolari	Kolari	Simu	10	C 6	C	Styckningsförrättning nr 12777, jordreg. 31.3.1927	101 Ylinen Niittysaari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Niva	4	AB 32	Ä	—	Hietaputaansaari (Aa)
Tredje	Muonio	Alamuonio	Alaniemi	5	T 19	R	Klyvningsförrättning nr 6380, jordreg. 8.10.1908	51, 52 Ojasensaari, Viikins- saari, Hietaputaan- saari (Aa), Lanton- saari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Yliniemi	6	U 20	Q	Klyvningsförrättning nr 183, jordreg. 10.9.1954	61, 62, 63, 64, 65 Ojasensaari, Luhta- saari, Lantonsaari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Regina	7	Z 24	X	Klyvningsförrättning nr 17751, jordreg. 17.6.1931	71, 72 Ojasensaari, Viiksin- saari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Mäki	8	Y 23	V	Klyvningsförrättning nr 6607, jordreg. 3.12.1927	81, 82, 83 Ojasensaari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Lahti	9	X 22	U	Klyvningsförrättning nr 25342, jordreg. 29.1.1937	91, 92 Viikinsaari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Hietanen	10	W 21	S	Klyvningsförrättning nr 7122, jordreg. 5.12.1910	101, 102 Ojasensaari, Viiksin- saari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Kolström	12	X 22	T	Klyvningsförrättning nr 439, jordreg. 2.10.1941	121, 122 Viikinsaari

Skifteslag	Kommun	By	Jordeboks- hemman	Reg.nr	Littera och nummer vid ägoutbytet	Littera vid storskifte	Första delningen och därvid bildade lägenheter	Holme till vilken nyttjorätt uppstod 1823
Tredje	Muonio	Alamuonio	Autio	13	AC 29	A (AA)	Klyvningsförrättning nr 2064, jordreg. 10.6.1954	Hietasaari (Ab), Hietasaari (Ac), Puurosaari (Ag, Ah, Ai)
Tredje	Muonio	Alamuonio	Olli	14	S 18	P	Klyvningsförrättning nr 6905, jordreg. 15.7.1914	Ojasensaari, Korkesaari, Hietaputaansaari (Z,Aa), Keskinensaari (Ad)
Tredje	Muonio	Alamuonio	Vuollo	15	R 17	O	Klyvningsförrättning nr 7483, jordreg. 8.12.1917	Ojasensaari, Viikinsaari, Korkesaari, Hietaputaansaari (Z)
Tredje	Muonio	Alamuonio	Pudas	16	O 14	L	Klyvningsförrättning nr 1811, jordreg. 4.2.1913	Ojasensaari, Viikinsaari, Hietaputaansaari (Aa), Keskinensaari (Ad), Lantonsaari
Tredje	Muonio	Alamuonio	Ranta	17	P 15	M	Klyvningsförrättning nr 11889, jordreg. 26.11.1927	Ojasensaari, Viikinsaari, Keskinensaari (Ad), Lantonsaari, Hietaputaansaari (i akten Ad, torde vara Aa)
Tredje	Muonio	Alamuonio	Anttila	18	Q 16	N	Klyvningsförrättning nr 5190, jordreg. 19.10.1905	Ojasensaari, Hietaputaansaari (Aa), Keskinensaari (Ad), Lantonsaari
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Muotka	3	C 3	C	Klyvningsförrättning nr 810, jordreg. 24.1.1913	Viikinsaari, Koivu- saari, Isosaari (F), Kuussaari
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Mäkikokko	4	K 10	K	Klyvningsförrättning nr 7121, jordreg. 5.12.1910	Isosaari (F), Saivohieta
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Rantakokko	5	I 9	I	Klyvningsförrättning nr 6630, jordreg. 15.12.1911	Isosaari (F), Saivohieta

Skifteslag	Kommun	By	Jordebokshemman	Reg.nr	Littera och nummer vid ägoutbytet	Littera vid storskifte	Första delningen och därvid bildade lägenheter	Holme till vilken nyttjorätt uppstod 1823
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Puranen	6	H 8	H	-	Isosaari (F), Saivohieta
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Alamattila	7	E 5	E	Stycknings- och klyvningsförrättning nr 21508, jordreg. 19.9.1933	Viiksinsaari, Koivusaari, Isosaari (F)
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Ylimattila	8	D 4	D	Styckningsförrättning nr 16049 mm., jordreg. 18.1.1928	Viiksinsaari, Koivusaari, Isosaari (F)
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Back	9	A 1	A	Klyvningsförrättning nr 7757, jordreg. 23.10.1912	Viiksinsaari, Koivusaari, Isosaari (F), Kuusaari
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Tapani	10	B 2	B	Klyvningsförrättning nr 7186, jordreg. 4.7.1914	Viiksinsaari, Koivusaari, Isosaari (F), Kuusaari
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Vuopio	11	F 6	F	Klyvningsförrättning nr 14648, jordreg. 7.11.1929	Viiksinsaari, Isosaari (F)
Tredje	Muonio	Ylimuonio	Ylitalo	12	G 7	G	Styckningsförrättning nr 6827, jordreg. 15.1.1957	Viiksinsaari, Isosaari (F), Kuusaari
Tredje	Muonio	Katkasavanto	Alatalo	1	AA 26	AA	Klyvningsförrättning nr 6993, jordreg. 29.12.1910	Alkkulansaari, Kenttäsaari, Harrisari
Tredje	Muonio	Katkasavanto	Vitikko	2	N 13	N	Klyvningsförrättning nr 2911, jordreg. 5.5.1953	Alkkulansaari, Likasaari, Kenttäsaari, Kesunginsaari, Hietasaari (P), Hietasaari (Q,R,S), Tuomisaari, Keskinensaari (Ak)
Tredje	Muonio	Katkasavanto	Vanhapiha	3	M 12	M	Klyvnings- och styckningsförrättning nr 5786, jordreg. 11.8.1962	Alkkulansaari, Alnensaari, Kulosaari, Kenttäsaari, Kesunginsaari, Hietasaari (P), Tuomisaari, Keskinensaari (Ak), Pajusaari

Skifteslag	Kommun	By	Jordebokshemman	Reg.nr	Littera och nummer vid ägoutbytet	Littera vid storskifte	Första delningen och därvid bildade lägenheter	Holme till vilken nyttjorätt uppstod 1823
Tredje	Muonio	Kätkäsuunto	Aidantausta	4	L 11	L	Klyvningsförrättning nr 1812, jordreg. 14.12.1915 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48	Alkulansaari, Äijäruukka, Kenttäsaari, Kesunginsaari, Harrisari, Huupansaari, Keskinensaari (Ak)

Anm.

I jordeböckerna (1830, 1845, 1875, 1905) finns följande anmärkningar angående suveränitetsholmarna i Id. Övertorneå socken. Obs. att fastigheternas nummer och även namn har ändrats sedan 1823.

1. "I följd af 2:dra artikeln i Gränsregleringstraktaten af den 8/20 November 1810 emellan Kejsaredömet Ryssland och Konungariket Sverige och Conventionen af den 5/17 Januarii 1821 har vid afslutadt ägoutbyte uti Riksgränsens andra skifteslag denna uti gränseelven uppå kongl. Svenska sidan belägna holme /*Kylänsaari*/ inmetallande en area af 97 tunne- 26,562 kappeland ... blifvit emot souveränitetsafgift tilldeladt åt innehafvarene inom Ryska området, af följande hemman inom Pello by, nemligen Yläsaukonoja No 1, Alasaaukonoja No 2, Puraime No 4, Matilla No 5. Yliniem No 6, Alaniemi No 7, Mukka No 8, Rantajolma No 10, Mäkituoma No 12, Ero No 13, Rantakyrö No 16, Mäkiyrö No 17, Lassila No 18, Niva No 19 och Wuopio No 21."

2. "I grund af äberopade traktat och convention /*se ovan*/ är norra delen af denna vid Pello by belägna holme i gränseelven å Svenska sidan /*Leipönsaari*/, utgörande i areal 15,275 kappeland ... upplåten till egarens af Wuopio hemman No 21 i denna sockens begagnande ..."

Utvärdering av holmarnas skyddsvärde samt förslag till skyddsåtgärder (Motsvarar bilaga 5 i 1974 års naturinventering)

Tabell: Utvärdering av holmarnas skyddsvärde samt förslag till skyddsåtgärder

Namn	Till- hör	Skogs- bruk	Slät- ter	Bete	Bebyggelse befintlig	Bebyggelse möjlig	Luft- liv	Land- skaps- bild	Kult.-veten- skaplig nv	Kult.-veten- skaplig nv Zoologisk
Nilvuopionsaari	F	0	1	0	0	0	0	1	1	(1)
Alkkulansaari m. fl.	S	0	1	1	0	1	1	2	1	Bj inv.
Keskinensaari, Alasaari	S	0	1	1	0	1	1	2	1	Bj inv.
Isosaari m. fl.	S	1	1	1	1	2	1	2	1	Bj inv.
Saivohieta	S	0	1	0	0	0	0	1	1	Bj inv.
Viikinsaari	S	1	1	1	0	1	1	2	1	Bj inv.
Ojansaari	S	1	1	1	0	1	1	2	2	Bj inv.
Luhasaari	S	0	1	0	0	0	0	1	1	Bj inv.
Peltosaari m. fl.	S	0	1	1	0	1	1	2	1	Bj inv.
Luntanginsaari	F	0	1	0	0	1	1	1	1	Bj inv.
Väylänsaari	S	0	1	1	0	1	0	1	1	Bj inv.
Lompolonsaari	F	0	1	0	0	1	1	1	2	Bj inv.
Kylänsaari	S	1	2	1	2	2	2	2	2	1
Leipiösaari	S	0	1	1	0	0	0	1	1	Bj inv.
Holmarna i Hietaniemiölet	F	0	2	1	0	1	1	2	2	Bj inv.
Tanskinsaari	F	0	1	1	2	2	1	1	1	Bj inv.

0 = inget intresse
1 = visst intresse
2 = starkt intresse

Förslag till åtgärder

Namn	Förslag till åtgärder
Nilivuoptionsaari	Kompletterande zoologisk inventering önskvärd. Kan ev. ingå i större fågelskyddsområde.
Alkkulansaari m fl	Skydd för landskapsbilden innefattande förbud mot avverkning och bebyggelse (15 o 19 §§ naturvårdslagen). Ev. landskapsvårdsåtgärder.
Keskinensaari, Alasaari	Skydd för landskapsbilden innefattande förbud mot avverkning och bebyggelse (15 o 19 §§ naturvårdslagen). Ev. landskapsvårdsåtgärder.
Isosaari m fl	Skydd för landskapsbilden innefattande förbud mot avverkning och bebyggelse (15 o 19 §§ naturvårdslagen). Ev. landskapsvårdsåtgärder.
Saivohieta	Bör ingå i generellt landskapskyddsområde (15 o 19 §§ naturvårdslagen) för Muonio älv inom Pajala kommun.
Viikinsaari	Bör utgöra naturreservat tillsammans med Ojasensaari.
Ojasensaari	Bör utgöra naturreservat. Holmen har värde som jämförelseobjekt. Undersökt av Cajander 1909.
Luhtasaari	Bör ingå i generellt landskapskyddsområde (15 o 19 §§ naturvårdslagen) för Muonio älv inom Pajala kommun.
Peltosaari m fl	Skydd för landskapsbilden innefattande förbud mot avverkning och bebyggelse (15 o 19 §§ naturvårdslagen). Ev. landskapsvårdsåtgärder.
Luntanginsaari	Skydd för landskapsbilden med förbud mot bebyggelse.
Väylänsaari	Skydd för landskapsbilden innefattande förbud mot bebyggelse och avverkning (15 o 19 §§ naturvårdslagen). Ev. landskapsvårdsåtgärder.
Lompolonsaari	Skydd för landskapsbilden med förbud mot avverkning och bebyggelse. Skydd för <i>Actaea erythrocarpa</i> -lokalen. Reservat.
Kylänsaari	Naturreservat bör bildas i enlighet med tidigare förslag från länsstyrelsen i Norrbottens län. Landskapsvårdsåtgärder. Ingår i 15 o 19 §§-område.
Leipiösaari	Ingår i strandskyddsområde (15 § naturvårdslagen). Bör kompletteras med förordnande jämlikt 19 § naturvårdslagen. Ev. landskapsvårdsåtgärder.

Holmarna i Hietaniemiselet

Tanskinsaari

Naturreservat syftande till att bibehålla hela ekosystemet opåverkat. Landskapsvårdsåtgärder.
Inga särskilda åtgärder. Markanvändning för jordbruksändamål eller bebyggelse kan accepteras.

Den svenska expropriationslagen (ExL)

1 Allmänt

Sedan den 1 januari 1973 gäller en ny expropriationslag (prop. 1972:109, CU 1972:34, rskr 1972:346, SFS 1972:719). Ytterligare bestämmelser om expropriation har meddelats i expropriationskungörelsen (1972:727).

Fastighet, som tillhör annan än staten, får tagas i anspråk genom expropriation enligt ExL med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt. Genom expropriation får även särskild rätt till fastighet upphävas eller begränsas, om rättigheten tillkommer annan än staten (1 kap. 1 §). I ExL förstås med särskild rätt till fastighet nyttjanderätt, servitut och rätt till elektrisk kraft samt liknande rätt (1 kap. 2 §).

Exproprieras fastighet med äganderätt, upphör sådan särskild rätt till fastigheten som tillkommit genom frivillig upplåtelse, om inte rättigheten skall lämnas orubbad på grund av förordnande i expropriationstillståndet eller överenskommelse som fastställts av domstolen. För sådant förordnande resp. sådan fastställelse av överenskommelse gäller särskilda förutsättningar till skydd för fastighetsborgenärerna. Annan särskild rätt till fastigheten än sådan som tillkommit genom frivillig upplåtelse består efter expropriationen, om ej annat har förordnats i expropriationstillståndet. Särskild rätt som tillkommer staten samt vägrätt som tillkommer annan än staten rubbas inte genom expropriation. Genom expropriationen upphör fastighetens ansvar för fordran. Detta gäller dock inte fordran som åtnjuter förmånsrätt enligt 6 § 1 förmånsrättslagen (1970:979), dvs. vissa s. k. reallaster bl. a. kronans fordran för avdikningslån och fordran på grund av fastighetsbildning (1 kap. 3 §).

Om särskild rätt till fastighet exproprieras eller rubbas genom expropriation gäller bestämmelserna om expropriation av fastig-

het i tillämpliga delar, om ej annat anges. Bestämmelserna i ExL om sakägare gäller ej innehavare av fordran för vilken fastigheten svarar (1 kap. 5 §).

I 2 kap. ExL anges de ändamål för vilka expropriation får ske.

2 Tillstånd till expropriation

Fråga om tillstånd till expropriation prövas av regeringen. Viss delegering kan ske (3 kap. 1 §). I expropriationstillstånd skall bestämmas viss tid inom vilken saken skall fullföljas genom ansökan om stämning till domstol. Föreligger särskilda skäl, kan tiden förlängas. Ansökan om förlängning skall göras före utgången av den löpande tidsfristen. Om fastighetsägaren visar att hans olägenhet av att expropriationsfrågan hålls öppen har ökat avsevärt, kan på hans begäran den bestämda tidsfristen förkortas. Om den som erhållit expropriationstillstånd inte har väckt talan inom den bestämda tiden, är tillståndet förfallet, såvida han inte inom samma tid har ansökt om förlängning av tidsfristen och ansökningen bifalles (3 kap. 6 §).

Har expropriationstillstånd meddelats beträffande del av fastighet och lider en återstående del av fastigheten synnerligt men genom expropriationen eller det sätt på vilket den exproprierade delen används, skall rätten förordna om expropriation av den del som lider sådant men om ägaren begär det. Skall endast del av fastighet exproprieras, har den exproprierande rätt till sådan utvidgning av expropriationen, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av den expropriationsersättning som tillkommer fastighetsägaren och denne inte har ett beaktansvärt intresse av att behålla den återstående delen av fastigheten (3 kap. 8 §).

3 Expropriationsersättningen

Expropriationsersättningen behandlas i 4 kap. ExL. För fastighet som exproprieras i sin helhet skall, i den mån ej annat följer av övriga ersättningsbestämmelser, betalas löseskilling med belopp som motsvarar fastighetens marknadsvärde. När en del av en fastighet exproprieras, skall erläggas intrångsersättning motsvarande den minskning av fastighetens marknadsvärde, som uppkommer genom expropriationen. Intrångsersättningen skall alltså motsvara skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före expropriationen och restfastighetens marknadsvärde efter expropriationen. Även annan ekonomisk skada som uppkommer för ägaren genom expropriationen skall ersättas. Expropriationsersättningen kan alltså utgå i form av tre olika ersättningsarter som betecknas löseskilling, intrångsersättning samt annan ersättning (4 kap. 1 § första stycket).

Vid bestämmande av expropriationsersättning skall hänsyn tas till åtagande av den exproprierande att utföra skadeförebyggande åtgärd, om åtagandet är av beskaffenhet att skäligen böra godtagas av den ersättningsberättigade (4 kap. 1 § andra stycket).

Enligt 4 kap. 2 § skall vid bestämmande av ersättning under vissa förutsättningar bortses från inverkan av expropriationsföretaget. Den s. k. influensregeln avser både positiv och negativ inverkan och ansluter till de grannelagsrättsliga ersättningsrekvisit som lagfästs i 30 § miljöskyddslagen (1969:387).

I 4 kap. 3 § finns den s. k. presumtionsregeln. Enligt denna skall vid bestämmande av löseskilling sådan ökning av fastighetens marknadsvärde av någon betydelse som ägt rum under tio år före ansökningsom expropriation — dock högst femton år före talans väckande vid domstol och enligt en särskild övergångsbestämmelse inte i något fall tidigare än från den 1 juli 1971 — räknas ägaren tillgodo endast i den mån det blir utrett att den beror på annat än förväntningar om ändring i markens tillåtna användningssätt. Regeln innebär dels en presumtion för att all värdeökning beror på förväntning-

ar om ändring i markens tillåtna användningssätt, dels att värdeökning på grund av sådana förväntningar inte skall ersättas. Endast i den mån presumptionen motbevisas utgår ersättning för den värdestegring som inträffat. Vid delexpropriation skall presumtionsregeln tillämpas i fråga om värdet före expropriationen.

Värderingen vid expropriation skall hänföras till förhållandena vid den tidpunkt då expropriationsmålet slutligt avgörs. Om tillträde har skett, skall hänsyn inte tas till sådan ändring i fastighetens värde som uppkommer därefter. Har höjning skett i allmänna prisläget efter tillträde skall ersättningen jämkas med hänsyn därtill (4 kap. 4 §).

Har åtgärd vidtagits i uppenbar avsikt att höja expropriationsersättningen, skall, om skäl föreligger till det, ersättningen bestämmas så som om åtgärden inte vidtagits. (4 kap. 5 §).

4 Förfarandet i expropriationsmål m. m.

Första domstol i expropriationsmål är fastighetsdomstol (5 kap. 1 §). Expropriationsmål upptages av den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen (5 kap. 2 §). Luleå tingsrätt är fastighetsdomstol för Norrbottens län enligt kungörelsen (1971:549) om fastighetsdomstol.

Sådant yrkande från den exproprierande eller sakägare som har samband med expropriationen men rör rättsförhållande som inte skall prövas enligt ExL får prövas i expropriationsmålet, om det är lämpligt (5 kap. 3 §).

Talan i expropriationsmål får väckas av den som har sökt eller erhållit tillstånd till expropriation. Har tillstånd meddelats och har fastigheten eller del därav tillträtts av den exproprierande, får även fastighetens ägare eller annan sakägare, vars rätt berörs av tillträdet, väcka talan (5 kap. 4 §).

Väcks talan av den exproprierande, skall han i stämningsansökningsuppgift 1. de omständigheter på vilka han grundar sin talan, 2. yrkande som framställs, 3. namn och adress på samtliga för honom kända sakägare, 4. den ersättning han erbjuder och

de omständigheter varpå erbjudandet grundas. 5. de skriftliga bevis han åberopar, 6. den tidpunkt då han önskar tillträda egendomen eller, om tillträde har skett, dagen för detta, 7. de omständigheter som betingar domstolens behörighet, om denna ej framgår av vad som annars anförs (5 kap. 5 §).

Fastighetsdomstolen skall, om ansökning- en gjorts av den exproprierande, utfärda stämning på fastighetsägaren och övriga kända sakägare. Stämning skall alltid utfärdas på okända sakägare, som möjligen finns. Bestämmelserna om kungörelsedelgivning i delgivningslagen (1970:428) äger därvid motsvarande tillämpning (5 kap. 6 §).

Fastighetsägaren, skall, även om han ej ansökt om stämning, uppge sakägare som är kända för honom. Underlåter han det utan giltigt skäl och uppstår skada för sakägare till följd av underlåtenheten, skall han ersätta skadan. Fastighetsdomstolen skall erinra honom härom (5 kap. 7 §).

Den exproprierande skall förete gravationsbevis beträffande fastigheten (5 kap. 9 §).

Innebär expropriation att fastighetsindelningen ändras skall den exproprierande överlämna karta med beskrivning över området i två exemplar till domstolen. Kartan och beskrivningen skall vara upprättade av fastighetsbildningsmyndigheten med motsvarande tillämpning av vad som är föreskrivet för fastighetsbildningsförrättning. Ny gräns skall vara utmärkt av fastighetsbildningsmyndigheten i enlighet med vad som är föreskrivet beträffande gräns som tillkommer genom fastighetsbildning (5 kap. 10 §).

Talan i expropriationsmål kan med laga verkan riktas mot den för vilken lagfart senast är beviljad eller sökt, även om denne före talans väckande har överlåtit fastigheten. Den till vilken fastigheten sålunda överlåtit har i målet samma ställning som om överlåtelsen skett under rättegången. Om tvist angående äganderätten är antecknad i fastighetsboken, kan talan riktas mot den som innehar fastigheten med äganderättsanspråk (5 kap. 11 §).

Fastighetsdomstolen skall under förbere-

delsen verka för att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som är lämplig med hänsyn till målets beskaffenhet. Därvid skall domstolen såvitt möjligt se till att onödig utredning icke förebringas i målet. Om det inte är uppenbart obehövt, skall fastighetsdomstolen så snart det kan ske genom särskilt beslut meddela parterna vilken utredning som enligt domstolens mening bör förebringas i målet (utredningsbeslut). Har utredningsbeslut meddelats beträffande viss del av målet, får nytt beslut i samma del meddelas endast om särskilda skäl föreligger (5 kap. 12 §).

Är det av väsentlig betydelse för den exproprierande, får domstolen genom beslut medge att egendom som skall avstås genom expropriation tillträds utan hinder av att expropriationen ej har blivit fullbordad (enkel förhandstillträde). Under samma förutsättning får domstolen genom dom medge att sådan egendom skall, innan lagakraftägande dom i fråga om expropriationsersättningen föreligger, övergå till den exproprierande med samma rätt som om expropriationen fullbordats (kvalificerat förhandstillträde). Om det inte är uppenbart att expropriationsersättningen blir obetydlig, skall domstolen på yrkande av fastighetsägaren eller annan sakägare, vars rätt berörs av tillträdet, som villkor för förhandstillträde föreskriva att den exproprierande utger förskott på den expropriationsersättning som slutligt fastställs (5 kap. 17 §).

Ersättning skall bestämmas särskilt för varje sakägare. Löseskilling, intrångsersättning och annan ersättning skall bestämmas var för sig. Avser expropriation samtliga delägares andel i samfällighet eller del av denna och finns för samfälligheten känd styrelse eller förvaltare med rätt att uppbära medel som härrör från samfälligheten, kan domstolen dock bestämma gemensam ersättning för delägarna i den mån nedsättning inte skall ske (5 kap. 23 §).

När fastighet exproprieras, skall domstolen uppskatta såväl fastighetens värde som värdet av särskild rätt som inte lämnas orubbad. Medför särskild rätt minskning av

värdet av fastighet som skall exproprieras, skall uppskattningen av fastighetens värde ske med hänsyn till den värdeminskning för fastigheten som rättigheten innebär. Skall ersättning utgå till innehavare av sådan särskild rätt och svarar fastigheten för beviljad eller sökt inteckning med bättre rätt, skall domstolen uppskatta även det värde fastigheten har utan den särskilda rättigheten (5 kap. 24 §).

Ersättning får inte bestämmas till högre belopp än den ersättningsberättigade har begärt. Besväras fastigheten av beviljad eller sökt inteckning, får dock löseskilling och intrångsersättning inte sättas lägre än som föranleds av 4 kap., om det ej är väsentligen utan betydelse för borgenärens rätt. Är parterna överens om storleken av löseskilling eller intrångsersättning, får domstolen meddela dom i enlighet därmed, om medgivande lämnats av samtliga borgenärer som har panträtt i fastigheten. Besväras fastigheten av gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande fordras dock ej av den för vars rätt domstolens avgörande är väsentligen utan betydelse (5 kap. 25 §).

Ersättning får inte bestämmas till lägre belopp än den exproprierande har erbjudit (5 kap. 26 §).

Ersättning skall bestämmas i pengar att betalas på en gång (5 kap. 27 §).

Löseskilling och intrångsersättning (men ej annan ersättning) betalas genom nedsättning hos länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen (6 kap. 1 §). Nedsättning skall inte ske, om fastigheten inte svarar för beviljad eller sökt inteckning eller om de borgenärer som har panträtt i fastigheten medgivit att ersättningen utbetalas till den ersättningsberättigade. Besväras fastigheten av gemensam inteckning, gäller vad som sagts nu endast om dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation föreligger. Medgivande fordras dock ej av den för vars rätt expropriationen är

väsentligen utan betydelse (6 kap. 2 §).

I samband med att domstolen bestämmer löseskilling och intrångsersättning skall den ange i vad mån nedsättning skall ske (6 kap. 3 §). Expropriationsersättning som inte skall nedsättas utbetalas till den ersättningsberättigade. Det åligger i så fall den exproprierande att hos länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen anmäla och därvid styrka att ersättningen har betalats (6 kap. 4 §).

Bestämmelserna i 6 kap. 1–4 §§ äger motsvarande tillämpning på förskott (6 kap. 5 §).

Expropriationsersättning skall nedsättas och anmälan skall ske inom tre månader från det att dom, som medfört att samtliga frågor i saken avgjorts, vunnit laga kraft. Har tillträde skett gäller en tid av en månad (6 kap. 7 §).

Expropriationen är fullbordad, när samtliga frågor i saken slutligt avgjorts och den exproprierande inom föreskriven tid har fullgjort vad som åligger honom enligt 6 kap. 1 och 4 §§. När expropriationen är fullbordad, har den exproprierande rätt att genast tillträda egendomen. Ändring av fastighetsindelningen på grund av expropriation sker, när expropriationen är fullbordad (6 kap. 9 §).

Nedsatta medel skall jämte upplupen ränta utbetalas av länsstyrelsen till den som är berättigad till medlen. Vid utbetalningen äger med vissa angivna avvikelser bestämmelserna om fördelning av köpeskilling för fast egendom som sålts på exekutiv auktion motsvarande tillämpning (6 kap. 18 §). Sammanträde för fördelningen hålls så snart det kan ske. Kallelse till sammanträdet sänds minst två veckor i förväg till fastighetsägaren, annan sakägare och kända innehavare av panträtt (6 kap. 19 §).

Den exproprierande skall svara för samtliga kostnader som uppkommit i målet vid fastighetsdomstolen och i ärendet om expropriationsersättningens fördelning, allt i den mån ej annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Har sakägare vid fastighetsdomstolen förebringat utredning i strid med utredningsbeslut, ersätts kostnaden för sådan

utredning endast i den mån utredningen haft betydelse för utgången i målet (7 kap. 1 §). I högre rätt svarar den exproprierande för sina egna kostnader och för kostnad, som uppkommit för motpart genom att den exproprierande fullföljt talan, i den mån ej annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. I övrigt gäller 18 kap. rättegångsbalken beträffande skyldigheten att svara för kostnad i högre rätt (7 kap. 3 §).

Om någon för expropriation vill upprätta karta över fastighet som annan äger eller annars undersöka fastigheten, får länsstyrelsen föreskriva att tillträde till fastigheten för sådan undersökning skall lämnas under viss tid (7 kap. 6 §).

Staten behöver inte ställa säkerhet enligt ExL (7 kap. 7 §).

När stämning utfärdas i expropriationsmål, skall fastighetsdomstolen skriftligen underrätta inskrivningsmyndigheten om målet för anteckning i fastighetsboken (8 § expropriationskungörelsen). Innebär expropriationen att fastighetsindelning ändras, skall domstolen när samtliga frågor i saken slutligt avgjorts till fastighetsregistermyndigheten utan dröjsmål lämna över dels karta och beskrivning som avses i 5 kap. 10 § ExL dels sådana utdrag av handlingarna i målet och domstolens dom att det av dem framgår vad expropriationen innebär. På kartan skall tecknas bevis att den legat till grund för expropriationen (12 § expropriationskungörelsen). När expropriationen har blivit fullbordad, skall länsstyrelsen genast underrätta inskrivningsmyndigheten härom. Innebär expropriationen att fastighetsindelningen ändras, skall underrättelse lämnas också till fastighetsregistermyndigheten. I fastighetsboken antecknas huruvida fastighet har tagits i anspråk med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt (14 § expropriationskungörelsen).

Den finska expropriationslagstiftningen

1 Allmänt

Finska expropriationslagen av den 14 juni 1898 (ExprL) utgör grundvalen för expropriation vid allmänt behov. För speciella ändamål som bostadsproduktion, försvar, naturskydd, fornminnesskydd o. d. finns det emellertid särskilda lagar. Dessa lagar innehåller ofta hänvisningar till den allmänna lagstiftningen vilken följaktligen har ett större användningsområde än som ursprungligen avsetts. De första expropriationsreglerna infördes i finsk lagstiftning genom 1734 års lag (BB 25:1). Sedermera uppkom en förordning år 1864 som i sin helhet reglerade expropriationssystemet och som i sin tur ersattes av nu gällande lag.

Expropriationslagen innehåller sex kapitel. Lagen har undergått smärre ändringar sedan den trädde i kraft. (Om förberedelserna för ny lagstiftning se avsnitt 6).

2 Expropriationsrätten

Lagen innehåller ingen direkt bestämmelse om vem som är berättigad att väcka fråga om expropriation (har expropriationsrätt). Där emot stadgas förpliktelse att underkasta sig expropriation och anges vissa villkor som bör uppfyllas för att erhålla expropriationstillstånd. Expropriation riktar sig följaktligen inte som rättighet gentemot ägaren av mark eller annan fast egendom utan brukar karakteriseras som ett anspråk gentemot staten att genomföra expropriationen. Egendomsrättsligt sett har expropriationen både extinktiv och konstitutiv verkan, emedan förfarandet i regel inte avser att överföra viss rättslig position som sådan. Tredjemäns rättigheter upprätthålls i regel inte.

Expropriation kan gälla endast fast egendom (fastighet eller del därav). Plikten att avstå fast egendom gäller ägaren eller innehavaren då allmänt behov så kräver. Expropriationen kan även omfatta blott en inskrän-

ning i nyttjanderätten av fast egendom. I gengäld skall full ersättning erläggas. Det har även stadgats att då expropriationen innebär blott en inskränkning i nyttjanderätten, detta kan ske även för en viss tid. Mot ägarens eller innehavarens vilja får en inskränkning inte utsträckas över en längre tid än fyra år. I ett dylikt fall bör man alltså under denna tid anhålla om eventuellt expropriationstillstånd om inskränkningen skall vara bestående. En övergående inskränkning är inte heller tillåten om fastighetens beskaffenhet därigenom väsentligen förändras eller dess bruk för sitt ändamål förhindras (2 § ExprL).

3 Expropriationsförfarandet

Expropriationsförfarandet har till uppgift att å ena sidan fastställa expropriationsrättens innehåll och å andra sidan bestämma grunderna för ersättningens beräkning och dess storlek.

Enligt gällande rätt tillkommer expropriationsrätten det offentliga eller fysiska och juridiska personer (1,7 §§), om dessa kan påvisa ett allmänt behov av expropriation. Därutöver krävs att expropriationstillstånd har utfärdats av statsrådet eller i vissa smärre fall av länsstyrelsen (3–4 §§). Enligt vissa speciallagar kan tillståndsproceduren falla bort, emedan tillstånd att utföra visst företag enligt sagda lagar kan innebära även rätt att inlösa annans egendom (t. ex. enligt byggnads-, väg- och vattenlagstiftningen). Enligt ExprL däremot uppkommer expropriationsrätten först efter det att tillstånd beviljats.

Redan i förfarandets första skede, dvs. vid behandlingen av tillståndsansökan garanteras tredjemäns rättsskydd genom en bestämmelse att fastighetsägaren eller innehavaren i fråga skall höras innan ärendet avgörs. Detta gäller dock inte då expropriationstillståndet inte avser bestämd fastighet eller del därav. ExprL innehåller inga bestämmelser

om hur tillståndsförfarandet skall genomföras. I varje fall kan beslutet överklagas enligt allmänna förvaltningsrättsliga regler (se lagen om förvaltningsbesvär 24 mars 1950). Som besvärinstans fungerar då högsta förvaltningsdomstolen. Lagen innehåller inga bestämmelser om hur det allmänna behovet skall definieras. Man har ansett att nyttan inte behöver tillkomma staten. I praktiken brukar man som andra typiska fall nämna kommunen som kan få expropriationstillstånd för hamn eller skola, kyrkan för begravningsplats, privatföretag för järnväg.

I regel får tillstånd för expropriation inte omfatta ett större område än som anses nödvändigt för ändamålet (jfr 23 §). Detta innebär att expropriation är att betrakta som ett undantag och att rätten till egendom skall bibehållas så långt som möjligt. Därför kan i stället för ansökt inlösen även blott nyttjanderätt beviljas (2 §).

Samtidigt som tillståndet ges skall också en tidsfrist utsättas inom vilken ansökan om expropriationsförfarandets inledande skall göras. Om inte denna tidsfrist beaktas går rätten till expropriation förlorad.

Efter det att tillstånd beviljats skall å statens vägnar vederbörande myndighet eller annan berättigad person skriftligen anhålla om expropriationsförfarandets inledande (18 §). Till ansökan bör bifogas en viss utredning angående den fasta egendomens läge och gränser samt uppgifter om ägandeförhållandena och in-teckningarna. Inlämnandet av sagda informationer är i viss mån beroende av huruvida området är slutgiltigt bestämt (18.1). Om området som avses för expropriation inte ännu är bestämt, skall gränserna först utstakas varefter utredningen och uppgifterna framläggas hos expropriationsmyndigheten (18.2).

Länsstyrelsen förordnar lantmätare att utstaka det för expropriation avsedda området samt att upprätta karta och beskrivning (19 §). Sökanden skall underrättas om tid och ort för förrättningen. Jordägare och andra innehavare av rättigheter skall genom kungörelse uppmanas att närvara vid förrätt-

ningen. Utstakningen sker i princip enligt vad som blivit bestämt i expropriationstillståndet (19.3). Anmärkningar angående förrättningen skall framställas skriftligen hos länsstyrelsen efter det att förrättningen avslutats. Tillträdaren kan dessutom själv åta sig att ombesörja att förrättningen genomförs. Utstakningen, kartläggningen och beskrivningen kan då anförtros lantmätare eller annan sakkunnig. Ett dylikt förfaringssätt anses giltigt såframt tillträdaren kan visa att samtliga sakägare godtagit förrättningen (21 §). Då parterna kommit överens om ersättningen eller när ärendet först behandlats i expropriationsförrättning kommer ansökan upp till behandling i länsstyrelsen.

Parterna kan fritt enas om ersättningen. Om så skett uppmanar länsstyrelsen genom kungörelse de okända rättsägarna att eventuellt motsätta sig överenskommelsen eller att göra anspråk på ersättning. Detta skall ske inom 60 dagar efter det att kungörelsen publicerats i allmänna tidningar i den ordning som närmare bestäms i 24.2 ExprL (jfr Kungörelselagen 34/1925). Motsätter sig ingen överenskommelsen stadfäster länsstyrelsen denna genom utslag. Däri anges också områdets gränser (24 §). Ett sådant utslag har samma rättsliga verkan som ett utslag efter expropriationsförrättning.

För bestämmandet av expropriationsvillkoren i de fall man inte kommit överens om ersättningsbeloppet eller när länsstyrelsen inte har stadfäst överenskommelsen behandlas ärendet i en speciell förrättning. För detta ändamål tillsätter länsstyrelsen en expropriationsnämnd (26–29 §§). Nämnden består av en av länsstyrelsen utsedd ordförande, två ledamöter som väljs av häradshövdingen eller rådstuvurätten och två som utses av resp. part. Om jäv gäller allmänna grundsatser (Rättegångsbalken 17 kap. 18 §; ExprL 32 §). Ersättningen för exproprierad egendom bör fastställas enligt högsta gängse pris (ExprL 8.1). Enligt t. ex. jordanskaffnings- och byggnadslagstiftningen skall ersättningen omfatta gängse pris, i lagen om inlösen av legoområde skäligt gängse pris. Vid bestämmandet av ersättningen enligt

ExprL skall dock inte övergående sänkning i prisförhållandena inverka på ersättningsbeloppet. Vid beräkningen av beloppet bör också tredjemäns nyttjanderätt och andra rättigheter beaktas. För denna regel gäller emellertid vissa undantag (ExprL 11.2).

Möjligheten att framdeles fördelaktigare använda egendom skall beaktas endast i den mån sådan möjlighet redan inverkar på gängse priset och inte beror på det företag för vilket expropriationen äger rum (8.2). I fall sådan möjlighet kommer i fråga är den inte bunden vid en viss tidsperiod; den s. k. tioårsregeln förekommer alltså inte i ExprL.

Föreskrifterna om förfarandet finns i 30–47 §§ ExprL. Som regel för beräkningen av ersättningen gäller att varje slag av skada och olägenhet skall beskrivas och värderas för sig. Nämndens uppdrag skall redovisas i ett protokoll som före avgörandet i länsstyrelsen skall delges sakägarna. Dessa är berättigade att inkomma med påminnelser till länsstyrelsen i anledning av protokollet (38.2).

I det följande skedet kommer protokoll in till länsstyrelsen för behandling. Protokollet granskas varefter länsstyrelsen i sitt utslag fastställer det område som skall avträdas (areal och gränser) och ersättningar samt fattar beslut även i andra frågor. Vad området beträffar kan länsstyrelsen avvika från nämndens förslag men i övrigt är den bunden vid den mening som nämndens flertal omfattat om inte speciella skäl föranleder avvikelse (38.2).

Utslaget ges efter anslag och utgivandet kungörs (40 §). Utom i ett speciellt fall som avses i 41 § kan ändring nås endast genom stämning till allmän domstol. Stämning skall meddelas motparten i stad inom sex månader efter det utslaget givits och på landet senast till det lagtima ting som efter sagda tids förlopp först infaller (42 §). Om innehavare av rättighet inför domstol utökar sina anspråk, har motparten rätt till talan för ändring av ersättningsbeloppet oberoende av om påminnelse gjorts eller inte.

För oförutsedda skador har ägare eller innehavare av fastighet rätt att kräva ersätt-

ning inom tio år efter det att den störande anläggningen blivit färdig (43 §).

Orten där fastigheten är belägen avgör vilken underrätt som är behörig att handlägga expropriationsärenden. Rättsmedlen är de normala (hovrätt, högsta domstolen).

Kostnaderna erläggs av tillträdaren då det gäller undersöknings-, värderings- och andra kostnader inför länsstyrelsen. Dessa fastställs samtidigt med huvudsaken och de kan genom stämning komma under domstolens prövning (46 §). Även vid domstol kan avträdaren få ersättning för sina kostnader efter prövning (46.3).

4 Särskilda bestämmelser

Huvudreglerna om ersättningens gäldande finns i 48–52 §§ ExprL. Dessa har till uppgift att å ena sidan tillfredsställa egendomens ägare och eventuella innehavare av inteckning och andra rättigheter, å andra sidan att bestämma tidpunkten för tillträdet av det exproprierade området. I de fall ersättningen inte utgår som årlig avgift skall ersättningen erläggas inom tre månader efter det att expropriationsutslaget utfärdats. Underlåtes detta går expropriationsrätten förlorad (48.1).

I de fall säkerhet krävs av länsstyrelsen skall denna ställas under samma tid. Säkerhet kan inte fordras av staten och även kommun kan i vissa mindre viktiga fall befrias från att ställa säkerhet (69 §).

För att säkerställa inteckningshavarens o. d. rätt skall ersättningen till ägaren nedsättas. Till ersättning har de berättigade samma rätt som till fastigheten. Detta gäller också säljarens rätt till obetald köpeskilling (50 §). Vid behov fördelas det nedsatta beloppet enligt de regler som gäller för utmätt fast egendoms försäljning (5 kap. utsökningslagen). Särskilda bestämmelser gäller för de fall att ersättningsbeloppet eller rätten till detta inte har bestämts slutgiltigt (48.2, 49, 52 §§).

När innehavaren av expropriationsrätt har fullföljt sin betalningsplikt enligt 48 § får egendomen tillträdas. Tillträdaren anses då bli ägare och området vara fritt från enskilda

rättigheter (extinktivt fäng). Ett undantag utgör rätt till väg som inte med rättsägarens samtycke inlösts (53.1).

För allmänt behov avträtt område åtnjuter så länge det används för bestämt ändamål frihet från statliga och kommunala skatter och besvär (53.2).

När del av fastighet exproprierats skall det ännu i detta skede avrösas och kartläggas. Avskiljandet antecknas i jordregistret. Om ägaren av återstoden av fastigheten så kräver kan delarnas förhållande till jordebokshemmanet fastställas (54 §). Kostnaderna erläggs av tillträdaren.

ExprL innehåller även bestämmelser angående vissa speciella anordningar. 5 kap. gäller rätten att ta område i besittning fastän expropriationen inte ännu slutförts. Vanligtvis behövs därtill både expropriationsmyndighetens tillstånd och ägarens samtycke (57–63 §§). 6 kap. handlar om förberedande undersökningar för det företag som berättigar till expropriation. Skada och olägenhet skall ersättas och för undersökningarnas genomförande behövs tillstånd.

5 Återköpsrätt

I lagen föreskrivs i vilka fall återköp kan komma i fråga. Enligt JB 7 kap. hade delägare och granne under vissa förhållanden rätt att inlösa områden. Förutsättningarna för återköp enligt ExprL är (56 §) att 1) området inte längre behövs för det ändamål till vilket det ursprungligen exproprierades, 2) återköpet aktualiseras inom 20 år efter det att expropriationen slutfördes, 3) den som avträdde det exproprierade området fortfarande äger återstoden av lägenheten. Detsamma gäller dock även när återstoden innehas av sagda ägares arvingar.

ExprL bygger på principen att vid föryttning av exproprierat område under sagda förutsättningar den som övertagit området inom sagda 20-årsperiod bör tillkännage möjlighet till återköp. Detta kan ske antingen genom att den till återköp berättigade bevisligen underrättas eller, i vissa fall, även genom kungörelse i någon på orten allmänt

spridd tidning samt anslag på vederbörande kommuns anslagstavla.

6 Förslag till lag om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (Regeringens proposition 133 till 1974 års riksdag)

Lagberedningen har publicerat sitt förslag till proposition (justitieministeriets publ. 1/1973) vilket dock delvis avviker från innehållet här.

Förslaget omfattar en reformering av expropriationslagstiftningen i sin helhet. De viktigaste förändringarna gäller förfarandet och rätten till ersättning. De bestämmelser som avser förfarandet kommer troligen att antas av riksdagen; däremot verkar det i detta nu osannolikt att förslagets materiellrättsliga innehåll kommer att bli lag inom den närmaste framtiden. Förslaget består av bl. a. följande huvudavsnitt.

I. Allmänna bestämmelser. I stället för uttrycket "expropriation" används ordet "inlösen". Genom inlösen kan fast egendom eller ständig eller tidsbestämd särskild rättighet förvärvas; rätten att nyttja eller råda över fast egendom eller särskild rättighet begränsas varaktigt eller för viss tid; särskild rättighet upphäves. Inlösen får ske vid allmänt behov. Sökande kan även vara enskild sammanslutning som påvisar att allmänt behov kräver sådan inlösen samt att egendomen i fråga kommer att användas för detta ändamål. Lagen är inte tänkt att inverka på särskilda inlösningsgrunder.

II. Verkställighetsförfordnande. Förfarandet består av två huvuddelar, behandlingen av ansökan om verkställighetsförfordnande samt själva inlösningsförfattningen. Förfordnandet utfärdas av statsrådet eller i vissa fall av länsstyrelsen enligt uppdrag eller p. g. a. lag eller av annan förvaltningsmyndighet p. g. a. delegering.

Samtidigt med ansökan skall behörig utredning om behovet av inlösen företas och vederbörliga kartor och ritningar bifogas.

Om ägare av fast egendom och innehavare

av nyttjanderätt inte bevisligen har givit sitt samtycke skall behandlingen av ansökan delgivas. Terminen för att avge utlåtande i saken är mellan 14 och 60 dagar räknat från tidpunkten för ansökans delgivande. Detsamma kan gälla även kommun och specialmyndighet för miljövärden. Ansökningshandlingarna skall delgivas genom enskild eller offentlig delgivning. I vissa fall kan även andra än de ovan nämnda personerna och myndigheterna beredas tillfälle att framföra sin åsikt vid möte som ordnas i varje kommun.

När förordnande om verkställighet av inlösen meddelas skall i beslutet nämnas den egendom som inlösen avser. Beslutet skall genom tjänstebrev delges vissa myndigheter.

III. Inlösningsförrättningen utförs av en inlösningskommission vars ordförande och suppleant utses av statsrådet. Andra medlemmar i kommissionen är en förrättningsingenjör och två gode män. Den förra förordnas av lantmäterikontor, de senare kallas av ordföranden bland dem som valts till gode män vid skiftesförrättningar enligt lagen om skifte (604/51).

Inlösningsförrättningen består av en rad delförrättningar. Förrättningen delges i princip på samma sätt som delgivningen sker enligt lagen om skifte vid tvångsbyte av ägor (se L 52/75 213 §). Det åligger förrättningsingenjören att enligt ordförandens anvisning vidtaga förberedande åtgärder.

Föremålet för inlösen skall fastställas i överensstämmelse med verkställighetsförordnandet, dock så att mindre avvikelser får ske. Även nödig omkretsrågång skall verkställas.

Angående bibehållandet av särskild rättighet när äganderätt förvärvas genom inlösen föreslås en förändring gentemot nu gällande lag. Särskild rättighet kan bibehållas i inlösningsbeslutet, förutsatt att det kan ske utan att inlösenens syfte och fastighetsregister-systemets tydlighet äventyras. I andra fall skall i inlösningsbeslutet omnämnas hur rättigheterna berörs av inlösen.

Speciella regler föreslås för de fall att ägor splittras, rätt till väg går förlorad o. d. Dessa men kan avhjälpas genom utbyte av ägor mellan fastigheter. Dessutom kan ersättningsar utgå vilka i så fall bestäms vid inlösningsförrättningen.

IV. Ersättningsreglerna i propositionen är detaljerade. Vad ersättningsgrunderna beträffar gäller som regel att ägare av egendom är berättigad att få full ersättning (s. k. inlösningsersättning) för ekonomiska förluster till följd av inlösen. Denna ersättning utgörs av a) ersättning för föremål, b) ersättning för men och c) skadestånd. Ersättning för föremål bestäms enligt egendomens gängse värde. Vid bestämmande av gängse värde får sådan värdesförändring icke beaktas som beror på variation i utbudet eller på annan tillfällig orsak. Vidare gäller att om sökanden erhållit rätt till besittningstagande, förändring i egendomens värde som inträffat efter det att rätten erhållits lämnas utan avseende. Undantag finns för de fall att allmänna prisnivån skulle ha stigit.

Har företag för vars genomförande inlösen sker betydligt höjt eller sänkt värdet hos den egendom som inlöses, bestäms ersättningen så att den motsvarar det värde egendomen hade haft utan en sådan inverkan.

Enligt sjuårsregeln får viss stegring av värdet inte beaktas. Detta borde enligt förslaget gälla t. ex. när staten, kommun eller kommunförbund bildar bostadsområde och därmed sammanhörande samhällsbyggnader utförs eller egendom förvärvas i sammanhang med stads- och byggnadsplaneringen. Under sju år (enligt lagberedningen: tio år) före inlösenens anhängiggörande får alltså en stegring av värdet på egendomen inte beaktas såvitt den beror på förväntningar om ändring i markens tillåtna användningssätt.

Belastas den egendom som inlöses av en särskild rättighet skall denna beaktas när egendomens värde bestäms. Arbeten som utförts utan att ägaren varit förpliktad därtill beaktas dock inte.

Ersättning för men utgår då en del av en och samma person tillhörig egendom inlöses

och användningen av återstoden varaktigt försvåras genom inlösen eller företaget.

All ersättning kan jämkas då den till ersättning berättigade drar nytta av företaget.

Skadestånd kan utgå för förluster och kostnader som uppstår t. ex. på grund av flyttning eller avbrott i idkande av näring. Om annan än den vars egendom eller rättighet inlöses lider skada kan denna ersättas om detta är skäligt med hänsyn till förhållandena.

Sagda föreslagna regler gäller inte oförutsedd skada. Rätt till full ersättning för skada på fastigheter i omgivningen består om skadan uppkommit innan tio år förflutit från avkunnandet av inlösningsbeslutet.

Ersättningsfrågorna prövas och avgörs på tjänstens vägnar.

Inlösningsförrättningen avslutas genom att inlösningsbeslut avkunnas och besvärshänvisning meddelas. Handlingarna sänds till lantmäterikontoret för granskning.

V. Speciella regler gäller utgivande av ersättning och besittningstagande av inlöst egendom. Om besittningstagande tillåts innan inlösningsbeslutet avkunnats och ersättningen erlagts kan sakägare yrka förskottersättning. Villkoren för ett förhandsbesittningstagande bestäms vid tillträdessyn.

7 Särskilt grundlagsskydd

Enligt 6 § regeringsformen åtnjuter äganderätten grundlagsskydd. Ingrepp i äganderätten genom expropriation kräver stöd av en lag som stiftats i samma ordning som grundlagen. Enligt 67 § riksdagsordningen kan grundlag stiftas eller ändras när minst två tredjedelar av de i riksdagen avgivna rösterna har godkänt lagen, sedan förslaget först behandlats i vanlig ordning.

Nordisk utredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshogskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbetsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Proving af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for sofarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbetsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Oresundsforbindelsen. I. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av "Nordens hus" i Reykjavik
4. Samarbeid mellom de tekniske hogskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdanning i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskadetrygdene i Norden

5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank
8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved Tælleinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966:2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966:3)
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna–Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonference 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppspapeter
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries

12. Pohjoismainen koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget
3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige
7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjälpstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde
16. Gränsöversenskommelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin valinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics, 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentupplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av forerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikersamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Øresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Co-operation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964

20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøvelosladdelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikkregler. Reviderat förslag
11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Roros
13. The Organisation of Nordic Co-operation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics, 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor, Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport
11. Samarbetet om ambulanstjänsten inom Nordkalotten
12. Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna
13. La coopération internordique dans une perspective européenne
14. Nordiska rådets verksamhet 1952–1970
15. Samordning av den nordiska semesterlagstiftningen
16. TV-konference i København
17. Rapport til Nordisk Ministerråd fra Organisationskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde

18. Nordisk transportöverenskommelse
19. Nordisk presse- og informationskonference
20. Nordisk statutsamling
21. Yearbook of Nordic Statistics, 1971 (Nordisk statistisk årsbok)

1972

1. Nordic Cooperation in a European Perspective
2. Forsorgerbegrepetts rolle i dagens samfund. Konferens 1972
3. Pressjuridiska lagar i Norden
4. Pressen och de finska invandrarna
5. Nordiska institutioner
6. Könroller och utbildning
7. Nordiskt TV-samarbete
8. Planer för kultursamarbetet åren 1973–1975
9. Nordel-rapport om planeringssamarbete och kraftutbyggnadsplaner
10. Seminarium för riksdagsjournalister i Norden
11. Nordisk statutsamling
12. Yearbook of Nordic Statistics, 1972 (Nordisk statistisk årsbok)

1973

1. Kommunalt samarbete över de nordiska riksgränserna
2. Nordiskt kontaktmannamøte i Mariehamn
3. Varedeklarasjonssamarbeid i Norden
4. Den nordiska allmänheten och det nordiska samarbetet 1973. Attitydundersökning
5. Nordisk miljöskyddskonvention
6. Nordisk pedagogisk specialutbildning av fysioterapeuter
7. Nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område
8. Övergripande mål för konsumentundervisning i skolan
9. Konferanse om arbeidsmarkedsforhold
10. Jämförelse mellan förmögenhetsbrotten i den svenska brottsbalken och den danska straffeloven
11. TV över gränserna
12. The Role of the Nordic Countries in European Cooperation
13. Möjligheter till nordiskt samarbete på förskolans område
14. Harmonisering av den obligatoriske engelskundervisning i de nordiske land
15. Oversikt over forsknings- og utviklingsarbeid som gjelder den obligatoriske engelsk-undervisning i de nordiske land
16. Oversikt over verneområder i Danmark, Finland, Norge og Sverige
17. Harmonisering av den obligatoriske undervisningen i matematik i de nordiska länderna
18. Nordiska hälsovårdshögskolan. Mål och riktlinjer för dess fortsatta verksamhet
19. Politik och journalistik. Journalistseminarium i Mariehamn
20. Le rôle des pays nordiques dans la coopération européenne
21. Upphovs rätt 1. Fotokopiering och bandinspelning särskilt inom undervisningsverksamhet
22. Framtida nordiskt samarbete på konsumentområdet
23. Nordisk statutsamling
24. Yearbook of Nordic Statistics, 1973 (Nordisk statistisk årsbok)

1974

1. Sverigefinnarna och deras organisationer
2. Naturorienterande ämnen i grundskolan i Norden, årskurserna 1-6
3. Forslag till Nordisk tentamensgyldighed
4. Grunnskolen i Norden
5. Spesialundervisning i Norden
6. Færoyene i Norden
7. Høyere utdanning av sykepleiere
8. Äldres integration i samhället
9. Kontrollpolitik och narkotika
10. Voksenopplæring i de nordiske land
11. Utbildningsväsendets styrelseformer i Norden
12. Sommertid/Ny normaltid i Norden
13. De gymnasiale utdannelser i Norden
14. Offentlighetsprinsippens anvendelse på nordiske samarbeidsorganer
15. Utbildningssamarbete i Norden
16. Konsumenttjänster
17. Nordisk specialpedagogisk terminologi
18. Oversættelse/udgivelse af nordisk nabolandslitteratur. Retningslinier for støtte
19. TV över gränserna. Slutrapport
20. Utvärdering av universitet
21. Regionalpolitisk forskning i Norden
22. Nordiskt samarbete i turistfrågor
23. Samnordisk vidareutbildning av socialhögskolelärare
24. Riktlinjer för nordiskt kulturellt samarbete
25. NORDKOLT. Arbetsrapport, etapp 1
26. Nordisk energisamarbejde
27. Teatertechnik
28. Nordisk statutsamling
29. Yearbook of Nordic Statistics, 1974 (Nordisk statistisk årsbok)

1975

1. Nordisk överenskommelse om förmåner vid sjukdom, havandeskap och barnsbörd
2. Peruskoulu phjoismaissa
3. Litteratur om nordiskt samarbete
4. Nordisk kommunal rösträtt och valbarhet
5. Bötesstraffet
6. Nordic Cooperation for Tourism, Proposals for Action
7. Nordisk vuxenundervisning. Symposium
8. Oversikt over forsknings- og utviklingsarbeid som gjelder engelskundervisningen i de nordiske land - 1974
9. Fort- och vidareutbildning för teaterarbetare
10. Nordisk samarbeid om billedkunst
11. STINA-rapport
12. STINA-rapport, bilagor
13. Turistkonferens
14. Langtidsbedømmelse for det allmennkulturelle område
15. Forskole og skole i samvirke

108

NU 1975:26

16. Kontaktnannsmöte 1975
17. Fotografisk kemi
18. Arbetsmiljöfrågor. Seminarium
19. Industriellt samarbete i Norden. Journalistseminarium i Århus
20. Kvarnkonferens
21. NORDINFO
22. Revision av den nordiska trygghetskonventionens bestämmelser om grundpension
23. Merenkurkunferenssi
24. Nordiska tobaksgruppens betänkande
25. Översikt över projekt rörande integrerad specialundervisning i förskolan och grundskolan i de nordiska länderna
26. Suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar